

Sudbina nestalih Albanaca na Kosovu

Izveštaj je sačinjen na osnovu izjava svedoka i članova porodica nestalih, podataka i zapažanja posmatrača Fonda za humanitarno pravo (FHP) koji su redovno pratili ekshumacije i obdukcije tela nađenih u masovnim grobnicama u Srbiji, kao i podataka o predatim identifikovanim telima, dobijenim od članova porodica ili od istražnog sudijske Veća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu, koji potpisuje Zapisnik o predaji identifikovanih posmrtnih ostataka.

Prema podacima Međunarodnog Komiteta Crvenog krsta (MKCK), toj organizaciji su porodice nestalih [Albanaca, Srba, Crnogoraca, Bošnjaka, Roma, Egipćana i Aškalija] prijavile nestanak 5,950 osoba u vezi sa oružanim sukobima na Kosovu. U međuvremenu, sudbina 3,462 osobe je razjašnjena, te se na listi nestalih osoba, koju priprema MKCK, zaključno sa 15. novembrom 2005. godine, nalaze 2,488 osobe. Prema podacima FHP-a, nestalih Albanaca je 1,785, Srba 538 i ostalih 165.

Do 15. novembra 2005. godine, država Srbija je predala Kancelariji UNMIK-a za nestala lica i sudsku medicinu [OMPF] 615 identifikovanih tela Albanaca i 14 lešnih vreća sa neidentifikovanim posmrtnim ostacima, a vladi SAD-a tela trojice njenih državljana, čija su tela nađena u masovnim grobnicama u Srbiji.

MUP Srbije je formirao tajne masovne grobnice u Srbiji da bi prikrrio tragove ratnih zločina, počinjenih na Kosovu. Grobnice su iskopane upotrebom mašina – rovokopača i bagera. Izvesno je da su tela na lokaciju Batajnice dovežena, hladnjačama i običnim kamionima, kao u slučaju masovne grobnice BA03, gde je u masi tela nađenja jedna stranica kamiona, koja je najverovatnije otpala u toku ubacivanja tela u grobnicu. Unutar grobnice BA05 takođe je nađen deo kamiona. Na lokacijama grobnica u Batajnici uočeni su tragovi guma koje koriste građevinske mašine i obični kamioni. U grobnicama su nađena tela sa izlomljenim kostima i presečenim delovima tela, što ukazuje da su tela ubacivana i sabijana pomoću teških mašina. Prema prisustvu materija na telima i u odeći kojih nema na lokacijama grobnica, može se zaključiti da su preneti posmrtni ostaci iskopani iz primarnih grobnica na Kosovu. Izvesno je da su tela paljena u Batajnici. Pronađena su tela u potpuno ugljenisanom stanju i sa znacima izgorlosti i odeće i tela.

Nađena tela su bila civilnoj odeći. Više desetina tela su nađena bez obuće, a nešto manje ih je bilo bez odeće. Samo jedno telo nađeno je u vojnoj ununiformi [UČK], dva tela sa borbenim prslucima, tri tela sa pločicama na kojima je utisnut znak UČK, jedna aluminijska šolja, kakvu koriste vojnici, i vojnička pločica sa oznakama 30.06.1980. - Esmaïne Llazi –Tirane. U grobnicama je nađeno oko 70 ličnih dokumenata. Novac i dragocenosti su nađeni u zanemarljivom broju slučajeva.

Podaci, izneti u izveštaju, nedvosmisleno pokazuju da su u masovnim grobnicama u Srbiji nađena tela Albanaca koji su ubijeni u grupama, od 10 do 300 ljudi. Velika većina ubijenih su muškarci u godinama vojne sposobnosti, ali je indikativno da među žrtvama ima najmanje 60 dece, 25 žena i 40 starijih od 70 godina.

Ekshumacije i obdukcije tela su obavljene efikasno i u kratkom roku. Iz nejasnih razloga stručnjaci Instituta za sudsku medicinu u Beogradu nisu se bavili

utvrđivanjem uzroka smrti žrtava, čiji su posmrtni ostaci nađeni u grobnicama na lokaciji Batajnice, dok je tim stručnjaka Vojno medicinske akademije [VMA], koji je vršio obdukcije na lokaciji Perućac, u pojedinim slučajevima utvrdio da je smrt nastupila ispaljivanjem projektila u potiljak.

Ima ozbiljnih indicija da se u Srbiji, u vreme Slobodana Miloeševića, sprovodilo prikrivanje zločina putem spaljivanja posmrtnih ostataka albanskih žrtava u nekim fabrikama koje koriste peći sa visokom temperaturom. Grupa nevladinih organizacija se u decembru 2004. obratila predsedniku skupštine Srbije sa zahtevom da formira komisiju za utvrđivanje činjenica o navodima FHP-a da je u fabrici *Mačkatica*, tokom bombardovanja, spaljeno nekoliko desetina tela albanskih žrtava, prenetih sa Kosova. Predsednik skupštine Srbije još uvek nije dogovorio na taj zahtev nevladinih organizacija.

Izvesno je da neka tela, premeštena u Srbiju, neće biti nađena jer su spaljena ili ih je teško naći kao u slučaju tela potopljenih u jezero Perućac. Neka tela ostaće neidentifikovana, kao slučaj 14 lešnih vreća, upravo zbog toga što su vatrom i upotrebom teških mašina teško oštećena.

Problem nestalih neće biti završen predajom svih ekshumiranih tela. Osim tog humanitarnog posla, Republika Srbija ima obavezu da porodicama saopšti punu istinu o sudbini njihovih najbližih i omogući pravdu za žrtve.

I Ekshumacije i obdukcije posmrtnih ostatataka nađenih u masovnim grobnicama u Srbiji

Postojanje tajnih masovnih grobnica u Srbiji, nastalih uoči i za vreme NATO bombardovanja SR Jugoslavije, priznala je prva tranziciona vlada Republike Srbije nakon hapšenja predsednika SR Jugoslavije Slobodana Miloševića a uoči njegovog prebacivanja u pritvorsku jedinicu Haškog tribunala, 28. juna 2001.godine. Prema podacima te vlade, srpske snage su sa Kosova prenele oko 1.000 tela kosovskih Albanaca, prethodno sahranjenim, takođe u tajnim grobnicama na Kosovu. Vlada pokojnog premijera Zorana Đinđića obelodanila je postojanje masovnih grobnica na poligonu Specijalne antiterostičke jedinice (SAJ) MUP Srbije, u Batajnici, u Petrovom Selu, u blizini grada Kladovo, na terenu za obuku Jedinice za specijalne operacije (JSO) i u blizini jezera Perućac kod Bajine Bašte.

1. Batajnica 1 [BA01]

Lokacija grobnice BA01 je izdvojena od ostalih masovnih grobnica na policijskom terenu u Batajnici. Nalazi se izvan streljišta, koje su pripadnici SAJ MUP Srbije koristili za vežbe u pucanju. Teren grobnice je površine oko jednog ara, širine između 2 i 7 metara i dubine 4 metra.

Ekshumacija i obdukcija posmrtnih ostataka sprovedeni su u vremenu od 12. do 27.juna 2001. godine kao istražna radnja po nalogu istražnog sudija Okružnog suda u Beogradu Gorana Čavline. Timom za ekshumaciju i obdukciju rukovodio je profesor Dušan Dunjić, iz Instituta za sudsku medicinu u Beogradu. Tim arheologa vodila je dr

Marija Đurić. Proces ekshumacije i obdukcije pratili su predstavnici Haškog tribunala (William Fulton), Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) i posmatrač FHP-a.

Iz grobnice su iskopana tela najmanje 14 odraslih žena, 13 odraslih muškaraca, devetoro dece, među njima beba između devet i dvanaest meseci i jedan fetus star oko osam meseci. Prilikom ekshumacije, tela i delovi tela su dobili oznake od BA-1 do BA-44. Tela su nađena na drvenim železničkim pragovima u obliku roštilja, postavljenim iznad dna jame. Na većini tela nađeni su tragovi dejstva vatre, kao i oštećenja od projektila ispaljenih iz ručnog naoružanja. Sva tela su na sebi imala civilnu odeću. Tragovi dejstva vatre nađeni su na gotovo svim telima. Na desnoj nozi tela BA-38 nađena je dečija patika, bele boje sa crnim kosima šarama. Telo BA-44 je nađeno sa vidljivom bradom na licu. Delovi tela BA-37 bili su ugljenisani. Projektili su nađeni na dva tela. Uzrok smrti nije utvrđen ni u jednom slučaju.

U ovoj masovnoj grobnici pronađeno je više identifikacionih dokumenata. U novčaniku, nađenog u džepu pantalona na telu BA-09, nađena je lična karta na ime **Afrim (Musli) Berisha**, ulica Miladina Popovića, Suva Reka. Iz odeće na telu BA-19 nađena je lična karta na ime **Nedžmedin Berisha**. U rasutoj odeći nađene je lična karta na ime **Fatmira (Vesel) Berisha** lična karta i zdravstvena knjižica na ime **Hamdi (Sahit) Berisha**, , zatim lična karta na ime **Musli Berisha** nekoliko dokumenta na ime **Vesel Berisha**, lična karta i vozačka dozvola na ime **Hasan Bitiqi** i vozačka dozvola i saobraćajna dozvola na ime **Morina Miftar**.

Nestanak osoba čija su lična dokumenta nađena u masovnoj grobnici BA01, osim Miftara Morine, evidentiran je u dokumentu MKCK o nestalim.¹

2. Batajnica 2 [BA02]

Masovna grobnica BA02 formirana je na terenu SAJ-a, 300 metara od reke Dunav i oko kilometar južno od puta Beograd-Batajnica. S jedne strane lokacije nalazi se zemljani put, koji se proteže uz Dunav do masovne grobnice BA1.

Ekshumacija posmrtnih ostataka obavljena je na osnovu naloga istražnog sudijskog Okružnog suda u Beogradu, Milana Dilparića. Iskopavanje i obdukciju posmrtnih ostataka obavio je tim Instituta za sudsku medicinu iz Beograda, na čelu sa profesorom, dr Dušanom Dunjićem. Tim je radio bez arheologa. Kao posmatrači povremeno su prisustvovali Viliam Fulton, istražitelj Haškog tribunala, Mark Skinner (Marc Sciner), antropolog ICMP, predstavnici OEBS-a i posmatrač Fonda za humanitarno pravo.

Iskopavanje i obdukcija posmrtnih ostataka obavljena je u periodu od 16. jula do 12. septembra 2001. godine. Tim je obavio iskopavanje pomoću buldožera, zbog čega originalne ivice grobnice nisu nikada precizno utvrđene. Pored toga, upotreba buldožera prouzrokovala je komadanje većeg broja tela, što je onemogućilo utvrđivanje tačnog broja žrtava. Iz grobnice je izvađeno ukupno 255 tela i veliki broj slobodnih kostiju. Antropološkim veštačenjem obavljeno je sparivanje kostiju. Na

¹ Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu, MKCK.

osnovu preostalih, nesparenih kostiju utvrđen je najmanji pretpostavljeni broj tela. Prema antropološkom nalazu, minimaln broj žrtava iznosi 269. Sva tela su muškog pola, različite starosne uzrasti, od 15 do preko 65 godina.

Prilikom obdukcije otkriveno je prisustvo projektila u 67 slučajeva. Tragovi dejstva vatre nađeni su na manjen broju tela. Na nekim telima nađena su oštećenja od rovokopača. Na telu 2BA-09 butna kost je nagorela, a karlične kosti su bile oštećenje rovokopačem. Telo 2BA-12 je imalo nagorelu lobanju.

Većina žrtava su na sebi imale višeslojnu zimsku garderobu. Nije bilo odeće vojnog tipa. Nađena je jedna muška jakna postavljena veštačkim krznom u čijem džepu je pronađena aluminijumska izobličena šolja tzv.vojnička porcija. Pored toga, među slobodnim predmetima otkrivena je jedna vojnička pločica sa brojem 30.06.1980. i imenom **Esmaine Llazi-Tirane**. U većoj količini nađena je odeća van tela, tzv. «slobodna garderoba», za koju nije utvrđeno kom je telu pripadala.

Pronađen je i manji broj identifikacionih dokumenata: u rasutoj odeći nađena je lična oznaka na ime **Esmaine Llazi** iz Tirane; u odeći tela 2BA-92 nađena je lična karta na ime **Bajrami (Kadri) Ali** iz Madanaj; u odeći tela 2B-117, vozačka dozvola na ime **Isni Brahimi** iz Nivokaza; na telu 2BA-177 nađena je lična karta na ime **Simon (Ibrahim) Sokoli** iz sela Radoniq; u stvarima je nađena lična karta na ime (ime nečitko) **Sokoli**; u ruksaku na telu 2BA-186 nađena je zdravstvena legitimacija na ime **Sezai (Hazir) Rama** iz sela Moliq; na telu 2B-221 nađena je lična karta na ime **Seyt (Gjon) Hasanaj** iy Meje; u odeći tela 2BA-225 nađena je lična karta na ime **Krist (Ibrahim) Sokoli** iz Korenice; u odeći tela 2BA-240 nađena je lična karta na ime **Gani (Ylmer) Smajli** iz sela Nivokaz; među stvarima nađena je lična karta na ime **Brahim (Muharem) Gaxherri** iz sela Junik; na telu 2BA-241 nađen je dokument Uprave prihoda u Đakovici na ime **Qun (Bib) Krasniqi**; uz telo 2BA-179 nađena je nečitljiva lična karta; u unutrašnjem džepu jakne na telu 2BA-247 pronađen je pasoš crvene boje na ime **Prelaj (Prele) Gjergj** iz Korenice. Pored ovog dokumenta pronađena je zdravstvena knjižica na ime **Prelaj Kole** iz Korenicea na telu 2BA-254 lična karta na ime **Quni (Ali) Muharem** iz sela Moliq.

Krist (Ibrahim) Sokoli, Gani (Ylmer) Smajli i Brahim (Muharem) Gaxheri su evidentirani u dokumentu MKCK o nestalim osobama².

3. Batajnica 3 [BA03]

Grobnica BA03 otkrivena je na severnom delu strelišta SAJ-a, približne dužine 16,70 m, širine 2,80 m do 2,90 m i dubine 2,50 m. Strelište su koristili pripadnici za vežbe u pucanju. Na lokaciji su nađene rasute stotine čaura različitog kalibra, deformisani meci, fragmenti šrapnela i slično. Zidovi grobnice okrenuti prema severu, jugu i istoku pokazali su znake izloženosti visokoj temperaturi ili gorenju. Lokacija je bila nasuta zemljom u vidu nasipa, poduprta nabacanim gumama i izravnata sa nekoliko kamiona dovežene zemlje.

² Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu, MKCK, 2004.

Iskopavanje posmrtnih ostataka je izvedeno u periodu od 17. juna do 29. jula 2002. godine, pod nadzorom višeg forenzičkog arheologa Džona Sterenberga (Jan Sterenberg) i višeg forenzičkog antropologa Mark Skinera, imenovanih od strane ICMP-a. Iz grobnice su izvađeni posmrtni ostaci 37 žrtava (po arheološkom izveštaju) a 39 po autopsiji. Antropološkim veštačenjem utvrđeno je u jednom slučaju da posmrtni ostaci pripadaju osobi ženskog pola, a u ostalim slučajevima u pitanju su muškarci. Utvrđeno je da je prosečna starost žrtava između 30 i 50 godina, s tim što je najmlađa žrtva ekshumirana u ovoj grobnici između 18 i 20 godina. Projektili su nađeni u pet tela, BA-03-064T, BA-03-057T, BA-03-122T, BA-03-142T i BA-03-166T. Većina tela, uglavnom kompletnih, je pronađena sa odećom, jaknama, košuljama, pantalonama, čarapama i obućom. Nije nađen nijedan komad odeće vojnog tipa. Većina su bila zamotana u čebe a potom u providan najlon, zalepljen na krajevima kao paket. Neka tela su nađena u crnim gumiranim lešnim vrećama sa zatvaračem, vojnog tipa a manji broj je ležao na otvorenom najlonu. Većina tela iz sredine grobnice imala su tragove intenzivnog gorenja.

Na rampi grobnice nađene su tri ljudske kosti, jedan životinjska kost, mala hidraulična poluga, kožna cipela i dva ostatka odeće.

U samoj grobnici je nađena velika stranica kamiona, crvenkaste boje, nalik na hidrauličnu utovarnu platformu, koju koriste razni tipovi kamiona. Nađena je polomljena sajla, ostaci nekoliko izgorelih guma, izmešani sa masom tela ispod metalne stranice kamiona, nekoliko čaura i očuvanih metaka. Sa masom tela bio je izmešan otpad, koji se, očigledno nalazio u kamionu koji je istresao tela.

Tokom iskopavanja nađeno je 12 identifikacionih dokumenata, od kojih je nekoliko ležalo van odeće i tela: lična karta na ime **Musa (Sadik) Jahmurataj** iz Peći; saobraćajna dozvola na ime **Ekrem Jahmurataj**; tri evidenciona kartona raseljenih lica u Crnoj Gori: **Sadik Jahmurataj**, **Musa Jahmurataj** i (ime nečitko) **Jahmurataj**; lična karta na ime **Kadri (Sadik) Jahmurataj**; lična karta i vozačka dozvola na ime **Zija (Smajl) Alickaj** iz Peći; lična karta na ime **Riza (Hajdar) Mamaj**; lična karta na ime **Muhamet (Rame) Bitiqi** iz Peći; lična karta na ime **Ramiz (Brahim) Hamzaj** iz sela Lubeniq; lična karta na ime **Rustem (Male) Alimehaj** iz sela Lubeniq; lična karta i pasoš na ime **Fehim (Šaban) Huskaj** iz sela Lubeniq; lična karta na ime **Uke (Shpend) Selimaj** iz Peći i lična karta na ime **Din (Bajram) Haxhiu** iz Peći.

Na listi nestalih MKCK, prvo i treće izdanje, registrovan je nestanak Muse i Kadri (Sadik) Jahmurataj, Alickaj (Smajl) Zija, Mamaj (Hajdar) Riza, Hamzaj (Brahim) Ramiz, Alimehaj (Male) Rustem, Huskaj (Shaban) Fehim, Uke (Shpend) Selimi i Haxhiu (Bajram) Din.

4. Batajnica 4 [BA04]

Batajnica 4 je mesto odlaganja zemljišta iskopanog za vreme izgradnje grobnica BA03 i BA04. Uočljivi su tragovi vatre velikog intenziteta i korišćenja teških mašina.

5. Batajnica 5 [BA05]

Iskopavanje je obavljeno u vremenu od 1. avgusta do 14. novembra 2002. godine, pomoću mašinskog struganja i ručno, pod nadzorom višeg forenzičkog arheologa Džona Sterenberga, imenovanog od strane ICMP. Nađeni su posmrtni ostaci 293 ljudi (arheološka evidencija) a po autopsiji 287, od kojih su mnogi imali dokumenta za preliminarnu identifikaciju. Među žrtvama je 14 žena, u 19 slučajeva antropološkim analizama nije bilo moguće utvrditi pol i 257 muškaraca. U ovoj grobnici su, pored starijih osoba, nađene žrtve između 15 i 19 godina i telo dečaka mlađeg od 15 godina (BA-05-088T).

Nekoliko gomila tela je ležalo na najlonima. Većina tela su nađena sa odećom, nijedno sa vojnom. Nađeno je više od 20 identifikacionih dokumenata: lične karte na ime **Selim (Homez) Lluhani i Bute Markaj** iz Gjakove, **Selim (Zenun) Alickaj, Gani i Avdi (Smajl) Rustemaj** iz Dečana i **Driton (Rifat) Murseli** iz Prishtine. Nađena su i dokumenta na imena **Ali Melenica, Shaban Melenica, Dafina Melenica, Ajida Melenica, Emine (Murselj) Melenica, Ferki (Zeqir) Kadriu, Qemal (Tefik) Ternava, Afrim (Osman) Bajrami, Idriz (Rakip) Hasani, Arsim (Hazir) Sejdiu, Bajram (Habib) Islami, Sekine (Qazim) Uka, Gerguri Mensur**, svi iz opštine Vučitrn i dokumenta na imena **Jusuf Kelmendi, Atdhe (Ruzhdi) Ramosaj** iz Dečana, **Qun Morina i Rame (Ali) Avdullahaj iz Ljubeniqa, Blerim (Daut) Shala, Ibraj (Avdi)** (prezime nečitko) i **Haxi (Xhemail) Idrizi** iz Peći.

Na listi nestalih MKCK evidentiran je nestanak većeg broja lica čija su lična dokumenta nađena u masovnoj grobnici BA05: Bajram Islami, Rame Avdullahaj/Rame Avdullahaj, Ali Melenica, Šaban Melenica/Shaban Melenica, Ferki Kadriu, Čemal Ternava/Qemal Ternava, Bljerim Šalja/Blerim Shala, Idriz Hasani, Morina Čun/Morina Qun i Sekine Uka.

Sigurno postojanje projektila iz ručnog vatrenog oružja je utvrđeno u 13% slučajeva dok je kod velikog broja žrtava ustanovljeno postojanje prostrelnih rana. Ni u jednom slučaju, forenzičari Instituta za sudsku medicinu iz Beograda nisu utvrdili uzrok smrti.

U grobnici su nađene aluminijske šipke 3m dužine, 12cm širine, 2cm debljine, iskrivljen deo ploče kamiona, plava ručka od kamiona, 84 automobilske gume različitih veličina, slobodan najlon, rezana građa, fragmenti betona, gipsa i cigle, slobodna čebad, ostaci dve rukavice, jedna je industrijska a druga hiruška i drugo. Nađeno je nekoliko plastičnih digitalnih satova i jedan metalni džepni sat. Žrtve su bile prilično obučene, neke u veoma toploj odeći a neki sa lakšom odećom.

Posmrtni ostaci su nađeni u 12 gomila, nepravilno raspoređene unutar same grobnice:

Gomila na kojoj je nađeno 29 tela, sadržala je visoki procenat mladih muškaraca sa lakom odećom, bačenih na prethodno postavljene gume. Veliki broj njih je imao identifikaciona dokumnetna unutar odeće. Na mestu spajanja sa drugom gomilom pronađeno je nekoliko tela sa znacima ugljenisanosti i izgorelosti i odeće i tela.

Na gomili sa 27 tela pronađeni su ostaci najmanje dva ženska tela. Većina tela na ovoj gomili nalazila se unutar velikog najlona. Tela su delovala lagano obučena sa

očuvanom odećom. Na ivici ove gomile nađeno je nekoliko tela sa oštećenjem od vatre. Nađena su tela sa oštećenjima donjih ekstremiteta i lobanja, što može biti da je prouzrokovala mašinska korpa koja je gurnula tela niz stranice grobnice.

Na gomili sa 14 tela, većina je imala odeću. Na jednom telu su nađene gumene čizme. Na ovoj gomili pronađen je veliki broj odevnih predmeta i čebadi koji nisu u vezi sa telima. Neka tela imaju tragove polomljenih i presečenih kostiju, kao i polomljene kičme. Ispod tela je nađena jedna aluminijska šipka.

Ostale gomile izgledaju kao da potiču od jednog događaja. Imaju veći broj odevnih predmeta, nemaju skoro uopšte identifikaciona dokumenta, i nemaju obuću. Većina džepova je pretrešena. Veliki broj tela sa ovih gomila je bio lagano obučen, mnogi nisu imali ništa na gornjem delu tela. Nije bilo vidljivih dokaza prostrelnih rana.

Gomila sa 29 tela je pokazala tragove sabijanja i vatre jakog intenziteta. Pronađeni ostaci su bili prilično ugljenisani, ili u potpunosti ili delimično kremirani a jednom slomljenom telu su nedostajale noge od sredine femura pa nadole (BA05-259T).

Na još jednoj gomili nađena su 27 tela, relativno očuvana i u potpunosti obučena. Pronađeno je nekoliko čebadi koja nisu bila u vezi sa telima. Na ivici gomile nađeno je nekoliko tela, oštećenih vatrom. Na jednom telu (BA05-049-T) su primećeni znaci nagnječenja točkom. Nađeni su posmrtni ostaci mlađeg lica između 12 I 15 godina (BA-05-083T).

Na gomili sa 36 isprepletanih tela nađeno je jedno žensko telo (BA05-150T). Na lobanji tela BA05-150T vidljiva je prostrelna rana na desnoj strani.

Na gomili sa 14 tela, takođe isprepletanih, nijedno nije imalo obuću, iako je u masi nađeno nekoliko pojedinačnih cipela, odevnih predmeta, kao i čebadi koja nisu u vezi sa telima. Neka tela su bila sa znacima gorenja i oštećenja prouzrokovanih vatrom, a na najmanje jednom telu bile su vidljive deformacije usled pregaženosti.

Na gomili sa 20 tela nađena su posmrtni ostaci sa oštećenjima od vatre i tela koja nisu bila izložena vatri.

Na gomili sa četiri tela uočeni su tragovi istopljenih najlona izmešanih sa posmrtnim ostacima. Pronađeni ostaci imali su smrskane lobanje, bez ekstremiteta, sa potpuno razbacanom odećom.

Na ivici grobnice pronađena je gomila 43 prilično očuvana tela, umotana u vezani najlon ili u vezi sa najlonom. Pronađeno je nekoliko ispražnjenih novčanika, a u slobodnom najlonu nađeni su identifikacioni dokumenti. Unutar džepa jakne na jednom telu nađena je očuvana brojanica.

Na gomili sa 25 tela nađen je prilično izgoreo kovčeg i sa njim u vezi telo koje je pokazivalo oštećenje nogu mašinom. Sva tela pokazuju znake oštećenja sabijanjem i paljenjem. Ostaci jednog ženskog tela (278T) su nađeni sa izgorelim gornjim delom tela i lobanjom.

U poslednjoj gomili nađeno je 5 tela i fragmenti delova tela. Tri tela su bila umotana u ostatke najlona. U dubokoj brazdi gume nađeni su jako sabijeni ostaci ženskog tela.

6. Batajnica 6 [BA06]

Dimenzije lokacije su otprilike 6 x 7 metara. Iskopavanje je vršeno pod nadzorom šefa tima MKNL, arheologa Džona Sterenberga, kome je pomogao arheolog Hju Taler (Hugh Taller), takođe imenovan od strane ICMP.

Između 19. avgusta i 2. septembra 2002. godine obavljeno je iskopavanje posmrtnih ostataka iz spaljene površine pokrivene plitkim slojem zemljišta. Rasut po površini nađen je manji broj ljudskih kostiju, uglavnom fragmentarnih i sa znacima gorenja, ostaci nagorele odeće, drveta i gume, kao i metalni i stakleni predmeti. Većina prikupljenih kostiju nisu bile u direktnoj vezi sa drugim kostima. Svi nađeni predmeti pokazivali su znakove izloženosti toploti vatre. Otkrivena su dva plitka traga korpe utovarivača i tri otiska gume sa krupnom šarom. Čitavo područje je poravnato sa nekoliko kamiona dovezenog materijala.

7. Batajnica 7 [BA07]

Iskopavanje posmrtnih ostataka i prikupljanje forenzičkog materijala obavljeno je između 4. novembra i 16. decembra 2002. godine. Grobnica je dužine 14m, širine od 2,80m do 2,90m i dubine 2,7m. Iskopavanje je obavljeno pod nadzorom forenzičkog arheologa Hju Talera. Pronađeno je pet odvojenih gomila sa posmrtnim ostacima oko 74 ljudi (arheološki nalaz), nepravilno raspoređeni unutar same grobnice. Većina tela je pronađena sa toplom odećom. Nije bilo odeće vojnog tipa. Mnogi komadi odeće nisu bili u vezi sa telima unutar grobnice. Pronađeno je nekoliko odvojenih delova tela. Nađeno je nekoliko ručnih satova, kako na posmrtnim ostacima tako i odvojeno. Tri sata su bila automatic-kinetik satovi. Veliki broj čaura je otkriven, u različitom stanju očuvanosti i različitog kalibra. U džemperu tela BA07-052T nađena je čaura. Prikupljena su četiri kompleta identifikacionih dokumenata. Pet različitih delova kamiona otkrivena su u gomilama tela: metalne šipke, glatki aluminijiski paneli, valoviti aluminijiski paneli, pena, žuta i veoma gusta, i izolovana kargo vrata. U samoj grobnici nađena je cerada kamiona sa natpisom kompanije "Trans-jug" iz Rijeke i "Beograd", žmigavac kamiona ili nekog teškog vozila i deo crvenog svetla. Izvađeno je devet automobilskih guma, raznih veličina. Većina guma bila je stavljena na dno grobnice. U nekim gomilama otkrivene su gomilice vlaknastog materijala, slične kukurozovini. Nađene su dve kartice mobilnih telefona, koje nisu u vezi sa telom, kao i drugi predmeti koji nisu bili u vezi sa telom: dve prazne crne vreće sasrebrnim drškama, hiruške rukavice, brojanice, obrađeno i neobrađeno drvo od kojih su neka pokazivala tragove paljenja. Takođe su nađeni otisci duplih guma, što koriste kamioni i prikolice za teški tovar. Uočeno je i nekoliko tragova korpe utovarivača, sa otiscima "zuba" korpe.

Na početnoj gomili unutar same grobnice nađena su tri tela i dva dela tela. Telo BA07- 148T, ženskog pola, pronađeno je položeno na gumi. Na telima nije bilo znakova paljenja.

Na najvećoj gomili nađena su 42 tela i 14 delova tela, Među telima su otkrivene velike hrpe slamnatog materijala. Četiri tela su bila ženskog pola. Nađeni su lična karta i pasoš na ime **Rahim (Xheladin) Barbatovci** iz Kosova Polja. U ovoj gomili pronađena su vrata hladnjače, naslonjena na zapadni zid grobnice, gde je bio nagomilan razni materijal.

Najveći broj delova kamiona, uglavnom oštećenih i uništenih, nađeno je na gomili među 11 tela i sedam delova tela. Većina tela su bila oštećena a na nekima je bilo tragova vatre. Ispod gomile otkriveni su otisci guma sa šarama.

Na trećoj gomili je nađeno 17 tela i 7 delova tela. Nekoliko tela bilo je isprepletano. Telo BA07-035T je bilo ženskog pola. Nekoliko tela su posmrtni ostaci muškaraca u tinajdžerskom uzrastu.

Na poslednjoj gomili nađeno je samo jedno telo.

8. Batajnica 8 [BA08]

Iskopavanje posmrtnih ostataka i forenzičkog materijala obavljeno je u periodu od 21. do 26. novembra 2002. godine, pod nadzorom forenzičkih arheologa Hju Talera i Džona Sterenberga. Grobnica je veličine 4m sa 2,60m. Na vrhu lokacije nađeni su uspravno postavljeni železnički pragovi, visine oko 10m. U grobnici su nađeni skeletni ostaci dve osobe, ljudske kosti, čaure, keramičke cigle, žice za ojačanje guma i delovi odeće. Pronađen je deo gornje vilice sa samo jednim kutnjakom. Kosti, delovi kostiju i delovi odeće pokazivali su različite stepene spaljivanja. Pronađena su dva tipa šara guma.

9. Perućac: ušće reke Dervente u jezero Perućac

Prema saznanju FHP-a, početkom aprila 1999. godine meštani sela oko brane Perućac primetili su kutiju kamiona u jezeru i leševe koji su plutali oko nje. Dva-tri dana kasnije, leševi i kutija, nalik na hladnjaču, su nestali. Među ljudima se pričalo da su leševi sa Kosova i da je iz Beograda stigla naredba da se sklone na neko skrovito mesto. Takođe se govorilo da su leševi koji su plutali potopljeni u jezero vezivanjem teškog kamenja oko vrata. Svi, policija i ljudi koji su videli leševe, ćutali su o tome sve do promene vlasti u Srbiji.

Grobnica Perućac je formirana na ušću rečice Dervente u jezero Perućac, oko 6 kilometara od ulaska u hidrocentralu Perućac i oko 20 kilometara od Bajine Bašte. Ekshumacija je sproveo, u periodu od 6. do 8. septembra 2001. godine, tim patologa Vojne medicinske akademije (VMA), kojim je rukovodio dr. Zoran Stanković., u prisustvu Dragana Manovića, opštinskog tužioca iz Bajine Bašte, okružnog tužioca iz Užica Branimira Petronijevića, predsednika Okružnog suda u Užicu Ljubiše Radulovića i predsednika Opštinskog suda u Bajinoj Bašti Milana Radulovića. Predstavnici ICMP i FHP obišli su lokaciju masovne grobnice 10. septembra 2001. godine. Posmatrač FHP-a prisustvovao je obdukcijama posmrtnih ostataka.

Iz grobnice je iskopano 26 celih tela i 52 dela tela koja se nisu mogla spojiti, te je obdukcijom i antropološkim veštačenjem utvrđen minimalan broj od 48 tela, 38 žrtava

muškog pola, jedna žrtva ženskog pola, dok za devet žrtava nije bilo moguće odrediti pol zbog velike oštećenosti posmrtnih ostataka.

U grobnici su nađene dve lične karte i jedna vozačka dozvola. Uz telo D-2 pronađena je lična karta na ime **Gezim (Mazzlam) Deva** iz Đakovice. Pored ovog dokumenta pronađena je i vozačka dozvola uz koju je bila prilepljena i lična karta među tzv. slobodnim predmetima. Lična karta je bila potpuno uništena, dok se vozačka dozvola na vozačkoj dozvoli videlo ime **Binishi Shkelzen** iz Đakovice.

Prilikom iskopavanja utvrđeno je da je na telima ležao deo spaljene metalne konstrukcije kamiona-hladnjače, što je uzrokovalo lomljenje kostiju i delova tela. U delu metalne konstrukcije kamiona-hladnjače nađene su i nagoreli delovi odeće-ostatak muške kožne crne jakne, nagorelo čebe i deo odeće koji se nije mogao identifikovati.

Obdukcije su obavljene od 9. do 14. septembra 2001. godine, na mestu udaljenom od mesta ekshumacije 11 kilometara, na jednom od postrojenja hidrocentrale Perućac. Od 10. do 12. septembra izvršena je obdukcija celih tela, 13. septembra su obdukovani delovi, a antropološke analize obavljene su 14. septembra 2001. godine, a potom su uzeti delovi butnih kostiju za DNA analizu.

Obdukovano je 26 celih tela, označenih rednim brojevima od D-1 do D-26. U telu D-5 pronađen je metak u kičmenom stubu, što je i verovatni uzrok smrti. Na lobanjama tela D-7, D-8, D-10, D-17, D-19, D-20 i D-25 pronađeni su tragovi ulaznih i izlaznih rana nastalih kao posledica dejstva projektila ispaljenog u potiljak. Na telu D-8 lobanja je nađena u komadimasa zelenim mrljama, što je rukovodilac tima tumačio kao dokaz da je korišćeno vatreno oružje kalibra 7, 62 mm. . Kod ženskog tela D-22 pronađena je rana na čeonom delu lobanje koja ukazuje na dejstvo mehaničkog oruđa ali tim nije mogao da utvrdi uzrok smrti.

Obdukcijom tela, tim je ustanovio da je smrt devetoro ljudi nastupila ispaljivanjem projektila u potiljak i da je verovatni uzrok smrti 30-40 % žrtava takođe projektil ispaljen u potiljak ili neki drugi deo glave ili tela. Perućac je jedina grobnica na teritoriji Republike Srbije, gde je obdukcija sprovedena utvrđivanjem uzroka smrti u pojedinim slučajevima.

Kod mnogih tela su utvrđene posthumne frakture nastale verovatno zato što su tela prilikom izvlačenja iz jezera vučena, kao i zbog toga što je na njima ležala metalna konstrukcija kamiona hladnjače. Na nekim telima uočeni su tragovi spaljivanja koji su nastali prilikom spaljivanja hladnjače, pre zakopavanja u masovnu grobnicu.

U toku obavljanja obdukcija izvršeno je i veštačenje delova metalne konstrukcije kamiona, pronađene u masovnoj grobnici. Veštačenje su obavili Zvonko Laptošević i Dragan Nijemčević iz Priboja, zaposleni u proizvodnoj jedinici *Poliester*, u fabrici FAP iz Priboja, koji su utvrdili da je u pitanju vozilo zelene boje, strane proizvodnje, proizvedeno u Zapadnoj Evropi, dimenzija 6 x 2,5 x 2,5 metra.

U dokumentu MKCK registrovan je nestanak Gezim Deve i Shkelzen Binishi. Obojica su poslednji put viđeni u Đakovici 31. marta 1999. KCKiM predao je telo Shkelzen Binishi OMPF-u 7. septembra 2005.

Fond za humanitarno pravo

10. Grobnica Petrovo selo I [PS -I]

Grobnica PS I oformljena je na livadi, na oko 350 m od zgrade Centra specijalnih jedinica MUP Republike Srbije u Petrovom selu, opština Kladovo.

Grobnica PS I je otkrivena 14. juna 2001. godine a iskopavanje i obdukcije posmrtnih ostataka obavljene su u periodu od 24. juna do 27. juna 2001. Ekshumacije i obdukcije je sproveo tim Zavoda za sudsku medicinu iz Niša, na čijem se čelu se nalazio prof. dr Vujadin Otašević. Postupak su pratili posmatrač OMPF, antropolg Mark Skinner, Mojca Šivert, posmatrač FHP-a i istražitelj Haškog tribunala, Vilijam Fulton.

U grobnici PS I iskopano je 16 tela muškog pola. Prilikom obdukcije tela utvrđeno je postojanje tragova projektila, a u nekim slučajevima su utvrđene rane nanete dejstvom vatrenog oružja. Većina žrtava ekshumiranih u ovoj grobnici bila je obučena u slojevit civilnu garderobu.

Ništa od identifikacionih dokumenata nije pronađeno, osim jednog komada papira na kojem je stajalo Bytyqi Argon, Bytyqi Mehmed i Bytyqi (ime je bilo nečitljivo) uz naznaku CHICAGO, America. Tela braće Bitiqi su nađena na vrhu jame, u ležećem položaju potrbuške, u civilnoj odeći, rukama vezanim na leđima i povezom preko očiju. Obdukcijom je utvrđeno da je smrt nastupila dejstvom projektila iz ručnog vatrenog oružja u potiljak a da su prelomi kostiju verovatno nastali posle smrti, upotrebom tupog mehaničkog oruđa.

Imena trojice braće Bytići registrovana su u dokumentu MKCK o nestalim osobama.

11. Grobnica Petrovo selo II [PS - II]

Lokacija grobnice PS II otkrivena je na oko 250 metara od grobnice Petrovo Selo I, na uzvišenju među gustom šumom, izgleda manjeg otpada. Preko grobnice bilo je natrpano smeće. Iz ove grobnice iskopano je ukupno 58 kesa u kojima su se nalazili ostaci oko 62 osobe. Osim kesa crne boje bilo je i 5 obdukcionih kesa. Svaka izvađena kesa markirana je oznakama od PS – II –1 do PS – II – 58. Prilikom obdukcije u kesi PS – II – 1 nađeni su osim ostataka za koje je utvrđeno da pripadaju jednoj muškoj osobi i delovi tela koji su pripadali drugoj osobi, pa je posle obdukcije izvršeno njihovo razdvajanje, tako što su ostaci za koje je utvrđeno da pripadaju jednoj muškoj osobi označeni sa PS – II – 1, a delovi tela sa PS – II –1a. U kesi PS –II -8 pronađeno je telo sa dve lobanje, tako da su posle obdukcije, telo i jedna lobanja označeni sa PS – II – 8, a lobanja bez tela je dobila oznaku PS – II – 8a. Sva ekshumirana tela bila su u dobro očuvanom stanju, jer su bila smeštena u zatvorenim najlon kesama, te je bio otežan ulazak vazduha, što je usporilo njihovo truljenje.

Obdukcijom je utvrđeno da među žrtvama ima sedam ženskog pola, između 50 i 60 godina starosti, a ostala tela su muškog pola. Na telima su pronađeni tragovi vatrenog oružja i projektila.

U ovoj grobnici pronađeno je pet ličnih dokumenata, četiri lične karte i jedan pasoš. U kesi sa oznakom tela PS-II-25 pronađena je lična karta na ime **Jashar (Selman) Loshi** iz Srbije; a u kesi sa oznakom PS –II – 42 nađena je lična karta na ime **Ilaz Musliu** iz Srbije. Nađene su još lične karte na ime **Hysen (Man) Mehmeti** i **Nazmi (Osman) Gradina** iz Dečana. Kod jednog ženskog tela nađena je putna isprava na ime **Mulaj Lavdim** iz Peći.

Na telima ekshumiranim u grobnici PS II, nalazila se uglavnom civilna zimska odeća, kožne jakne, džemperi, osim jednog tela koje je bilo u kompletnoj uniformi OVK i dva tela koja su na sebi imala borbene prsluke, na jednom od njih bila je nemačka zastava. U kesama sa telima nalazilo se dosta bukovog lišća, kakva ne postoji na mestu gde su pronađene grobnice, što navodi na zaključak da je grobnica PS II sekundarna grobnica.

Nestanak žrtava čija su lična dokumenta nađena u grobnici PS II registrovana su u dokumentu MKCK o nestalim osobama na Kosovu u toku oružanih sukoba.

12. Zaključak

12.1. Grobnice su iskopane upotrebom mašina – rovokopača i bagera. Izvesno je da su tela na Batajnicu dovežena, hladnjačama i običnim kamionima, kao u slučaju BA03, gde je u masi tela nađenja jedna stranica kamiona, koja je najverovatnije otpala u toku ubacivanja tela u grobnicu. Unutar grobnice BA05 takođe je nađen deo kamiona. Na lokacijama grobnica u Batajnici uočeni su tragovi guma koje koriste građevinske mašine i obični kamioni. U grobnicama su nađena tela sa izlomljenim kostima i presečenim delovima tela, što ukazuje da su tela ubacivana i sabijana pomoću teških mašina. Prema prisustvu materija na telima i u odeći kojih nema na lokacijama grobnica, može se zaključiti da su posmrtni ostaci, prethodno bili sahranjeni većinom iskopani iz primarnih grobnica na Kosovu. Izvesno je da su tela paljena u Batajnici. Pronađena su tela u potpuno ugljenisanom stanju i sa znacima izgorelosti i odeće i tela.

12.2. Tela su nađena u civilnoj odeći. Više desetina tela su nađena bez obuće, a nešto manje ih je bilo bez odeće. Samo jedno telo nađeno je u vojnoj uniformi [UÇK], dva tela sa borbenim prslucima, tri tela sa pločicama na kojima je utisnut znak UÇK, jedna aluminijska šolja, kakvu koriste vojnici, i vojnička pločica sa oznakama 30.06.1980. - Esmaine Llazi –Tirane.

12.3. U grobnicama je nađeno oko 70 ličnih dokumenata. Novac i dragocenosti su nađeni u zanemarljivom broju slučajeva.

12.4. Obdukcijom je utvrđeno da je među žrtvama najmanje 60 dece, 25 žena i 40 starijih od 70 godina.

II Identitet žrtava u masovnim grobnicama u Srbiji

Do 15. novembra 2005. godine, država Srbija je predala administraciji UNMIK-a odnosno OMPF-u 615 identifikovanih tela Albanaca i 14 lešnih vreća sa neidentifikovanim posmrtnim ostacima, i tela trojice američkih državljana vladi SAD-a, nađenih u masovnim grobnicama u Srbiji.

1. Batajnica 01 [BA01]

U grobnici BA01 nađeno je 38 tela. Do 15. novembra 2005. godine identifikovani su posmrtni ostaci 12 žrtva. Među identifikovanim su četiri žrtve iz porodice Beriša/Berisha, koje su zajedno sa najmanje 45 svojih najbližih rođaka, poslednji put viđeni živi 26. marta 1999. godine u Suvoj Reci/Suhareke.

1.1. Suva reka/Suhareke: 26.mart 1999.

Prva identifikacija posmrtnih ostataka izvršena je u novembru 2001. godine u Nacionalnom institutu za toksikologiju u Madridu (Instituto Nacional De Toxicologia) na uzorcima kostiju tela BA-04, BA-15, BA-34, BA-36.1, BA-36.2, BA-46, BA-52, nađenih u grobnici BA01. Ta identifikacija je izvršena prema zahtevu Haškog tribunala Na osnovu ispitivanja DNK, Tim za forenzičku genetiku instituta u Madridu je utvrdio da ostaci kostiju BA-34 i BA-52 pripadaju unucima Elmaze Hajrizi, **Granitu (Besim) Beriša/Granit (Besim) Berisha**, rođen 27.marta 1999. godine i **Gencu (Besim) Berisha/Genc (Besim) Berisha**, rođen 1995. godine, obojica iz Suve Reke/Suhareka.

Na osnovu ispitivanja DNK, koje je uradila Međunarodna komisija za nestale [OMPF], utvrđeno je da ostaci kostiju BA-30 pripadaju **Mihrije (Raif) Beriša/Mihrie (Raif) Berisha**, BA-28 **Šaipu (Arif) Gaši/Shaip (Arif) Gashi**, BA/22 **Veselj (Šaban) Beriša/Veseli (Shaban) Berisha**, a ostaci BA-56 **Hasanu (Misin) Bitići/Hasan (Misin) Bitiqi**, svi iz Suve Reke/Suhareke.

Identifikovani ostaci žrtava iz Suve Reke/Suhareke vraćeni su na Kosovo, u dve odvojene prilike tokom 2003. godine, prema proceduri o primopredaji tela između Kordinacionog centra za Kosovo [KCKiM], u ime države Srbije, i OMPF-a, u ime UNMIK-a, na granici Srbije i Kosova, u bazi KVOR-a, Merdare.

1.1.1. Prema podacima FHP-a, u samom gradu Suva Reka/Suhareke, srpska policija je u dve odvojene prilike organizovano ubijala albanske civile, pljačkala i palila njihovu imovinu.

Nakon vesti da je ubijen srpski civil iz sela Sopina/Sopia, 22. marta 1999. godine, u starom delu Suve Reke/Suhareke lokalna policija je ubila 10 Albanaca, devet muškaraca i jednu ženu iz porodica Bytiqi, Morina, Hoxha i Kryeziu.

DNK analizom utvrđeno je da ostaci kostiju BA-56 pripadaju Hasanu (Misin) Bitići/Hasan (Misin) Bitiqi, koji je ubijen u Suvoj Reci/Suhareke, istom prilikom kada je ubijeno još osam muškaraca i jedna žena.

1.1.2. Druga, masovnija, akcija lokalne policije počela je u zoru 25. marta 1999. godine. Svedočeći o tome pred Haškim tribunalom u *predmetu Milošević*, lekar iz Suve Reke, Agron Beriša/Agron Berisha rekao je da je tog jutra, između 30 i 40 policajaca ušlo u ulicu Miladina Popovića, u neposrednoj blizini policijske stanice, gde je živelo oko 20 porodica Beriše/Berishe. Video je da su opkolili kuće njegovih rođaka Fatona i Nedžata/Nexhat, u čijim kućama se nalazilo sedište OEBS-a i zajedničku kuću rođaka Sedata i Bujara, u kojoj su stanovali zaposleni u OEBS-u. Tom prilikom policija je pokupila opremu i dokumentaciju koju je OEBS ostavio u zaključanoj sobi. Video je da su tukli Nedžata/Nexhat i pretili mu. Iz njegove kuće su uzeli televizor, koji su ubacili u policijski automobil marke *Niva*, kojim su odneli i opremu i dokumentaciju OEBS-a. Video je kamione na ulici, oduzete Albanacima, u koje su njemu nepoznati policajci tovarili stvari iz albanskih kuća. Posle pljačke ti policajci su palili albanske kuće. Prema njegovoj proceni pola grada je tog dana gorelo.

1.1.3. Sledećeg dana, oko podne, 10 do 15 policajaca je ušlo u Fatonovu kuću. Svedok Agron Beriša/Agron Berisha je među njima prepoznao policajca iz OUP Suva Reka/Suhareke po imenu Miki, sina Laze i Vere, s kojim je išao u školu. Kroz prozor na spratu svoje kuće, na udaljenosti od 10 metara, video je kada su policajci isterali njegove rođake, Fatona, Nedžata/Nexhat, Sedata i Bujara, postrojili ih na prostoru između njihovih kuća, i iz neposredne blizine pucali u njih. Dalje, o tome je rekao:

Čim su muškarce postrojili, žene i deca su zajedno sa Sedatovim i Bujarovim bratom, Nexhmedinom Bersiha istrčali na put koji se spaja sa putem Prishtine-Prizren. Policija je krenula za njima, pucajući. Ubrzo nakon toga sam video kako policajci dovlače tela Fatonove majke Fatime i Sedatove i Bujarove majke, Have do mesta gde su ležala tela četvorice muškaraca. Video sam kako teško ranjenog Nexhmedina, koji je potrčao za ženama i decom, njegova žena Lirie vuče u zaklon. Bila je u osmom mesecu trudnoće.

1.1.4. Sledećeg dana, 27. marta policija je nastavila sa pljačkom i paljenjem kuća. Agron Beriša/Agron Berisha je svedočio da su policajci išli u grupama od troje i palili albanske kuće. Tog dana policija je došla i u njegovu kuću. Prema njegovim rečima, ostali su živi jer je njegov brat poznao dvojicu policajaca, koji su im, nakon što su im uzeli 1.000 nemačkih maraka, dopustili da napuste kuću.

1.1.5. Pred Haškim tribunalom svedočila je Širete Beriša/Shyhrete Berisha čija je cela porodica ubijena 26. marta: muž Nexhat/Nedžad, ćerke Majlinda (1985) i Herolinda (1985) i sinovi, Altin (1988) i Redon (1997). U njihovoj kući je bilo sedište i operativni centar OEBS-a, dok su kuću brata njenog muža, Fatona trojica službenika OEBS-a iznajmili za stanovanje. Od decembra 1998. godine, kada su izdali kuću, oba brata su prešla da stanuju kod rođaka u okolini Suve Reke/Suhareke. Vratili su se u svoje kuće nakon što je OEBS napustio Kosovo, 20. marta. Prilikom prvog ulaska u kuće porodica Beriša/Berishe, policija im je oduzela oko 50. 000 nemačkih maraka. 26. marta, oko podne, kada je policija drugi put došla u naselje Beriša/Berishe, porodice Fatona i Nexhata/Nedžad bile su u kući strica Veselja/Vesel, u istoj ulici, na 30 metara iza njihovih kuća. Oko podne videli su da su njihove kuće zapaljene. Širete/Shyhrete je potom čula kako jedan Srbin poziva na albanskom brata njenog muža, Bujara. Bio je to Zoran, koga je ona znala kao vozača autobusa. Vikao je i

psovao na srpskom: "Gde su vam vaši Amerikanci? Dolazite ovamo". Bujar je izašao i Širete/Shuhrete ju čula dva pucnja, a potom je čula Bujarovu ženu Floru: "Upravo su pogodili moga Bujara". O daljem toku događaja, Širete/Shuhrete je u svojoj izjavi pred sudom rekla:

Prepoznala sam čoveka koji je zaustavio mog muža. To je bio čovek koga su zvali Mišković, vlasnik hotela "Boss". On je nizak, debeo i nosi brkove. Stajao je na ulaznim vratima naše kuće. Držala sam svog najstarijeg sina Altina za ruku, a moja ćerka Majlinda je nosila Redona. Čula sam kako Mišković kaže Nexhatu da podigne ruke u vis. Kada je to učinio, pucao mu je tri puta u leđa. Mislim da je pucao iz pištolja ali nisam sigurna. Moja ćerka Majlinda je glasno vrisnula "tata". Sećam se da su Nedžmedin i njegova žena Lirie počeli da trče, kada su videli šta se desilo mom mužu. Nedžmedin je vukao za ruku svoju ženu, a jedan od civila je na srpskom povikao "Pucaj, šta čekaš". Zavladao je velika pometnja. Počeli smo da trčimo u svim pravcima. Majlinda je sa dvojicom braće otišla u jednom a ja u drugom pravcu. Zaustavili smo se na mestu na kome je nekada bio albanski kafić i tu smo našli još tri porodice Berisha. Žene i deca iz naše kuće su bili tamo, a u roku od jednog minuta stigla je i Majlinda. Videla sam da Altin krvari i pitala sam šta se desilo. Rekao mi je da su ga pogodili u ruku i nogu, ali da ne brinem. U tom trenutku je stigla Lirie, koja je tražila pomoć za svog muža Nedžmedina. Rekla je da je trčala sa mužem, kada su pucali u njega i on je pao na zemlju. Ona se pretvarala da je mrtva a onda je pobjegla.

Stigla je policija i na srpskom povikala da uđemo. Prilično sam sigurna da sam čula Zoranov glas: "Neće ostati živih Albanaca. eliminisaćemo ih". Ušli smo unutra i sedeli smo, kada su oni ušli i počeli da pucaju na nas bez prestanka. Uopšte nisma čula decu kako vrište. Bilo nas je između 40 i 50 ljudi, žene, deca i svega četiri muškarca. Vjolca/Vjollca je ležala ispred mene sa svojim najmlađim sinom Gramosom. Blizu nje su ležali Hava i Edon. Hava je ječala. Čula sam Edona kako kaže Vjollei: "Ubili su mamu i Doretinu. Vjollca mi je rekla: "Pogledaj moju Dafinu kako ječi". Kada sam pogledala iza sebe, videla sam je kako leži na leđima i ječi. Moja deca, Majlinda i Redon nisu bila ranjena, kao ni Sabahete i njeni sinovi Ismet i Eron. U tom trenutku Redon je rekao Majlindi da hoće kod mame. Uzela sam ga i dala sam mu mleko koje sam imala u pantalonama. Majlinda ga je ponovo uzela a Altin je bio pored mene. Tada mi je Majlinda pokazala da je Herolinda ubijena. Ležala je okrenuta licem prema zemlji i videla sam pet-šest rana i mogla sam da vidim kako viri meso.

Ubrzo potom ručne bombe su uletele u kafić. Bacane su sa vrata. Širete/Shyrete je videla svog sina Redona obliivenog krvlju, sa bocom mleka u rukama. Videla je Majlindu bez pola glave. Sebahate, takođe bez pola glave. Inženjer Hajdin i njegova žena Lika nisu bili ranjeni. Videla je da je Vjolca/Vjollca ranjena. Osećala je ranu na stomaku. Po zvuku je znala da vuku tela i ubacuju u kamion. Čula je kako neki još uvek živi ječe. Čula je inženjera kako nudi novac da njemu i njegovoj ženi poštede život. Posle toga ih više nije čula. Počeli su da vuku telo njenog sina Altina, i jedan je rekao da još uvek diše. Posle toga je čula kako je nešto bačeno na njega i kako dete pušta neki zvuk.

1.1.6. Masakr u kafiću preživele su Širete/Shurete, Vjolca/Vjollca i njen sin Gramoz. Iskočili su iz kamiona sa telima iz kafića u selu Ljutoglava/Llutoglave, na putu prema Prizrenu, najpre Šireta/Shyrete a potom Vjolca/Vjollca sa sinom Gramozom. Prema rečima Vjolce/Vjollce Beriša/Berisha, sa kojom su istraživači FHP-a razgovarali u junu 2000. godine u Suvoj Reci/Suhareke, ona je, držeći sina u naručju, iskočila iz kamiona u blizini autobuske stanice. Puzeći, domogli su se polja, u čijoj blizini se nalazila kuća sa dvorištem, gde su sedeli neki ljudi. Podizanjem ruke pozvala ih je u pomoć, i jedan starija žena u srpskoj nošnji im je prišla, noseći vodu. Bez reči ih je odvela do prve albanske kuće. Vjolca/Vjollca je sa sinom do kraja rata ostala na Kosovu, skrivajući se u selu Čaparče/Caparce.

1.1.7. Dva meseca nakon ulaska međunarodnih snaga na Kosovo, britanski forenzičari ekshumirali su telo Vjolcinog/Vjollca muža Sedata, njegove braće Nedžmedina/Nexhmedin i Bujara, i rođaka Nedžata/Nexhat, Fatona i Fatime Beriša/Berisha na groblju u Suvoj Reci/Suhareke. U septembru 1999. godine, britanski forenzičari su pronašli na nekadašnjem strelištu Vojske Jugoslavije, između sela Koriša/Korisha i Ljubižda/Lubizhde, u blizini Prizrena dve lokacije sa ostacima odeće, obuće i ličnih predmeta, koje su rođaci žrtava u kafiću identifikovali kao predmete koji pripadaju ovim žrtavama.

1.1.8. Svedok Tužilaštva u predmetu Milošević, A.GJ., izneo je podatke o iskopavanju tela iz dve masovne grobnice na strelištu i jedne pored glavnog puta za Suvu reku/Suhareke. U vreme događaja svedok je radio u komunalnom preduzeću »Higijena« u Prizrenu. Jedne večeri, u aprilu 1999. godine, po njega je došao Srbin Budimir Spasić, iz uprave komunalnog preduzeća, sa još nekoliko radnika i sve ih odveo na lokaciju strelišta, gde su zatekli dva bagera i dva kamiona sa hladnjačom. Te večeri su iz jedne jame izvadili između 80 i 90 tela muškaraca, žena i dece, i iz druge grobnice oko 30 tela, koje su utovarili u hladnjaču u koju je, prema svedokovoj proceni, moglo da stane oko 500 tela. Ovaj svedok navodi da je iste večeri, nakon strelišta, sa istim Romima odveden na lokaciju grobnice na đubrištu pored puta za Suvu Reku/Suhareke i da su odatle iskopali i u drugi kamion sa hladnjačom ubacili oko 20 tela. On ne zna kuda su te dve hladnjače otišle.

1.1.9. Prema podacima koje je FHP dobio od rođaka žrtava u kafiću, 26. marta je ubijeno 44 članova porodice Beriša/Berisha³: Vesel Šabana/Vesel Shaban i njegova žena Sofia, sin Hajdin i snaha Mihrije, sin Besim i snaha Mevlude i ćerka Fatmire; Hava, supruga Vesela Beriše, njihov sin Sedat, sin Bujar i snaha Flora, sin Nedžmedin/Nexhmedin i snaha Lirije/Lirie Sedatova i Vjolcina deca, Dafina i Drilon, Bujarova i Florina deca, Vlorijan, Edon i Doretina i Lirijino/Lirie nerođeno dete (fetus); Fatime i Nedžat/Nexhat, deca Veseljovog/Vesel brata Faika, Fatimin sin Faton (27), snaha Sebahate i njihovi sinovi Ismet i Eron i ćerka Šerine/Sherine, i četvoro dece Nedžata/Nexhat i preživele Šiete/Shyrete, Majlinda, Herolinda, Altin i Redon; sin Saita i Hanumša/Hanumshe Musli, snaha Nefije i njihova deca, Zumrete/Zumryte i Afrim, sin Avdi, snaha Fatime i njihov sin Kuštrm/Kushtrim i sin Hamdi, snaha Zelihe i njihova deca, Arta, Zana, Merita, Hanumša/Hanumshe i Mirat.

³Nestanak 36 članova porodica Beriša/Berisha je registrovan u dokumentu MKCK, *Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu*, 2004.

2. Batajnica 02 [BA02]

U grobnici BA02 nađeno je 269 tela. Među identifikovanim posmrtnim ostacima su 203 žrtve, koji su, prema podacima FHP-a i evidenciji MKCK, poslednji put viđene 27. aprila 1999. u selu Meja/Meje, opština Đakovica/Gjakove

2.1. Meja/Meje: 27.april 1999.

Prema podacima FHP-a, srpske snage su raspoređene u opštini Đakovica/Gjakove, u dolini Caragoj/Carragojs u proleće/leto 1998. Tenkovi su bili smešteni između brda Čabrat/Çabrat i sela, sve do Junika/Junik, najvećeg albanskog sela. To selo su civili napustili krajem marta 1998. zbog intenziviranja sukoba između OVK i srpskih snaga. Većina seljana je našla sklonište u selima Dobroš/Dobrosh i Šeremet/Sheremetaj. Posle intervencije OEBS-a, krajem leta 1998, albansko stanovništvo je moglo da se vrati svojim kućama ali su u međuvremenu njihove kuće bile opljačkane i zapaljene. Kada je NATO počeo bombardovanje situacija je pogoršana. Policija je počela proizvoljno da haspi Albance i sloboda kretanja im je bila ograničena.

Četrnaestog aprila 1999. srpske snage su ušle u sela u dolini Caragoj/Carragojs, uključujući selo Racaj/Rracaj i primorali seljane da napuste selo i idu za Albaniju. Kolone su išle putem prema Đakovici/Gjakove. Kod katoličkog sela Bistražin/Bistrazhin, NATO je gađao konvoj. Oko 85 civila je ubijeno i oko 120 ranjeno. Posle napada srpske snage su dozvolili stanovnicima da se vrate u sela iz kojih su ih tog istog dana isterali. Neki su našli sklonište u Bistražinu/Bistrazhin, a neki u drugim okolnim selima jer su njihove kuće bile spaljene.

Dvadesetog aprila, u selu Madanaj/Madanaj ubijen je iz zasede Mulin Praščević, koordinator lokalnih policijskih jedinica, sastavljenih od Albanaca odanih Srbiji. Sa njim su ubijena još četvorica policajaca. Nedelju dana posle tog događaja, 27. aprila, srpske snage su preduzele vojno-policijsku operaciju, tokom koje je najmanje 20.000 Albanaca bilo primorano da napusti svoje kuće i krenu u izbeglištvo, u Albaniju. U toku te operacije, 27. aprila, srpska policija, vojska i paravojne formacije, u selu Meje/Meje odvojile su od porodica preko 250 muškaraca, a u Korenici-Korenice više od 50 muškaraca.

2.1.1 U rano jutro, 27. aprila 1999. godine, srpska policija i pripadnici Vojske Jugoslavije su okružili selo Dobroš/Dobrosh i tom prilikom su pojedini stanovnici ubijeni. Civiliz iz Dobroša/Dobrosh su pobegli u susedno selo Racaj/Rracaj, gde su zatečenim ljudima preneli da će srpske snage vrlo brzo stići i do njih. Svi zajedno, u konvoju traktora, konjskih zaprega i automobilima su krenuli prema Albaniji. Konvoj je zaustavljen na kontrolnom punktu u Meji/Meje. Tom prilikom, iz dela kolone u kojoj se nalazio Beće Bećaj/Beqe Beqaj⁴, izdvojena su 24 muškarca i odvedena na obližnju poljanu gde su bili primorani da sede sa šakama na potiljku. Od tih 24 muškarca, 13 su bili bliski rođaci svedoka Bećaja/Beqaj, uključujući njegova dva sina, Emina i Milazima, brata Tafe i rođaka: Armend, Kujtim, Umer, Bajram, Rasim (

⁴ Transkript suđenja S.Miloševiću, 29. avgust 2002.

Bedri , Mentor , Driton i Brahim . Od tada, ta 24 muškarca nisu više viđena. Kada je konvoj stigao do školske zgrade u Orize, opljačkani su, uzete su im sve dragocenosti kao i dokumenta. Blizu škole svedok je video kako srpski policajci postrojavaju neke muškarce, a posle izvesnog vremena je čuo pucnje.

Identifikacijom tela, nađenih u grobnici BA02, utvrđeno je da posmrtni ostaci 2BA-192 pripadaju nestalom **Umeru/Umer**, ostaci 2BA-042 Tafe , bratu Beće Bećaja/Beqe/Beqaj, ostaci 2BA-043 **Kujtimu (Tafe)/Kujtim (Tafe)** a ostaci 2BA-079 Rasimu (Brahima) Bećaj/Rasim Beqaj⁵.

2.1.2. U martu 2001. godine FHP je razgovarao sa Marijom Hasanaj/Marie Hasanaj⁶ iz Meje/Meje o okolnostima pod kojima su nestali njen suprug Džon/Gjon , sin Šit/Shyt i unuk Ljuan/Luan , 27. aprila 1999. godine. Tom prilikom svedokinja je ispričala da je bilo oko 8:00 sati kada su u njeno dvorište ušlo sedam uniformisana lica i bez ikavog razloga počeli su da tuku njenog muža, sa kojim je sedela ispred kuće. Oborili su ga na zemlju, pitajući ga "koga čuva u kući". On im je odgovorio da je u kući samo porodica i da mogu da provere. Naredili su da svi izađu iz kuće. Sve članove porodice, uključujući bolesnog dečaka Mentora, postrojili su uza zid. Tražili su od sina Šita/Shyt ključeve od kola. Budući da su ključevi bili u kući, Džon/Gjon je poslao sina Ljuana/Luan da donese. Kada je Ljuan/Luan doneo ključeve, jedan od vojnika je njega i Šita/Shyt odveo iza kuće. Drugi je odveo Džona/Gjon u kuću a ostalima su naredili da idu prema Albaniji. Marija/Marie je pokušala vojnicima da objasni da ne može bez muškaraca jer ima bolesnog sina Mentora ali su joj zapretili da će ih sve pobiti ako ne izađu odmah, nakon čega je ona pokupila bolesnog sina i napustila kuću. Na ulici su sreli porodice Džonove/Gjon braće, Mitra i Ndue Hasanaj. Od njih su saznali da su i kod njih ušli paramilitarci i zadržali muškarce, Mitra, Ndue i Mitrovog sina Elsona. Nekoliko stotina metara dalje čuli su pucnjeve koji su dolazili iz pravca njihovih kuća. Kod osnovne škole u Orize grupu žena i dece (ukupno 13) zaustavila je grupa vojnika, preteći im noževima ukoliko im ne daju novac. Dali su im 100 DEM, a potom su po naredbi krenuli prema Đakovic/Gjakove. Išli su peške dok ih nije stigla kolona izbeglica iz Korenice/Korenice, koji su ih povezli traktorima. Istog dana su prešli na teritoriju Albanije. Nakon povratka iz izbeglištva, u junu 1999. godine, zatekli su spaljene kuće. U ruševinama kuća nisu našli tela.

Identifikacijom tela, nađenih u grobnici BA02, utvrđeno je da posmrtni ostaci 2BA-206 pripadaju **Džonu Hasanaj/Gjon Hasanaj**, 2B-170 **Ljuanu Hasanaj/Luan/Hasanaj** a posmrtni ostaci 2BA-221 **Šut Hasanaj/Shyt Hasanaj**, nestalim u Meji/Meje 27. aprila 1999⁷. (Institut za sudsku medicinu u Beogradu nije utvrdio uzrok njihove smrti. Ponovnom obdukcijom, koju obavlja u slučaju svakog predatog tela, OMPF je utvrdio da je uzrok smrti prostrelna rana, naneta vatrenim oružjem, u predelu donjeg abdomena. Posmrtni ostaci Ljuana/Luan i njegovog oca Šuta/Shyt KCKiM je predao UNMIK-u 7. maja 2003. godine, a telo Džona/Gjon 15. oktobra 2003.

⁵ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama u Srbiji i predati UNMIK-u.

⁶ Izjava svedoka M.H., mart 2001. Baza podataka FHP.

⁷ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama u Srbiji i predati UNMIK-u.

2.1.3. Merfidete Seljmani/Merfidete Selmani je kosovska Albanka, koja je imala 16 godina u vreme događaja. Ona je svedočila u predmetu Milošević⁸ kako su ona i njeni rođaci pobjegli iz sela Dobroš/Dbrosh prvi put u avgustu 1998. godine, kada su srpske snage ušle u selo. Mada je jedan od njene braće, Špend/Shpend bio pripadnik OVK u to vreme, on je napustio OVK nedelju dana kasnije. Do kraja oktobra 1998. godine je sa porodicom boravila u Đakovici/Gjakove a onda se vratila u selo Dobroš/Dobrosh. 14. aprila 1999. godine srpski vojnici su ušli u njeno selo. Drugi seljani počeli su da beže i njena porodica se pridružila dugačkom konvoju koji se kretao u pravcu sela Meje/Meje, prema Đakovici/Gjakove. Pošto je konvoj prošao selo Meje/Meje, Merfidete je čula jaku eksploziju iz pravca Meje/Meje. Kasnije je saznala da su pale bombe iz vazduha i pogodila jednu kuću u Meji/Meje. Njen konvoj je nastavio i prošao je Đakovicu/Gjakove pored mosta u Bistražinu/Bistrazhin. Čula je jaku eksploziju i videla je kako kulja dim iz onog dela konvoja koji je bio ispred nje. Kada su stigli do mesta eksplozije, videla je leševe na putu i shvatila je da su bombe iz vazduha pogodile traktore sa ljudima. Videla je dva bela aviona kako nadleću taj kraj. Njena porodica je provela noć na jednoj poljani nedaleko od mesta gde su pale bombe. U jednom trenutku Merfidete je videla malo dete kako sedi pored puta i plače pored jedne prikolice koja je još uvek gorela. Videla je kako dva čoveka u uniformi bacaju ovo dete u prikolicu u plamenu. Te iste večeri četiri muškarca u civilnoj odeći stigli su sa video kamerom. Oni su govorili srpski i snimili su celu scenu sa uništenim traktorima i leševima ljudi koji su poginuli u eksploziji. Sledećeg jutra, nakon što je policija rekla izbeglicama da mogu da se vrate kućama, porodica Merfidete se vratila u svoju kuću u Dobroš/Dobrosh. Do 27. aprila živeli su bez nekih većih incidenata. Rano ujutro 27. aprila 1999. godine Merfidete, koja je krenula da odvede krave na pašu, videla je srpske policajce kako kundacima pušaka udaraju jednog od njenih rođaka i jednog komšiju. Vratila se svojoj kući i upozorila je braću da treba da beže. Njen brat Špend/Shpend i još neki njeni rođaci muškarci pobjegli su u šume blizu Dobroša/Dobrosh. Ostali iz njene porodice pridružili su se konvoju ljudi koji su bežali iz Dobroša/Dobrosh u pravcu Đakovice/Gjakove. Srpski policajci i vojnici su bili razmešteni duž puta kojim je išao konvoj. U jednom trenutku začula se pucnjava iz pravca šume i grupa mladića je istrčala iz šume i ukrcala se na traktor na kome je bila porodica Seljmani/Selmani. Kada je porodica Seljmani/Selmani stigla do policijskog kontrolnog punkta, dva policajca su naredili muškarcima da siđu sa traktora i da ostave traktor. Među njima su bili njen otac, Zenun Seljmani/Zenun Selmani, brat Špend/Shpend, stric Džeme/Xheme, njegovi sinovi Bakir i Burim, Šerif Selmani/Sherif Selmani, njegov brat Ali Selmani, njrgov sin Ujkan, rođak Bećir/Beqir, njegov sin Nedžat/Nexhat, komšija Avdi Hadžiu/Avdi Haxhiu, Nijazi Rama i Zenun Rama. Dok su muškarci trčali prema poljani, Merfidete je videla kako ih policajci tuku kundacima pušaka. Kad su muškarci stigli na poljanu, naređeno im je da čučnu. Otprilike 80 muškaraca je već bilo na toj poljani i Merfidete je nekoliko njih prepoznala. Ona nikada više nikog od njih nije videla živog. Srpske snage naredile su ostatku njene porodice da nastavi istim putem. Oko 12:30 konvoj je stigao do sela Orize i tamo su srpske snage naredile nekim ljudima u tom konvoju da prikupe novac od Albanaca. Tu u Orizi videla je dva policajca i dva druga čoveka sa maskama kako odvoze jednu grupu muškaraca u civilnoj odeći iza školske zgrade. Kako su oni nestali iza škole, čula je nekoliko pucnjeva. Kada je konvoj konačno stigao do granice sa Albanijom, srpski policajci su uzeli od ovih ljudi sva dokumenta.

⁸ Transkript suđenja S.Miloševiću, 16. i 17. juli 2002.

Ova svedokinja je na sudu u predmetu Milošević izjavila da je posle rata, u junu 1999. godine, na livadi porodice Hasanaj u Meji/Meje videla telo Šerifa Seljmani/Sherif Selmani, na istom mestu gde ga je videla živog 27. aprila 1999. godine.

Tela petorice muškaraca iz grupe koji su izdvojeni pred očima Merfidete 27. aprila 1999. godine u selu Meje, identifikovana su DNK analizom. Do maja 2005. godine, KCKiM je vratio na Kosovo posmrtnu ostatku **Bećira/Beqir, Ujkana/Ujkan, Džeme.Xheme, Jonuza/Jonuz i Aljija Seljmanija/Ali Selmani.**

2.1.4. Stanovnici [Albanci] iz sela Batuš/Batusha takođe su isterani iz sela 27. marta 1999. godine. Porodica Rame Ramaj je našla sklonište u Dobrošu/Dobrosh, kod porodice Bećira Seljmanaj/Beqir Selmanaj. Sa njim je FHP razgovarao 25. novembra 2000. godine. U to vreme, on se još uvek nadao da je njegov sin Zenun živ, da je u zatvoru u Srbiji. Njega su srpski policajci izdvojili iz kolone, 27. aprila u Meji/Meje, zajedno sa maloletnim sinom Bećira Seljmanaja/Beqir Selmani, Nedžatom/Nexhat/Nexhat, i Nijazi Ramaj iz Batuš. U izjavi FHP-u, Rame Ramaj⁹ navodi:

U Meje su nas zaustavili vojnici. Među njima je bilo Srba, naših komšija iz sela Dalashaj i Rracaj ali im ne znam imena. Prvo su naredili Beqiru da siđe sa traktora a onda su prišli kod prikolice, i naredili mom i Beqirovom sinu da siđu. Tražili su im novac, a onda su tražili od nas, koji smo bili u prikolici. Beqirovog sina su zadržali samo zato što je rekao da nema pare. Povelili su ih prema livadi. Moj sin je bio zadnji. Iza njega je išao jedan policajac, držeći motku u rukama. Kada je moj sin kročio na tu livadu, kod nekog jaza, okrenuo se iza sebe i taj ga je policajac udario motkom po glavi. Video sam kako je moj sin pao, pa se podigao, onda ga je policajac udario po drugi put i moj sin je ponovo pao. U tom momentu su nam naredili da krenemo i ja nisam mogao da vidim da li se on digao. Pošli smo ali mi je srce ostalo tamo. Nosim tu sliku u sebi, stalno mi je pred očima kako onaj udara mog sina a ja ne vidim da li se digao sa zemlje.

KCKiM predao je telo **Zenuna Ramea/Zenun Rama** UNMIK administraciji 15. oktobra 2003. godine, nakon identifikacije, kojom je utvrđeno da posmrtni ostaci 2BA-025, nađeni u grobnici BA02, pripadaju Zenunu Rame.

2.1.5. Istog dana, kod osnovne škole u Orize izdvojeni su Pašk (Ndue) Dužmani/Pashk (Ndue) Duzhmani, njegov brat **Marian** i bratanac **Mikel**. Svedok FHP-a, Ndue Dužmani/Ndue Duzhman¹⁰ i tvrdi da je na kontrolnom punktu u Meji/Meje video komandira policije u Ponoševcu/Ponosec, izvesnog Dragutina zvanog Guta [Josifović Dragutin].

Približio se nama i počeo da psuje. Naredio je momcima da legnu potrbuške i da drže ruke iznad glave a meni i ostalim članovima porodice je rekao da sve što imamo po džepovima pobacamo po asfaltu. Tako smo morali da bacimo i dokumenta i novac, sve što smo imali da bacimo po zemlji. Potom se obratio meni sa rečima: «Vozi stari» i pokazao mi je rukom traktor.

⁹ Izjava svedoka R.R., februar 2000. Baza podataka FHP.

¹⁰ Izjava N.D., januar 2001, Baza podataka FHP.

Ovaj svedok je kod osnovne škole u Orize video odvajanje 19 muškaraca iz Korenice po imenu: Albert (Ndrece), Pjeter (Dede) i Lazer Krasnići/Llazer Krasniqi, Agron (Tome), Pašk/Pashk (Ndue), Pale (Koleji) i Marjan Dužmani/Duzhmani, Florim (Isuf) i Afrim (Isuf) Hadži/Haxhiu, Pjeter i Tom Kacoli, Vitor (Gjon)/Vitor (Džon), i Sokol, Mark, Robert i Đerd/Gjergj Prendi, Robert i Ljuljzim Gaši/Lulzim Gashi¹¹.

Identifikacijom nađenih tela u grobnicama u Batjnici utvrđeno je da posmrtni ostaci 2BA-129 pripadaju **Albertu Krasnići/Albert Krasniqi**, BA-05-016T **Pjetru Krasnići/Pjeter Krasniqi**, 2BA-062 **Agronu Dužmaniju/Agron Duzhmani**, 2BA-175 **Pašku Dužmaniju/Pashk Duzhmani**, 2BA-082 **Palj Dužmaniju/Pale Duzhmani**, 2BA-004 **Florimu Hadžiju/Florim Haxhiu**, a 2BA-172 **Vitoru Prendiju/Votor Prendi**. Tela su vraćena Kosovo, u nekoliko odvojenih prilika, tokom 2003. U obdukcionim nalazima Instituta sudsku medicinu nema uzroka njihove smrti. Ponovnom obdukcijom, OMPF je utvrdio da je smrt nastupila usled prostrelnih rana, nanetih vatrenim oružjem u predelu glave.

2.1.6. Petnaestogodišnji Hadži/Haxhi (Muharem) Pajaziti iz Dobroša/Dobrosh odvojen je na kontrolnom punktu u Meji/Meje, sa još 11 muškaraca iz njegove porodice. Njegova majka, Dževahire/Xhevahire, sa kojom je FHP razgovarao u oktobru 2000. godine, ispričala je da je pokušala novcem da izbavi sina ali nije uspela. Policajci, sa maskama na licu, rekli su joj da njenog sina i ostale vode da provere da li imaju baruta na rukama i da će ih brzo pustiti. Tom prilikom su izdvojeni: Zenelj/Zenel (Mehmet), Smajl-Smail (Mehmet), Idriz (Mehmet), Čerim/Qerim (Pajaziti), Škeljzen/Shkelzen (Muje) Špend/Shpend (Halit) Halil (Muje), Muje (Isuf) Ismet ((Redžep/Rexhep) Avdul/Avdyl (Mehmet) i Gani ((Redžep/Rexhep) Pajaziti.

Identifikacijom DNK metodom utvrđeno je da posmrtni ostaci 2BA-011 pripadaju **Škeljzenu/Shkelzen**, 2BA-050 **Ismetu/Ismet**, 2BA-018 Muji, 2BA-53 maloletnom **Hadžiji/Haxhi**, 2BA-109 **Špendu/Shpend** i 2BA-185 **Zenelju Pajaziti/Zenel Pajaziti**. Identifikovani posmrtni ostaci vraćeni su na Kosovo, u dve odvojene prilike u toku 2003. godine¹².

2.2. Korenica/Korenice: 27. april 1999.

Prema podacima FHP-a, 27. aprila u 6:30 sati, vojska je opkolila selo Korenicu/Korenice i nešto kasnije pešadija i policija ušle su selo, isterali žene i decu a muškarce zadržali a potom ubili, skrivajući zločin prenošenjem jednog broja tela u Srbiju.

2.2.1. O tome je na suđenju S. Miloševiću svedočila Merita Dedaj¹³ iz sela Guske/Guske. Među tim muškarcima bili su njen otac, njen stric i brat od strica. U svom svdočenju, Merita je rekla da su policajci i vojnici prvo pretukli Bekima, sina Marka Markaja, a onda su zatečenim uzeli sve dragocenosti. Videla je kako njen otac daje novac, prsten i sve dugo što je imao u džepu. Vojnici su kundacima pretukli

¹¹ Lica nestala u vezi sa sukobom na Kosovu, MKCK, februar 2004)

¹² Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama u Srbiji i predati UNMIK-u.

¹³ Transkript suđenja S. Miloševiću, 16. juli 2002.

njenog dedu Paška/Pashk. Decu i žene su isterali iz kuće. Terali su ih da podignu tri prsta i da viču «Srbija, Srbija». Dok je izlazila iz kuće, videla je svoga oca Marka/Mark, strica Paška/Pashk, rođaka Lintona/Linton Dedaj, starog 16 godina, Prenda Markaja/Prend Markaj, starog 60 godina, Prendovog sina, Pašuka Markaja/Pashuk Markaj, starog 38 godina, Marka Markaja/Mark Markaj, starog 65 godina, dvojicu njegovih sinova, Bekima i Petrita Markaja/Bekim i Petrit Markaj, i Skendera Markaja/Skender Markaj kako se postrojavaju uz jedan zid. Kasnije, optprilike posle 20 metara čula je paljbu koja je trajala dva minuta, okrenula se i videla kako muškarci padaju na zemlju. Svedokinja se pridružila konvoju prema Đakovici. Na putu je videla dva neidentifikovana mrtva tela pokrivena ćebadima i videla je kako ih vojnici Vojske Jugoslavije ubacuju na kamion. Konvoju je naređeno da krene za kamionom. Kada su stigli u Bistražin, konvoj je zaustavljen na jednom kontrolnom punktu. Srpska policija je odvela nekoliko muškaraca iz tog konvoja i većina njih više nikad nije viđena. Svedokinja i njeni rođaci su se sklonili u selo do kraja rata. Kad se vratila u svoje selo posle rata, našla je svoju kuću rasturenu, opljačkanu i mrtvu stoku.

Na osnovu identifikacije DNK metodom utvrđeno je da se među nađenim telima u grobnici BA05 nalaze i tela nekih od članova porodica Markaj i Dedaj, koje su pripadnici srpskih snaga zadržali 27. aprila u kući Marka Markaja u Korenici/Korenice. U decembru 2003. godine na Kosovo je vraćeno telo **Marka Dedaja/Mark Dedaj**, u martu 2004. godine tela **Ljintona Dedaja/Linton Dedaj**, **Paška/Pashk Dedaj**, **Marka/Mark** i **Bekima Markaja/Bekim Markaj**.

2.2.2. Oko 9:00 sati 27. aprila, dvojica policajaca su ušla u kuću Zoje Preljaj/Zoja Prelaj, u kojoj se nalazilo 25 ljudi, članova porodice i rođaka. O tom događaju Zoje¹⁴, čiji je sin tom prilikom odveden iz kuće, rekla je FHP-a:

Policajci su nam rekli da imaju naređenje da privedu mladiće iz naše porodice. Rukom su izdvojili moga sina Dritona, pa onda Sokola, Gjergja, Ardiana i Tome. Tu kod nas se zatekao i Ndue Krasniqi koga su, takodje, priveli. Na kraju su rekli i mome mužu Palu da pođe sa njima. Tada ja sam prišla jednom policajcu, uhvatila sam ga za rame i pitala sam ga gde vode naše momke. Onda se on obratio mom mužu Palu rekavši mu da nemamo zašto da se brinemo, jer oni vode momke do seoske benzinske pumpe da bi proverili da li su članovi UČK-a. Ako nisu, rekao je, odmah će ih pustiti. A meni je rekao da uđem u kuću i da čekam da mi se vrati sin. Moj muž i momci su krenuli sa policajcima prema benzinskoj pumpi. Nisu ih vezivali niti gurali. Desetak minuta nakon što ih je policija odvela, pucnjava je postala jača i mi že smo odlučili da izađemo na ulicu. Videli smo da svi beže prema Gjakove. Jedan starac, koga ne znam, ponudio nam da se popnemo na njegov traktor, što smo i uradili. Putem kroz selo nismo imali problema sa policijom i vojskom, verovatno zbog toga što na traktoru sem onog starca koji je vozio nije bio nijedan odrastao muškarac. U Bistrazhinu nas je zaustavila policija. Tu su izdvojili starca i još neke muškarce. Jednom dečaku su naredili da vozi naš traktor. Tu pored crkve je kuća Nike Marka koji nas je pozvao da ostanemo kod njega i da nećemo imati problema. Prihvatili smo i ostali smo kod njega do kraja rata. Bilo nas je oko 60 u njegovoj kućici, i stvarno nismo imali nikakvih problema.

¹⁴Izjava svedoka Z.P., januar 2001, Baza podataka FHP.

Nakon rata vratili smo se kući, koju smo zatekli unistenu. Posle dva dana pojavio se moj muž, od kojeg sam doznala da je policija kod benzinske pumpe zadržala samo mladiće. Njemu su naredili da se vrati kući i povede porodicu u Albaniju. On nas nije našao, te se priključio nekom konvoju i otišao u Albaniju. Dok je bio kod benzinske pumpe policija nije maltretirala momke. Ništa nismo saznali gde je moj sin Driton, pa onda Sokol, Gjergj, Ardian i Tome Prelaj, kao i Nue Krasniqi. Nadamo se da su živi.

Identifikacijom posmrtnih ostataka 2BA-241, nađenih u grobnici BA02, utvrđeno je da pripadaju **Ndue Krasnići/Ndue Krasniqi** koji je poslednji put viđen 27. aprila 1999. godine u Korenici. Takođe je identifikacijom utvrđeno da posmrtni ostaci 2BA-247 pripadaju **Đerđu Preljaju/Gjergj Prelaj**, kome su gubi trag pod istim okolnostima, kada i ostalim muškarcima koje navodi svedokinja Zoje Prelaj/Zoje Prelaj.

2.2.3. Nik Peraj, bivši oficir Vojske Jugoslavije, koji je na toj dužnosti bio od decembra 1998. godine do pred kraj rata na Koosvu, svedočeći u predmetu Milošević¹⁵ odlučno je tvrdio da je pokolj u Meji/Meje i Korenici/Korenice izvršen kao odmazda za ubistvo srpskog policajca Milutina Praščevića. On je imenovao tadašnjeg pukovnika Vojske Jugoslavije Momira Stojanoviću, komandanta štaba bezbednosti pri Prištinskom korpusu da je naredio Nikoli Mićunoviću, komandantu rezervnih snaga VJ u Đakovici i pukovniku Milanu Kovačeviću, komandantu policijskih jedinica koje nisu bile sa Kosova i paravojnih formacija da proteraju stanovništvo iz sela u dolini Caragoj/Carragojs, spale njihove kuće i da ubiju 100 «glava». U svojoj izjavi haškim istražiteljima (K0223465) Nik Peraj navodi da je sa majorom VJ Ljubišom Živkovićem 27. aprila oko 15:00 sati bio kod zgrade osnovne škole u Orize [nekoliko kuća u nastavku sela Meja/Meje], na kontrolnom punktu kojim je komandovao inspektor Dimitrije Rašović i da su tu videli četiri tela na travi. Odatle su otišli u Meju/Meje, do kontrolnog punkta kod kuće Hasanaj porodice, gde su zatekli Milana Šćepanovića u uniformi MUP Srbije kako drži 12 muškaraca poređanih pored kuće, kao i tri traktora punih žena i dece. Na livadi koja pripada porodici Hasanaj videli su dvadesetak unakaženih tela. Uspeli su da ubede Šćepanovića da oslobodi muškarce i dopusti im da sa porodicama produže za Đakovicu/Gjakove. Tog istog dana, svedok Peraj je sa majorom Živković posetio Madanaj/Madanaj i Korenicu/Korenice i svuda su videli tela ubijenih ljudi.

2.2.4. Zaključno sa 15. novembrom 2005. godine, sudbina 203 nestalih u Meji/Meje i 34 nestalih u Korenici/Korenice je razjašnjena. Podaci dobijeni DNK analizom posmrtnih ostataka nađenih u grobnici BA02 pokazuju da je reč o osobama koje su nestale 27. aprila u Meji/Meje i Korenici/Korenci¹⁶.

3. Batajnica 03 [BA03]

¹⁵ Transkript suđenja S.Miloševiću, 13.maj 2002)

¹⁶ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama u Srbiji i predati UNMIK-u.

U grobnici su nađeni posmrtni ostaci 37 žrtava, prema arheološkom izveštaju, a 39, prema obdukcionim nalazima.

Do 15. novembra 2005. godine, KCKiM je predao OMPF-u identifikovane posmrtnne ostatke 31 muškaraca, koji su prema evidenciji MKCK, poslednji put viđeni 1. aprila 1999. godine u Ljubeniću/Lubeniq. Tela 19 tela muškaraca iz Ljubenića/Lubeniq nađena su u grobnici BA03 a 12 u grobnici BA05, zajedno sa telima muškaraca iz Peći/Peje.

Do 15. novembra 2005. godine, KCKiM je takođe predao OMPF-u 50 identifikovanih posmrtnih ostataka muškaraca, koji su, prema podacima MKCK, poslednji put viđeni 28. aprila 1999. godine u Peći/Peje. Tela 11 muškaraca nađena su zajedno sa telima muškaraca iz Ljubenića/Lubeniq u grobnici BA03 a 39 u grobnici BA05, ponovo sa telima muškaraca iz Ljubenića/Lubeniq.

3.1. Ljubenić/Lubeniq: 1. april 1999.

Prema podacima FHP-a, 1. aprila 1999. godine, u centru sela Ljubenić/Lubeniq ubijeno je oko 60 muškaraca. Nakon povratka iz izbeglištva, krajem juna 1999. godine, seljaci su našli 11 tela, ukopanih na groblju i izvesnu količinu spaljenih delova tela.

3.1.1. Adem (Sadik) Haradinaj i Uke (Hajdar) Bushati/ Uke (Hajdar) Bushati su prvi ubijeni u centru Ljubenića/Lubeniq, gde su srpske snage ubile oko 60 muškaraca. Demush Ukshinaj, jedan od devetorice preživelih, dao je izjavu FHP-u¹⁷, detaljno opisujući šta se dogodilo 1. aprila:

Prvog aprila 1999. oko 7:30 sati čuli smo pucnjavu u selu. Uplašio sam se, te sam sa porodicom krenuo napolje. Na kapiji smo se sudarili sa trojicom paramilitaraca. Imali su stare vojne uniforme i bili su jako neuredni. Jedan od njih je imao maramu vezanu oko glave. Naredili su nam da idemo u centar sela. Tamo smo videli da su paramilitarci doveli i druge muškarce. Tu su odvojili muškarce. Žene su morale da krenu, kako su im rekli, za Albaniju. Po mojoj proceni bilo nas je oko 60 muškaraca. Bilo je i onih koji su bili iz drugih sela, isterani, pa su se sklonili kod nas. Ti paramilitarci su nas pitali ko je spalio kuće, pokazujući na kuće oko nas. Adem Haradinaj je odgovorio da je to uradila policija, na šta je jedan od njih rekao: « Mi nismo ni vojska ni policija », a potom je naredio Ademu da istupi iz stroja. Adem je iskoračio a ovaj je pucao i ubio ga na mestu. Onda je ubio Uke Bushat. Bio sam izgubljen od straha. Nisam mogao da shvatim kako neko može da ubije tako hladnokrvno. Onda su nam rekli: « Lezite dole majku vam arnautsku », i počeli su rafalno da pucaju. Čini mi se da su četvorica pucala. Pao sam na zemlju. Bio sam pogođen sa četiri metka, dva u desnu nogu a dva u predelu stomaka. Čuo sam kako neko zapomaže. Nisam smeo da se pomeram. Potom sam čuo razgovor na srpskom i posle toga opet pucnjavu. Ne sećam se šta se događalo posle toga. Osetio sam da me neko podiže. Nas devetorica smo preživeli.

¹⁷Izjava D.U. januar 2001. Baza podataka FHP.

Ubijeno je sedmoro iz porodica Alimehaj, četvero Hamzaj, osam Huskaj, troje Ukshinaj, četvero Bushati, Bobi...

Posle rata, na groblju smo našli 11 tela, razbacanu odeću i puno praznih flaša. Ostala tela su nestala.

Među identifikovani telima koje je KCKiM predao UNMIK administraciji su tela **Adema (Sadik) Haradinaj/ Adem (Sadik) Haradinaj, Uke (Hajdar) Bušati/ Uke (Hajdar), Bushati**, tri muškarca iz porodica Hamzaj: **Seljim (Sadik) Hamzaj/ Selim (Sadik) Hamzaj, Ramiz (Brahim) Hamzaj/ Ramiz (Brahim) Hamzaj, Džavit (Jašar) Hamzaj/ Xhavit (Jashar) Hamzaj**, zatim, **Rame (Binak) Ukšinaj/ Rame (Binak) Ukshinaj, Ruždi (Ćerim) Ukšinaj/ Ruzhdi (Qerim) Ukshinaj**, petorica muškaraca iz porodica Huskaj: **Fehim (Šaban) Huskaj/ Fehim (Shaban) Huskaj, Rame (Sadik) Huskaj/ Rame (Sadik) Huskaj, Naim (Hime) Huskaj/ Naim (Hime) Huskaj, Haradin (Jahe) Huskaj/ Haradin (Jahe) Huskaj i Tafilj (Haradin) Huskaj/ Tafil (Haradin) Huskaj, Bajram (Salji) Bušati/ Bajram (Sali) Bushati, Rustem (Malje) Aljimehaj/ Rustem (Male) Alimehaj, Hadži (Mustafe) Aljimehaj/ Haxhi (Mustafe) Alimehaj, Smajlj (Isuf) Bušati/ Smail (Isuf) Bushati, Bajram (Redže) Bobi/ Bajram (Rexhe) Bobi, Beke (Redže) Bobi/ Beke (Rexhe) Bobi, Kadri (Sadik) Jahmurataj/ Kadri (Sadik) Jahmurataj**¹⁸

3.1.2. Telo Hadži (Bećir) Huskaj/Haxhi (Beqir) Huskaj nađeno je posle rata na muslimanskom groblju u Peći/Peje. Njegova supruga Zelfija/Zelfie¹⁹ ga je idnetifikovala po odeći

3.1.3. Identifikacijom posmrtnih osatataka BA-05-500T, nađenih u masovnoj grobnici BA05, utvrđeno je da pripadaju **Ademu (Isuf) Bušati/ Adem (Isuf) Bushati**, koji je ubijen ispred kuće svog rođaka Ganija Bušati/Gane Bushati. Istom prilikom ubijen je Ganijin brat Iber (Deme) Bushati/Yber (Deme) Bushati²⁰, koji je dao izjavu FHP-u:

Naš komšija Emrush Aliqkaj je došao oko 7.30h i rekao nam da smo opkoljeni i da je vojka ušla u selo. Osim žena i dece u mojoj kući su bili moj brat Yber i komšija Adem Haradinaj. Svi smo krenuli da napustimo kuću. Ispred kuće smo zatekli trojicu vojnika, u starim vojnim uniformama i maramama oko glave. Rekli su nam da žene i deca napuste selo, a muškarci da ostanu. Emrush je u naručju nosio malo dete, pa su njemu rekli da može da ide sa ženama i decom. Čim se udaljila moja porodica paramilitarci su nam tražili novac. Ja sam im dao 200 DM. Nisu nam verovali da smo im dali sav novac, pa su nas pretresli. Kada su završili sa pretresom, jedan od njih, stariji, pokazao je rukom na mene i Adema, i rekao nam da možemo da idemo niz selo. Moga brata Ybera i rođaka Adema Bushati su zadržali. Kada smo izašli na put videli smo kolonu naših komšija koja je išla prema centru. Priključili smo se. Posle nekih 100 metara čuo sam rafalnu paljbu iz pravca moje kuće. Znao sam da su

¹⁸ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama i predati UNMIK-u.

¹⁹ Izjava Z.H., januar 2001. Baza podataka FHP.

²⁰ Izjava G.B., januar 2001. Baza podataka FHP

ubili Ybera i Adema. Nisam smeo da se vratim jer sa obe strane puta su bili paramilitarci i policajci. Stigli smo do centra I tu sam video izdvojene muškarce. Oko 60 naših komšija. I mene i Adema Haradinaja su izdvojili iz kolone i postrojili poredostalih muškaraca. Tada se jedan od paramilitaraca obratio Ademu Haradinaju i Uke Bushati, jer su im bili najbliži njima, pitajući ko je zapalio kuće, pokazujući na kuće oko nas. Inače, te kuće zapalila je policija još 1998. Adem je to rekao a taj paramilitarac je na to odgovorio: “mi nismo policija niti vojska”, i pucao je u Adema i Uke. U tom trenutku drugi paramilitarac je vikao “nijedan živ”, i krenuo da puca po nama. Video sam da su dvojica pucala iz automatskih pušaka i jedan iz mitraljeza. Mislim da sam se odmah onesvestio. Bio sam pogođen na više mesta, krvario sam. Posle nekog vremena video sam da kako ustaje Demush Ukshinaj. Svi živi smo ustali: Besim Huskaj, Isuf Avdullahu, Gjavit Talickaj iz sela Irznic, Ali Shoshi, Sadik Jahmurataj, Sadik Berisha i Tafil Huskaj. Svi su bili ranjeni, a najteže mladi Tafil On je umro u šumi, gde smo se sklonili.

Identifikacijom posmrtnih ostataka BA-03-070T utvrđeno je da pripadaju **Ademu (Sadik) Haradinaj/ Adem (Sadik) Haradinaj**, koji je ubijen 1. aprila 1999. u grupi od oko 60 svojih komšija. KC KiM predao telo UNMIK/OMPF-u 16. decembra 2004²¹.

3.1.4. Prema dokumentaciji Vojske Jugoslavije²², jedinice VJ su ekshumirale a sudsko-medicinska ekipa na čelu sa dr Gordanom Tomašević izvršila je spoljašnji pregled i identifikaciju 14 ekshumiranih leševa u selu Ljubenić/Lubeniq.

3.2. Peć/Peje: 27. mart – 29. april 1999.

Prema podacima FHP-a, 27. marta 1999. godine u naselju Brzenik/Brzenik, u Peći/Peje ubijeno je 67 Albanaca. Svedoci FHP-a videli su da su tela odneta kamionom. Nakon rata, na muslimanskom groblju u Peći/Peje nađeno je preko 80 otvorenih i praznih grobnica.

1. **3.2.1.** Među ubijenim 27. marta u naselju Brzenik/Brzenik je i Atve (Ruždi) Ramosaj/ Atdhe (Ruzhdi) Ramosaj, rođen 1982. godine, čiji je nestanak evidentiran u dokumentu MKCK²³.

Njegova majka Florije Ramosaj/Florie Ramosaj²⁴ je bila prisutna kada su rezervisti odvojili njenog sina i supruga:

U našoj ulici u naselju Dardanija I, ranije Brzenik, živelo je više Srba nego Albanaca. Kada je počelo bombardovanja došla u kući smo bili ja, moj suprug Ruzhdi, sinovi Adriatik (18) i Atdhe (17) i ćerka Dhurata (16). Sa nama je

²¹ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

²² Vojska Jugoslavije i Kosovo i Metohija 1998 – 1999. *Primena međunarodnog prava oružanih sukoba*, NIC Vojska, 2001.

²³ *Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu*, MKCK-a, mart 2001 / februar 2004.

²⁴ Izjava F.R. decembar 2000. Baza podataka FHP.

bila i moja svekrva Nurie. Moj suprug je bio aktivan član LDK i njegov stav je bio da napuštamo kuću.

Na dan početka bombardovanja, na ulasku u našu ulicu postavljen je policijski punkt. U subotu 27. marta oko 9 :00 časova ujutro čula sam od komšija da je Burim Mustafa, sin našeg komšije, pokušao da izađe i kupi hleb ali da ga je vratila policija, naredivši mu da se vrati i sve obavesti da se sprema da napuste kuće i da krenu za Albaniju.

Nismo znali da li je to istina ili ne. Cekali smo da vidimo šta će se događati. Oko 13:00 sati, u našu kuću je došao komšija Branko Dedić i rekao nam da svi moramo da napustimo kuće do 16:00 sati. Bio je u civilnom odelu, ali veoma neprijateljski raspoložen. Posle izlaska iz naše kuće, išao je redom i naređivao Albancima da idu za Albaniju. Organizovali smo se i oko 14:30 sati, svi smo napustili kuće, osim porodice Shaban Galani, koji je imao suprugu Bošnjakinju.

Kada smo izašli iz naše ulice, ljudi su se razili. Mi smo otišli kod moje majke Hajrie Vokshi, u naselje Dardania II, oko 500 metara daleko od naše ulice. Do 16 :00 sati bilo je mirno. Na trenutak sam otišla na kafu kod komšinice i vraćajući se, desetak minuta kasnije, čula sam pucnjavu automata. Okrenula sam se i videla da je u ulici puno uniformisanih lica. Brzo sam ušla u našu kuću. Ruzhdi je bio na balkonu. Rekla sam mu da smo opkoljeni. U tom trenutku u dvorište su ušla dva uniformisana lica. Mislim da su bili rezervisti.. Nisu bili maskirani. Nisam ih prepoznala ali i dan danas pamtim njihova lica. Imali su oko 40 godina. Decu su posedala pored mene. Ruzhdi je i dalje stajao na balkonu. Nakon dva minuta, oni su ušli u sobu, pogledali i rekli: « Izađite svi napolje i napustite kuću. Idite što dalje odavde. Nije vam više mesto ovde. Tražili ste NATO”.

Mi smo brzo ustali i izašli. U dvorištu sam videla još dvojicu vojnika. Ruzhdi je i dalje stajao na balkonu. Naredili su nam da se prestrojimo i naslonimo na zid dvorišta. Dok smo svi mi stajali u toj poziciji, Ruzhdi nas je gledao sa balkona na prvom spratu. Njemu nisu dali da stane pored nas. Dvoje uniformisanih lica čuvala su Ruzhdiu, a dvojica drugih stajali su pored nas. Dok smo tako stajali, jedan od tih rezervista obratio se mom mlađem sinu Atdhe i rekao mu : « Ti, lezi dole ». Atdhe se ispružio na zemlju, ali nije spustio glavu, nego se držao za ruke a bio je u ležećem položaju, potrbuške. Onda mu je taj isti ponovo rekao : « Glavu dole majku ti šiptarsku, razumes li ti srpski » i uperio mu automat na u glave. Atdhe je spustio glavu i rekao: « evo, razumem srpski » i ispružio se . U tom trenutku primetila sam da nam je Ruzhdi okrenuo leđa. Pomislila sam da je shvatio da će nam ubiti sina, pa to nije hteo da gleda.

Držali su nas oko deset minuta bez reči. Samo su se šetali i merili su nas pogledima. Potom je neko naredio Atdheu da ustane a nama : « Ajde, svi napolje, na ulicu, brzo brzo ». Mi smo krenuli. Atdhe je pošao prvi. Rezervista koji mu je naredio da legne na zemlju, zaustavio ga je i rekao mu : « Gde ćeš ti, ti ostani ovde ». Zaustavili smo se i mi. Onda su nas oni gurnuli i silom izneli napolje. Dok sam izlazila iz dvorišta videla sam sina kako nas prati

pogledom punim straha. Dok me je jedan od rezervista gurao, poslednje što sam stigla da kažem sinu bile su reci : “ Kuku za majku gde te ostavljam”. Ruzhdi je ostao na balkonu.

Za tren smo se nasli na ulici. Ulica je bila puna policije, vojske i rezervista. Takođe je bilo puno i Albanaca koji su, kao i mi, bili isterani iz kuća. Hodali smo, ja sam htela da se vratim i jos jednom da vidim šta se dešava sa sinom i mužem ali mi svekrva nije dala. Ona se vratila, a mi smo stali na mesto odakle smo mogli videti nju i deo dvorišta. Videli smo da je ušla u dvorište ali je brzo izašla. Rekla nam je da je neki rezervista isterao kundakom od puške. Poterali su nas da požurimo. Prešli smo oko 20 metara i čula sam tri rafala iz pravca naše kuće. Počela sam glasno da kukam. Imala sam osećaj da su baš u tom trenutku ubili mog sina i muža

Kada smo stigli do kuće Nevzat Kastrati, čula sam muške glasove od kojih sam se naježila. Kao luda stala sam i pitala ostale šta je to, šta se to čuje. Komšije su mi rekle da je u toj kući ostao Nevzat sa majkom i jednim izbeglicom po imenu Adem (42), iz Jashanice. Kasnije smo saznali da su njih masakrirali prvo noževima a potom dokrajčili vatrenim oružjem i to ispred Kimete, majke Nevzata Kastrati, koja je i danas živa. Kimete je jedina ostala te noći u naselju, a sutradan su i nju proterivali.

Njihova tela nismo pronašli. Osim mog supruga i sina, tog 27. marta, između 16 :30 i 17 :00 časova, 64 muškarca iz naselja Dardania je odvojeno od porodica. Sećam se nekih : Xhelal Gega, Arbnor Gega, Jusuf Kelmendi, Besim Gigolli, Milaim Hoxha i Din Gashi. Nevzat Kastrati (30) i izbeglica Adem (42) su sigurno ubijeni ali nema njihovih tela.

2. Identifikacijom posmrtnih ostataka, nađenih u grobnici BA05, utvrđeno je da posmrtni ostaci BA-05-414T pripadaju **Atve (Ruždi) Ramosaj/ Atdhe (Ruzhdi) Ramosaj**, rođen 1982. godine u Peći/ Peje, a posmrtni ostaci BA-05-460T njegovom ocu **Ruždiju (Bajram) Ramosaj/ Ruzhdi (Bajram) Ramosaj**, rođen 1950. godine u selu Crnobregu/ Carrabreg, opština Dečani/ Dečan, koji su poslednji put viđeni 27. marta 1999. godine u Peći/ Peje, Identifikovane posmrtnne ostatke KCKiM predao je UNMIK administraciji 12. marta 2004
3. Na Kosovo su vraćeni identifikovani posmrtni ostaci **Dina (Brahim) Gaši/ Din (Brahim) Gashi, Jusufa (Džeme) Keljmendi/ Jusuf (Xheme) Kelmendi, Arbnora (Musa) Gega/ Arbnor (Musa) Gega i Dželjalja (Musa) Gega/ Xhelal (Musa) Gega**²⁵, koje svedokinja Florije pominje u svojoj izjavi FHP-u.
4. **3.2.2.** Kimete Kastrati je bila u kući sa sinom Nevzatijem/Nevzat, kada je policija, 27.marta, ušla u naselje Dardania II. Kimete je čula pucnjavu i odmah je izašla u dvorište da vidi odakle se puca.. Najpre je videla ubijenog susedovog psa. A onda je videla da policija ulazi u dvorište. Njen sin je sedeo u automobilu i slušao vesti. Gledala je kako ga izvlače iz automobila i prislanjaju uz zid. Zatim je jedan policajac poveo Nevzata prema kući, a drugi je iz dvorišta pucao u njihovom pravcu. Dalje, u izjavi FHP-u, Kimete opisuje prizor koji je usledio:

²⁵ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

Nevzat je išao stepenicama gore, kada je policajac pucao i na mestu ga usmrtio. Pljunula sam ga. Okrenuo je automat prema meni i hteo je da me upuca, međutim drugi je rekao: "Pusti je, nemoj da je ubijes, neka pati za sina. Posle toga su otisli. Ja sam Izašla na ulicu da tražim pomoć da unesem Nevzata unutra. Nije bilo nikoga. Vratila sam se pored sina i pokušavala sam sama da ga unesem unutra. Tada je dosao komšija Ymer Gashi. Pitao me za svoju porodicu. Kada je video Nevzata, prebledeo je. Pomogao mi je da ga unesemo unutra i otišao.

Kimete je cele noći ostala sama pored mrtvog sina. U naselju Dardania nije bilo nikoga. Sutradan ujutro, čula je korake u hodniku. Sakrila se iza vrata. Nije videla koliko je njih ušlo u sobu. Samo je čula da govore na srpskom i da su nesto vukli. Kada su otišli, ona je videla da su poneli telo njenog sina Dalje, ona kaže:

Izašla sam na ulicu. Nije bilo nikog. Malo dalje videla sam ubijenog Ymera Gashi. Tada sam čula da neko traži vodu. Išla sam malo dalje i videla Arbnora Gegu. Bio je ranjen na više mesta. Pored njega je ležao njegov brat Xhelal. Ušla sam u jednu kuću i uzela malo vode. Isprćala sam Arbnoru da su ubili i Nevzata. Čim je popio vodu, sklopio je oči i izdahnuo.

Kimete je sutradan u koloni civila otišla za Albaniju. Kada se vratila, u junu 1999. godine, svuda je tražila telo svoga sina. Itela svih drugih u Dardaniji II su nestala.

5. **Tela Imera (Alji) Gaši/ Ymer (Ali) Gashi, Arbnora i Dželjalj (Musa) Gega/ Arbnor i Xhelal (Musa) Gega**, koje je poslednja videla Kimete nađena su u masovnoj grobnici BA05. tela su vraćena na Kosovo²⁶.

3.2.3. Sedmog maja 1999. godine u centru Peći/Peje ubijeni su Rustem Ibraj/Rrustem Ibraj i njegova bratanica Valbona Ibraj/Valbone Ibraj, dok je njegova ćerka, 14. godišnja Lendita/Lendite teško ranjena. U vezi sa tim događajem, 14. godišnja Lendita/Lendite je dala izjavu²⁷ FHP-u, u kojoj kaže:

Na televiziji smo videli da je NATO pogodio autobus kojim je moja majka otišla u Crnu Goru i čuli smo da je ranjena. To je bilo 3. maja. Otac je sutradan posetio majku u bolnici u Peje. Kada se vratio rekao nam je da je ona dobro i da nema potrebe da idemo i mi deca u bolnicu. Meni je bilo teško da ne vidim majku. Nekoliko dana od dana kada mi je otac rekao da ne treba da idem u bolnicu, pošla sam kod strica i pozvala sam svoju sestru od strica, Valbonu, koja ima 24 godine, da idemo u bolnicu. Pošle smo obe i usput, kod prodavnice smo srele mog oca, koji je nosio neki sok. Kada sam mu rekla da idemo u bolnicu, on je rekao da ide i on sa nama.

Kada smo prolazili pored zgrade SUP-a, primetila sam kako nas gleda jedan covek u civilu i da nas prati pogledom. Otac i Valbona nisu to primetile.

²⁶ Isto.

²⁷ Izjava L.R. avgust 1999. Baza podataka FHP.

Išli smo normalno do katoličke crkve i niko nas nije zaustavio. Tačno ispred crkve, jedno vozilo, marke Opel Askona boje bronzene, je zakočilo i iz tog vozila su izašli dvojica, jedan, nizak rastom i onaj što nas je posmatrao ispred zgrade SUP-a. Taj je prišao mom ocu i naredio mu da stane a onda ga pitao kuda ide. Otac mu je odgovorio da ide da poseti ženu u bolnici. Trazio mu je ličnu kartu i otac je podigao ruku prema unutrašnjem džepu sakoa da izvadi ličnu kartu i u tom trenutku onaj drugi je izvadio pištolj i pucao je na oca, ne znam da li jedanput i dva puta. Otac je odmah pao na zemlju, kao da je bio pogođen. Valbona je povikala « Kuku mixhe » [kuku, striče] a ja “kuku, babe”. On se okrenuo Valboni i pucao je u nju. Ja sam se okrenula za njom i onda je on pucao u mene, pogodivši me sa desne strane u donju vilicu. Videla sam Valbonu kako leži na leđima. I ja sam pala. Oni su se okrenuli i pošli prema vozilu. Ja sam počela da se dižem, a neko od te dvojice je, ulazeći u kola, ponovo pucao u mene, pogodivši me ispod desnog ramena. Tada sam pala i nisam se više digla.

Videla sam krv ispod Valbone. Pokušala sam zdravom rukom da zaustavim neko vozilo ali niko nije stao. Ocu je išla pena na usta a tekla mu je krv. Počela sam zovem u pomoć. Neki ljudi koji su mi se približili, rekli su mi da će stići hitna pomoć. Svi su govorili samo srpski. Molila sam da nam neko pomogne ali su nas svi gledali kao neko čudo. Posle nekog vremena, zaustavio se neki vojni kamion i iz njega su izašli vojnici koji su nam prišli, podigli i stavili u kamion. Uneli su me sa nosilom u kamion i stalno su mi držali ruku podignutu, da ne bi sišao metak.

U nosilima su me ostavili ispred operacione sale. Tu sam videla tatu, ležao je na nosilima. Sigurna sam da je bio živ. Rukom je češao nogu koju je slomio pre godinu dana. Videla sam mu ruku na mestu gde je bio prelom.

Osetila sam veliku hladnoću. Čula sam nekoga da kaže : « Vidi, ona gleda » pokazujući glavom prema meni. Prišao je i zaklonio mu pogled prema tati, rekavši : « Sad ćemo da te lečimo, bez brige ». Dao mi je nešto da udišem i više se ne sećam ničega do momenta kada sam se probudila u šok sobi. Nakon dva ili tri dana, rekli su mi da moram u bolnicu u Prištinu. Odveli su me do jednog vojnog autobusa, međutim, jedna žena u vojničkoj uniformi, prišla mi je i rekla mi je da ja ne idem. Došao je lekar, dr. Stijović i rekao mi je da će me prebaciti za Prištinu i uveo me u autobus, ali me je ona ponovo izbacila sa rečima « kuda su otišli ono dvoje, neka ide i ona ». Isti lekar je povikao na nju i uhvatio me za ruku i ponovo me uveo u autobus. Tražio je od jednog vojnika da mi ustupi mesto. U Prištini sam lečena do 18 juna 1999.

6. Posmrtni ostaci **Rustema (Uke) Ibraj/ Rustem (Uke) Ibraj** vraćeni su na Kosovo 27. maja 2005²⁸ DNK analizom je utvrđeno da posmrtni ostaci BA-05-284T, nađeni u grobnici BA05, pripadaju Rustemu (Uke) Ibraj/Rrustem (Uke) Ibraj.

Prema podacima FHP-a, inspektori SUP-a Peć i dr. Stijović su bili na mestu zločina, nakon što je Lendita/Lendite prebačena u bolnicu. Inspektori su od svedoka saznali da

²⁸ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

je zločin počinio brat Ilije Maksića, i o tome napravili izveštaj i obavestili načelnika SUP-a Boru Vlahovića, koji je naredio da zaborave na svedoka, te da se u izveštaju upiše NN počinio. Prema saznanju FHP, inspektori su o ubistvu obavestili istražnog sudiju Vladana Bojića.

3.2.4. Prema informacijama dobijenim od policajaca koji su u vreme NATO bombardovanja bili zaposleni u SUP-u Peć, iskopavanje tela albanskih civila iz grobnih mesta na muslimanskom groblju i prebacivanje u Srbiju obavljeno je oko 1. juna 1999. godine. Načelnik SUP-a, Boro Vlahović i Miladin Milojević Mingo, šef operativne službe okupili su sve operativce iz službe za opšti kriminalitet, 21 ili 22, i naredili im da budu prisutni dok se vade tela iz grobnih mesta na muslimanskom groblju. Akcijom iskopavanja su rukovodili Bato Bulatović, inspektor i Mingo. Prisutan je bio šef tehnike, Zoran Stanišić²⁹ i nekoliko saobraćajnih policajaca koji su beležili podatke o broju tela prema polu i starosnoj dobi, budući da su sva grobna mesta bila obeležena sa NN. Radili su po naredbi da se uklone civilne žrtve a da se ostave žrtve iz redova OVK. Jednu celu noć, grupa radnika komunalnog preduzeća, među kojima Rajko Darmanović i izvesni Cerović iz Bijelog polja, ručno je vadila tela. Budući da je iskopavanje tela teklo sporo, sutradan je upotrebljen bager. Izvađeno je 82 ili 83 tela, od toga 10 do 12 ženskog pola, među kojima je telo jedne devojčice. Tela su ubačena u hladnjaču koja nije bila u funkciji. Vozač kamiona je bio izvesni Boća iz komunalnog preduzeća, a sa njim u kabini je bio Rajko Darmanović. Kamion je išao u pratnji službenog vozila, koji je vozio policajac Slavko Balević. Kamion sa telima je preko Rožaja (Crna Gora) prešao u Srbiju.

Prema informacijama iz drugog izvora, na odkopavanju tela je takođe radio i Blagoje Pavlović, radnik komunalnog preduzeća. Na groblju je, prilikom utovarivanja tela u hladnjaču, bio prisutan Lazar Pavlović, pripadnik paravojne jedinice pod komandom pokojnog Nebojše Minića zvanog Mrtvi.

Podatak da je telo Hadži (Bećir) Huskaj/Haxhi (Beqir) Huskaj iz Ljubenića/Lubeniq nađeno na muslimanskom groblju u Peći/Peje, a da su tela drugih članova porodica Huskaj nađena u masovnim grobnicama u Srbiji, navodi na zaključak da su tela ubijenih u Ljubeniću/Lubeniq najpre bila sahranjena na muslimanskom groblju u Peći/Peje, a potom prebačena u Srbiju.

Podaci nedvosmisleno pokazuju da su na groblju u Peći/Peje, takođe bili sahranjeni i Albanci, ubijeni u vremenu od 27. marta do 7. maja 1999. godine u Peći/Peje, i da su ta tela iskopana i prebačena u Srbiju istom prilikom kada i tela ubijenih u Ljubeniću/Lubeniq.

4. Batajnica 05 [BA05]

U toj grobnici nađeni su posmrtni ostaci 293 ljudi, prema arheološkoj evidenciji a po autopsiji 287. Među žrtvama je 14 žena, u 19 slučajeva antropološkim analizama nije bilo moguće utvrditi pol i 257 muškaraca. U grobnici su, pored tela starijih osoba,

²⁹ Prema podacima FHP-a Stanišić je posle rata na Kosovu bio šef obezbeđenja Velje Ilića, u to vreme gradonačelnika Čačka.

nađeni posmrtni ostaci žrtava između 15 i 19 godina i telo dečaka mlađeg od 15 godina (BA-05-088T).

4.1 Most Talić/Ura e Taliqit, Djakovica/Gjakove: 7.maj 1999.

Na osnovu podataka o identifikaciji posmrtnih ostatata, nađenih u grobnici BA05, izvesno je da se među njima nalaze i tela 16 Albanaca iz Đakovice/Gjakove, koje je, prema podacima FHP-a, srpska policija zadržala 7. maja 1999. godine, na mostu Talić/Ura e Taliqit u Đakovici/Gjakove, u grupi od 24 muškarca : **Ajroni (Riza) Shkelzen, Bicurri (Alush) Esat, Ferat i Nexhet, Luzha (Musa) Shani, Luzha (Tefik) Gezim, Binaku (Sinan) Musa, Zherka (Avni) Kastriot, Efendia (Musa) Agim, Rexha (Hadi) Astrit, Axhemi (Bajram) Halil, Bardhi (Bujar) Burim, Lata (Isuf) Demush, Mejzini (Shefqet) Ylber i Shtrezi (Osman) Gani.** Njihove posmrtne ostatke je KCKiM u tri odvojene prilike, tokom 2004. i 2005. predao UNMIK administraciji³⁰.

4.1.1. Prema navodima svedoka³¹ FHP-a, koji je jedini iz grupe izdvojenih muškarava peživeo, 7.maja u jutarnjim satima srpska vojska i policija su blokirali naselje Cabrat/Çabrat, naređujući zatečenim ljudima da moraju da napuste kuće. Svedok FHP-a tvrdi da je policija bila pod komandom Predraga Ristića zvanog Peđa, a da je prepoznao i Obradović Ljubišu, Pantović Rajka, Šabanović Miloša i policajca po imenu Goran, koga zna iz viđenja.

Kada smo izašli na ulici videli smo da su naši susedi isterani iz kuća. Svi zajedno smo krenuli prema centru, kako su nam naredili. Kod Ura e Taliqit, mene i mog oca su odvojila a majci i ostalima su naredili da produže. Video sam da su izdvojeni i drugi muškarci: Luzha (Zeqirija) Sami, Luzha (Zeqirija) Florim, Bicurri (Alush) Esat, Bicurri (Alush) Ferat, Bicurri (Alush) Nexhdet, Mejzini (Shefqet) Ylber, Efendia (Musa) Agim, Luzha (Musa) Shani, Shtrezi (Osman) Gani, Zherka (Avni) Kastriot, Axhemi (Bajram) Halil, Luzha (Tefik) Gezim, Rexha (Hadi) Astrit, Jaka (Hajdar) Lulzim, Bardhi (Bujar) Burim, Binaku (Islam) Sadri, Lata (Isuf) Demush, Berisha (Hysen) Gezim, Berisha (Hysen) Florim, Binaku (Sinan) Musa, Haxhidauti (Ramiz) Fehmi, Ajroni (Riza) Shkelzen i Boshnjaku Megzon.

Policajci su nas podelili u dve grupe. U jednoj grupi smo bili ja, Sadri Binaku, Musa Binaku, Agim Efendia, Lulzim Jaka, Astrit Rexha, Shani Luzha, Burim Bardhi, Basri Nura, Gani Shtrezi, Halil Axhemi i Gezim Berisha. U drugoj grupi bili su ostali. Njima je policija naredila da udju u jednu sporednu ulicu. Odmah potom sam čuo rafale i vrištanje ljudi. Bio sam siguran da su ubijeni i da to čeka i nas. Policajci su nam naredili da hodamo 200 metara. Postrojili su nas pored jednog zida. Zatim su nas legitimisali i uzeli su nam sav novac koji smo imali. Pored nas je gorela jedna kuća. Halil Axhemi nije mogao da nađe ličnu kartu pa su se svi policajci okupili oko njega. Ja sam iskoristio tu situaciju, i utrčao sam u kuću koja je gorela. Policajci su pucali na mene i ranili me u nogu. Nisam stao nego sam anstavio da trčima dok nisam stigao u jedno dvorište. Tamo sam lego u neke koprive. Nakon nekoliko minuta čuo

³⁰ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

³¹ Izjava svedoka A.B., decembar 2000.Baza podataka.FHP.

sam rafale i vrisku ljudi. Među njima je bio i moj otac. Odmah nakon toga došla je policija, pozivajući me da izađem, navodno neće mi ništa, samo da me pitaju nešto. Ja se nisam pomerao. Oni su čekali a onda sam čuo da odlaze. Oko ponoći sam ustao i otišao kod Nadir Shllaku. Nadir mi je vezao ranu. Sutradan ujutro uzeo sam njegov bicikl, i sa Nadirovom sinom koji je imao 10 godina, krenuo sam prema mojoj kući, da vidim šta je sa majkom i sestrama. Usput su me zaustavili neki uniformisani, tražeći ličnu kartu. Sva serća naišao je Nadir sa suprugom i rekao da ja sam njegov sin i da on garantuje za mene. Pustili su me.

7. **4.1.2.** Svedok³² FHP-a, koji živi u ulici "Rruga e Dashit" [ulica Ovnova], navodi da je policija dovela 15 muškaraca [prva grupa] do kuće Xhevdet Rame i postrojila ih pored zida. Iz svoje kuće je čuo kratke rafale. Sutradan je kroz otvore na dvorišnim vratima video leševe na zemlji. Video je da je jedan mladić teško ranjen, da daje znake života, međutim nije imao načina da mu pomogne. Naknadno je čuo da je to bio Boshnjaku Megzon i da je njegov otac našao da leži ranjen na ulici, ali nije uspeo da ga odnese u bolnicu jer je mladić iskrvario. Svedok je 9. maja izašao na ulicu, i tada je video da su tela još uvek na ulici. Ovaj svedok je na ulici, malo dalje od 15 tela muškaraca, video i telo jedne mlade devojke.
8. **4.1.3.** Svedokinja FHP-a, koja još uvek traga za telom svog supruga bila je neposredno prisutna na Talić mostu, kada je izdvojen njen suprug, Gezim Luža/Gezim Luzha, koga je među izdvojenima video svedok Agron Binaku. U svojoj izjavi³³ FHP-u svedok navodi :

Policija i vojska su oko 8 :30 časova opkolile našu mahalalu [Çabrat]. U kući smo bili, ja, moj suprug i naša deca. Toga dana nismo izlazili iz kuće jer je došlo do sukoba policije i UÇK . Iza naše kuce bile su stacionirane snage UÇK.

Praktično vodio se rat i pušcana zrnca su prolazila iznad naše kuće. odlazeci u jednom i u drugom pravcu. Svi smo se uplasili, a najviše deca. Hteli smo da odemo u drugu mahalalu, gde se nije pucalo. Izašli smo na ulicu. Već je bio pao mrak. Tu sam videla decu, starce, žene, mladiće, zdrave i bolesne osobe – svi su hodali u panici, besciljno Hodajući u koloni prošli smo tri patrole. U prvoj patroli nalazili su se policajci koje sam ja poznavala. To su bili Srđan Krstić i Ljubiša Obradović. Oni su iz Gjakove i svi ih znamo. Ljubiša Obradović je bio medicinski tehničar ali je za vreme rata postao policajac. Prosli smo mi još dve patrole i tako dosli do mosta Ura e Taliqit. Neki muškarci su već bili izdvojeni. Oko 20 muškaraca je stajalo sa strane. Jedan policajac je mom mužu naredio da pređe na stranu gde su stajali izdvojeni muškarci. Nama je naredio da produžimo. Nismo isli ni 100 metara, a čula se pucnjava. Zvuci su dolazili iz pravca mosta. Htela sam da se vratim ali sa mnom su bila deca, tako da sam odsutala od toga.

Sutradan, 8.maja, policija nikome nije dozvolila da ide u Çabrat. U gradu se pričalo da je srpska policija ubila sve muškarce koje je zadržala na mostu. Bilo je i suprotnih priča. Ja sam razgovarala sa jednim starcem koji mi je rekao da je policija pustila sve muškarce i da se oni nalaze u novom bloku kuća u

³²Izjava svedoka N.L. decembar 2000.Baza podataka FHP.

³³ Izjava N.L.decembar 2000. Baza podataka FHP.

gradu. U nedelju, 9. maja otišla sam kući. Niko me nije sprečavao. Kuća je bila obijena ali nije bila opljačkana. Uveče sam čula na srpskoj televiziji [RTS] da je « u Đakovici uništena banda OVK od 24 ljudi ». Bilo mi je jasno da se to odnosi na mog Gezima i druge koji su odvojeni na mostu.

Posle dve nedelje otišla sam u policijsku stanicu i tražila objašnjenje o tome gde je moj suprug. Uputili su me kod načelnika policije. Pitala sam ga šta je sa mojim mužem, gde je. Izvadio je neke zapsinike iz fioke, gledao, onda dodao jednom policajcu, primetila sam da jedno drugom klimaju glavom, a onda mi je načelnik rekao da mi je muž u Peći i da ne zna šta je sa njim. Meni je bilo jasno da oni znaju da je ubijen.

Posle rata sam razgovarala sam sa jednim Romom koji mi je rekao da su sva tela ubijenih 7. maja bila sahranjena na groblju a da su sredinom maja iskopana bagerom i kamionima odneta nekuda.

9. **4.1.4. Astrit (Hadi) Redža/ Astrit (Hadi) Rexha**, rođen 1961. godine u Đakovici/ Gjakove je takođe zadržan na mostu Talić/Ura e Taliqit 7. maja. Identifikacijom posmrtnih ostaka nađenih u grobnici BA05, utvrđeno je da telo BA-05-243T pripada Astritu Redža/Astrit Rexha. Njegovo telo, KCKiM predao je OMPF-u 12. marta 2004. Njegova supruga³⁴ o tome navodi:

Pucalo se u mahali kada je neko počeo da lupa na vrata našeg dvorišta. Od straha smo odlučili da bežimo. Na ulici smo videli da i naše komšije napuštaju kuće. Krenuli smo prema centru grada.

Kada smo stigli kod Ura e Taliqit videli smo masu ljudi koji su čekali. Sa druge strane ulice, odvojeno od drugih, stajalo je nekoliko muškaraca. Potom sam primetila dvojicu uniformisanih ljudi. Jedan od njih je imao crnu masku preko glave, a drugi je bio bez maske, visok, plav i star oko 35 godina.. Maskirani čovek je uperio pušku u nas i naredio nam da stanemo, počeo je da višer na nas a onda je rukom odvojomog muža Astrita i naredio mu da pređe na drugu stranu ulice gde su bili ti odvojeni muškarci. Prepoznala sam Lulzim Jaka, Shani Luzha, Kastriot Zherka, Halil Agjemi i Burim Baroni. Policajac sa maskom je hteo da odvoji i brata moga muža Petrit, međutim, moja četvorogodišnja ćerka je počela da plače i da vuče strica za ruku. Izgleda da se taj maskirani predomislio pa je počeo da se dere na nas i da nas požuruje, tako da je Petrit krenuo sa nama.

4.2. Čabrat/Çabrat: 10. maj 1999.

Podaci FHP-a pokatuju da je policija 10. maja u Čabratu pretresla kuću po kuću, naređujući ženama i deci da idu prema Albaniji, a zadržavajući muškarce, od kojih su, najmanje 41 ubijeni na licu mesta a 145 njih je odvedeno u zatvor u Peć a posle toga u zatvore u Srbiji³⁵.

³⁴ Izjava H.R., novembar 2000, Baza podataka FHP.

³⁵ Đakovička grupa je u Srbiji su osuđena na visoke zatvorske kazne navodno za terorizam ali su pod pritiskom međunarodne zajednice svi oslobođeni i vraćeni na Kosovo, u martu 2001.

Na listi nestalih MKCK-a registrovan je nestanak 41 Albanca, koji je poslednji put viđen 10. maja 1999. godine u Đakovici/Gjakove³⁶.

Do kraja oktobra 2005. godine KCKiM je vratio na Kosovo identifikovane posmrtno ostatke 30 Albanaca iz Đakovice/Gjakove, nađene u grobnici BA05, koji se na listi MKCK vode kao nestali 10. maja 1999. godine. Prema podacima FHP-a, identifikovani posmrtni ostaci pripadaju muškarcima [Albancima], koji su u prisustvu svojih porodica, 10. maja 1999. godine odvedeni iz naselja Čabrat/Çabrat.

4.2.1 Među identifikovanim žrtvama je **Arben (Qamil) Gexha**, koji je 10. maja 1999. odveden iz kuće u prisustvu supruge i roditelja. O tome njegova supruga³⁷ navodi:

U kući smo bili Arben, ja i njegovi roditelji. Oko 8:00 sati čuli smo ženske glasove kako mole da im ne uzimaju sinove. Čuli smo i policiju da naređuje nekome da digne ruke gore. Neko je kucao na naša vrata i Arbenova majka je otvorila. Ušla su trojica "Frenkijevaca", onih sa šeširima. Znali su da je Arben bio prevodilac u OEBS-u. Odmah su to rekli i izgurali su ga napolje a nama su naredili da napsutimo naselje. Svuda oko nas su bile žene koje su plakale jer ime je policija uzela sinove, muževe, rođake.

4.2.2. U septembru 2005. godine, KCKiM je predao UNMIK-u telo profesora Pravnog fakulteta u Prištini i predsednika Demokratskog saveza Kosova u Đakovici, Bardulji (Riza) Čauša/ Bardhyl (Riza) Caushi, zajedno sa telima drugih Albanaca, nađenih u grobnici BA05, nestalih 10. maja 1999. godine.

Arsim Domi, pravnik iz Đakovice je poslednji video profesora Caushi/Čauši, 10. maja u Čabratu/Çabrat, u blizini kuće doktora Blerima Zune, koji je od marta 1999. godine sa porodicom boravio u bolnici. U toj praznoj kući bio je smešten štab UÇK. U izjavi FHP-u, Arsim³⁸ navodi:

Oko 10:00 časova čuli su se glasovi i na sve starne razbijanje dvorišnih vrata. Srpske snage su ušle u naselje iz grada ali su se spustile i sa brda Čabrat. Kuća Blerima Zune je bila zapaljena. Kroz prozor sam video da preko dvorišta te kuće žurno idu Bashkim Domi i Bardhyl. Nisam znao da se Bardhyl sklonio kod Bashkima. Hteo sam da saznam šta se događa jer posle pucnjave 7. maja nisam izašao iz kuće. Zaustavio se samo Bardhyl. Imao je na sebi dugačak mantil i šal oko glave. Rekao bih da se maskirao. On mi je mahnuo rukom, pokazujući da bežim, i u trku produžio za Bashkimom- Dve nedelje kasnije, neko od komšija je u zadnjem delu dvorištu spaljene kuće Blerima Zuna, gde je kapidžik za izlazak na brdo Čabrat, našao pasoš Bardhyl Chaushi.

Ovaj svedok je 7. maja, u vreme pucnjave između policije i OVK, sa porodicom, preko kapidžika, izašao iz kuće i sklonio se u šumicu, gde je bilo i drugih koji su izbegli iz kuća iz istog razloga. Tu je video svedok video mladu devojkicu Ilku Domi³⁹, mladića koga zna po prezimenu Kepuska i devojkicu po imenu Mimoza, koja je nosila crnu uniformu UÇK. Svedok tvrdi da su se tada pojavila dvojica

³⁶ Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu, MKCK-a, mart 2001 / februar 2004.

³⁷ Izjava L.G., novembar 1999, Baza podataka FHP.

³⁸ Izjava A.D. oktobar 2000, Baza podataka FHP.

³⁹ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

„Frenkijevaca“, sa šeširima spuštenim iza vrata, i da su oni počeli da beže ali da je metak smrtno pogodio Ilku.

10. **4.2.3.** U Čabratu/Çabrat, 10. maja, su prema podacima FHP-a, poslednji put viđeni pripadnici UÇK Sefedin Xerxa, Dashamir Krasniqi, Agim Haxhiavduli i Ali Hoxha. Identifikacijom tela nađenih u grobnici BA05 utvrđeno je da posmrtni ostaci BA-05-167T pripadaju **Sefedinu (Rifat) Xerxa/Sefedin (Rifat) Xerxa** a posmrtni ostaci BA-05.167T **Dašamir (Aslan) Krasnići/Dashamir (Aslan) Krasniqi**⁴⁰
11. **4.2.4.** Osam muškaraca iz porodice Dana i dva muškarca iz porodice Haracia: Kastriot (Avni), Afrim (Taip), Gezim, Osman i Agron (Ramadan), Albert (Ekrem), Luan i Labinot (Afrim) Dana i otac i sin Haracia, Mehdi (Zenel) i Genz (Mehdi) poslednji put su viđeni 10. maja, rano izjutra, na ulici ispred kuće porodica Dana. Niko nije video šta im se dogodilo nakon izvođenja iz kuće.

U decembru 2004. godine, KCKiM je UNMIK administraciji predao identifikovana tela **Kastriota** (BA-05-053T) i **Afrima Dana** (BA-05-172T) i **Mehdi Haracia** (BA-05-092T), u martu 2005. godine telo **Gezima**, u maju 2005. godine telo **Agrona** a u avgustu 2005. godine tela **Luana**, i **Labinota**.

L.Dana⁴¹, u to vreme imao je 18. godina, ostao je živ zahvaljujući jednom srpskom vojniku. L. je bio u grupi muškaraca kojima je policija naredila da izađu na ulicu.

Među policajcima koji su ušli u našu kuću prepoznao sam braću Vladimira i Čedomira Božovića, i jednog sa prezimenom Đikić. Muškarcima su naredili da izađu na ulicu a ženama da ostanu u dvorištu. Postrojili su nas uz zid i počeli da pretresaju. Jedan, meni nepoznat policajac, tražio je da ispružim ruke, a onda me je pitao zašto su mi žuti prsti. Rekao sam da ne znam, na šta je počeo da včše da sam ja pripadnik UÇK i da se vidi da sam pucao. Skinuo mi je sa prsta zlatan prsten. I On i dtugi su počeli da me udaraju, pesnicama, nogama i kundacima pušaka. Ostale muškarce nisu tukli, samo su im naredili da se okrenu prema zidu i saviju glavu prema zemlji. Ja sam od udaraca pao na zemlju. Čuo sam kada je jedan policajac rekao da treba da pretresu kuću i u tom trenutku su prestali da me udaraju i pošli su u dvorište. Meni je prišao jedan vojnik, koga sam video u grupi od nekoliko vojnika, koji su sve vreme psomatrali šta se događa, i pitao me da li mogu da stanem na noge. Uz njegovu pomoć sam ustao, a onda mi je rukom pokazao sporednu ulicu i rekao da bežim. Bio sam zapanjen i nisam moga da se pomerim s mesta. Međutim, već u sledećem trenutku taj vojnik je oštrim glasom povikao da se gubim prema toj ulici. Ne znam kako, ali sam potrčao, zamako za ulicu i krenuo prema centru.

4.2.5. Desetog maja, iz kuće Tahira Šarani/Tahir Sharani policija je izvela devet muškaraca: Tahir (Murtez) i njegova braća Mentor i Skyfer/Skifer, Valon (Skyfer), Visar (Skender), Agim i Veli (Rifat), Arben (Veli) i Isuf (Isa) Šarani/Sharani. Tahirova supruga Pranvera⁴² (je poslednja videla muškarce, na ulici, postrojene uz zid, sa rukama iznad glave. Prepoznala je policajca Nenada, niskog rasta, debelog i širokog lica, koji joj je naredio da ide prema centru.

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Izjava svedoka L.D., decembar 2000. Baza podataka FHP.

⁴² Izjava P.Sh., decembar 2000, Baza podataka FHP.

Na osnovu izvršene identifikacije tela, nađenih u grobnici BA05, utvrđeno je da posmrtni ostaci Ba-05-148T pripadaju **Tahiru Šarani/Tahir Sharani, BA-05-153T** njegovom bratu **Mentoru**, BA-05-199T njihovom bratu Skiferu/Skyfer, a BA-05-246T rođaku Isufu Šarani/Isuf Sharani.

4.2.5. Premeštanje tela sa groblja u Đakovici/Gjakove u Srbiju

Prema podacima FHP-a, radnici komunalnog preduzeća *Çabrat* su tela ubijenih u Çabratu od 7. do 11. maja 1999. godine, sahranili na gradskom [muslimanskom] groblju u Đakovici/Gjakove, u pojedinačnim grobnicama. Ta tela su u noći 16/17. maja iskopana, i šleperom i kamionima prebačena u Batajnicu, na teren policijske jedinice SAJ. O premeštanju tela, FHP-u je detaljnu izjavu dao pokojni direktor komunalnog preduzeća *Çabrat*, Faton Polloshka/Faton Pološka⁴³ a o samom iskopavanju tela, bagerista⁴⁴ koji je to radio po pozivu i naredbi vlasti u Đakovici/Gjakove.

Kada je počelo bombradovanje, naš pretpostavljeni je postavljen od strane opštine. Njega, Slobodana Matanovića, direktora osnovne škole "Emin Duraku", opštinski inspektori informisali su gde ima ubijenih, a on bi nam zatim rekao gde da idemo da pokupimo leševe. Slobodana je informisao opštinski inspektor Mašan Rakovic. Kada bismo odlazili po tela, Slobodan se vozio svojim kolima, a ja sa ostalim radnicima sa našom "Ladom". Slobodan me je uvek vodio sa sobom jer on nije znao ulice.

Prva vest koju sam 25 marta čuo, kada sam stigao na posao, bila je da je ubijen doktor Izet Hima. On je bio veoma cenjen doktor u Gjakove i svi su ga poznavali. Zajedno sa ostalim radnicima, Romima, rečeno mi je idemo na ulicu "Ismajl Qemajli", na mestu gde je Izet ubijen. U međuvremenu saznao sam da su ubijena još tri muškarca porodice Zherka i to Qamil Zherka (70), penzioner, njegov sin Nexhdet (39), automehaničar i brat Sadik (82), penzioner. Pokupili smo njihova tela i sve četvoro sahranili smo na gradskom groblju. Sanduke smo uzeli u našem preduzeću. Osim mene, u našem preduzeću nastavio je da radi i Albanac Genc Juniku, diplomirani pravnik.

Kasnije istoga dana, saznao sam da je ubijen vozač Kujtim Dula u svojoj kući. Njegovo telo smo sahranili nakon tri dana, 28 marta. Leševe smo prebacivali našim službenim kolima, Ladom crne boje. Sa mnom su radili radnici romske nacionalnosti, Deme Selimi sa sinovima Hysenom i Bekimom, zatim Bajram Cufaj, Xhavit Salihu, Arben Morina, Rexhep i Xhevat Zeka, Muhamet Ibrahim. Mi smo bili ekipa koja je sve vreme za vreme bombardovanja radili na sahrani ubijenih Gjakovčana. Počeo sam da vodim evidenciju o ubijenim, tako što sam svako telo koje sam sahranio zapisao u svesku, a ispod imena nacrtao sam mesto groba.

29 marta smo sahranili devet lica, ubijenih u blizini vatrogasne stanice. Bili su to Mark Malota, predsednik Demokratskog saveza Kosova u Gjakove, Avni Ferizi, menadžer u fabrici tekstila, Shefqet Pruthi, umetnik, zatim četiri muškaraca iz porodice Osmani, Xhevdet Rakoci i Myrteza Kurti. Sva ova

⁴³ Izjava F.P.april 2001, Baza podataka FHP.

⁴⁴ Izjava svedoka NN, juli 2005.

lica su bili civili, ubijeni u svojim kućama, dvorištima ili na ulici ispred svojih kuća. Nismo znali tačno ko ubija, da li vojska, policija, paramilitarci ili lokalni mobilisani Srbi.

Posle 29 marta, slede ubistva 1. i 2. aprila, od ulice Ilir Soba do hotela Jakova. Tad je ubijen Mithat Radoniqi, u svojoj kući. Zatim je u dvorištu svoje kuće ubijen Hazir Lushta, penzioner, koga smo sahranili u dvorištu, zatim Shpetim Morina, braća Hajdar i Mahmut Vula, ubijeni u svojoj kući, i Arbresha Zherka, mentalna bolesnica, ubijena u kući svoje sestre. I nju smo sahranili u dvorištu. Morali smo pomenute da sahranimo o njihovim dvorištima jer nas je policija vratila, kada smo tela vozili prema groblju.

Dana 2. i 3. aprila sahranili smo na groblju lica ubijena u naseljima blizu autobuske stanice : Astrit Spahiu, student, Ali Spahiu, radnik, Qamil Spahiu, student, Marie i njen suprug Ndrek Nushi, Shahindere Hoxha, Flaka Hoxha, Arlind Vejsa (5), Dorina Vejsa (11), Fetie Vejsa (60), Marigona Vejsa (9), Rita Vejsa (2), Sihana Vejsa (7) i Tringa Vejsa (30). Članovi porodice Vejsa ubijeni su u podrumu svoje kuće, a zatim je kuća spaljena i njihova tela takodje, tako da kada smo ih sahranili ona su bila karbonizovana.

Od 24 marta do 6 maja, ukupan broj ubijenih civila bio je 130. Sva tela su sahranila na gradskom groblju i ja sam za svakoga vodio evidenciju. Svesku u kojoj sam upisivao držao sam u jednoj kućici na groblju, koja je pripadala našem preduzeću i za nju su znali, osim mene, i Genc Junikua i radnici Romi.

Posle rata, osim tela Izeta Hime, sva ostala tela su nadjena i porodice su ih identifikovali u prisustvu istražitelja Haškog Tribunala.

Do 6. maja je bilo nesto mirnije. Sećam se da se govorilo da Rusi pregovaraju sa Miloševićem i da je blizu kraj rata. Čak se govorilo da su lokalni Srbi, mobilisani početkom rata, skinuli uniformu i da su ponovo u civilnoj odeći, što je nama govorilo da neće biti više ubijanja.

Tog dana, 6. maja, u naselju Cabrat je ranjen jedan policajac i spaljeno je jedno policijsko vozilo. U gradu se govorilo da se u naselju Cabrat nalazi grupa od 30 pripadnika UCK i da su oni izvršili napad na pripadnike policije. MUPa. Znam da su Albanci iz Cabrata, nakon ubistva policajca, krenuli da napuste to naselje, ali su ih vratili pripadnici UCK, tako što su im oni rekli da nema potrebe, da će oni da ih štite i da ne mogu napustiti Cabrat. Znam da je medju njima bio i Perolli.

Sutradan, 7. maja, policija je opkolila Cabrat. Tada je nastupio pakao. Ljudi su kao bez glave počeli da beže. Ja sam sa kolegom Gencom, oko 12 :00 sati krenuo na posao ali kad smo stigli kod Ura e Taliqit policija nam nije dala da prodemo iako smo bili u službenim kolima. Tu smo čuli da policija proteruje stanovnike iz Cabrata i da odvaja mlade muškarce.

Do 11. maja nisam išao na posao. Rečeno mi je da ne treba da dolazim, i da ne idem na groblje. 11. og sam pošao sam na posao i usput sam sreo Hysena

Selimi, Roma koji mi je rekao da je zajedno sa ocem Deme, bratom Bekimom i ostalim radnicima, Bajramom Cufaj, Xhavitom Salihu, Arbenom Morina, Rexhepom i Xhevatom Zeka, Muhametom Ibrahim, Romima, radnicima preduzeća, sahranio 87 lica na gradskom groblju, među kojima i jednu mladu devojk. Hysen mi je još ispričao da su to lica koje je policija odvojila od porodica u Cabratu, od 7. do 11. maja. Hysen je dalje nastavio da priča kako je tela ubijeniha pokupila policija, traktorom dovezla na groblje a onda su naši radnici Romi otvorili 87 pojedinačnih grobova i sahranili sve ubijene. Kako mi je Hysen rekao, sahranjivali su ih od 7. do 12. maja i to noću. Hysen me je redovno izveštavao o tome sta se radi. Rekao mi je da se međ 87 lica koje je sahranio nalaze muskarci porodice Domi, braca Bicurri., zatim muskarci porodica Sharani, Stavileci, Shasivari, Dana, Rama i jedna devojka Yllka Domi (17). Svi se oni danas vode kao nestali. Osim porodice Yllke Domi, koja se nekako pomirilada im je ćerka ubijena, ostale porodice nijedna ne želi da čuje da su im muškarci ubijeni. To je zbog toga što su tela nestala.

Dana 17 maja, kada sam otišao na posao Hysen mi je ispričao da je cele noći bio na groblju. Policija je tamo dovela I druge Rome, radnike preduzeća. Policija je dosla sa bagerom ULT i jednim kamionom, šleperom i tim bagerom otvorili su svih 87 grobnica a potom su radnicima naredili da natovare leševe na šleper. Hysen ne zna gde su odneli tela.

Hysen mi je pričao da su policajci tražili da meni ništa ne kažu. Pitali su da li vodim neku evidenciju. Romi su rekli za svesku i onda su morali da je pokažu i daju.

Hysen mi je rekao da je policija tražila da im pokaže grob doktora Izeta Hima. Hysen je morao da pokaže a onda je policija naredila da se otkopa njegov kovčeg, tako da su i njegovo telo odneli.

Od 7. do 12. maja, osim 87 nestalih (ubijenih), u Cabratu i po drugim naseljima, od svojih porodica izdvojeno je još oko 200 muškaraca. 144 je odvedeno u zatvor u Peć a ostali su oslobođeni.

Kada su haški istražitelji došli u Gjakove, sa njima sam otišao na gradsko groblje. Našli smo 87 otvorenih i praznih grobova. U njima su pronađene neke lične karte, čarape, cipele, koje su stvarno pripadale licima koja su tu bila sahranjena, ali njihove porodice ne žele da prihvate da su nestali ubijeni.

Ja od svega što znam ništa ne smem da kažem porodicama jer one veruju da su im najbliži živi. Niko se ne usuđuje da porodicama izrazi saučešće jer nema tela, a to porodicama daje nadu da su njihovi najbliži živi, negde u Srbiji.

4.3. Vučitrn/Vushtrri: 22.maj 1999.

U masovnoj grobnici Batajnica 05 nađena su 34 lična dokumenata, među kojima 14 na ime Albanaca iz Vučitrna/Vushtrri. Desetoro Albanaca, čija su lična dokumenta nađena u grobnici BA05, evidentirani su na listi nestalih MKCK: Dritan Murselji/ Driton Murseli, Alji Meljenica/ Ali Melenica, Šaban Meljenica/ Shaban Melenica,

Ferki Kadriu/ Ferki Kadriu, Kemajlj Ternava/ Kemail Ternava, Idriz Hasani/ Idriz Hasani, Arsim Sejdiu/ Arsim Sejdiu, Bajram Isljami/ Bajram Islami, Sekine Uka/ Sekine Uka, Gerguri Mensur/ Gerguri Mensur. Svi oni, u grupi od 68 Albanaca, poslednji put su viđeni 22. maja 1999. godine u Vučitrnu/Vushtrri⁴⁵.

Do 15. novembra 2005. godine KCKiM je predao UNMIK administraciji 49 posmrtnih ostataka, za koje je utvrđeno da pripadaju Albancima, koji su, prema podacima MKCK, poslednji put viđeni 22. maja 1999. godine u Vučitrnu/Vushtrri.

4.3.1. Luftije Behrami/Luftie Behrami je u decembru 2004. godine sahranila posmrtnu ostatke svoga supruga Rafeta/Rafet. Njegovo telo nađeno je u grobnici BA05. Desetog avgusta avgusta 2005. godine KCKiM je predao UNMIK administraciji telo njenog sina **Burima (Rafet) Behrami/ Burim (Rafet) Behrami**⁴⁶.

Prema navodima svedokinje Luftije⁴⁷ dvojica policajaca su došla u kuću Envera Mulija/Enver Muli, blizu gradskog groblja, gde su se privremeno boravili ona, suprug i sin, kao i porodica Ćemala Ternave/Qemal Ternava. Policajci su naredili ženama i deci da idu na gradsko groblje, da dobiju zelene kartone za kretanje, dok su Rafeta/Rafet i Ćemala/Qemal zadržali navodno da bi kao svedoci prisustvovali pretresu kuće. O događajima koji su usledili, Luftije kaže:

Prizor na ulici je bio užasan. Puno policije, vojske i paramilitaraca i žena i dece koji su kukali jer su bili izbačeni iz kuće. U jednom uglu su postrojavali muškarce. Nama je prišao jedan i naredio da mu predamo sav novac i nakit. Žene su davale novac, zlato. Videla sam kako je sa Ajnur skinuo lančić i minduše. Ja nisam ništa imala. Mene je pitao «Kuda ste pošli gospođo?». Rekla sam da smo pošli po kartone. U tom trenutku je prstom naredio Burimu da se pridruži grupi od dvadesetak izdvojenih muškaraca, sa druge strane ulice. Počela sam da plačem i molim da ga ostave, da ima samo 16 godina, da je dete ali policajac nije hteo da me sluša. Gurnuo me je u stranu, uperio automat, preteći mi da će mi ubiti sina ako izustim još jednu reč. Odmah sam prestala da kukam. To izdavanje muškaraca trajalo je oko 20 minuta. Nas i druge su uputili prema gradskom groblju. Tamo je bila masa ljudi, oko 5.000 isteranih. Opet su počeli sa pljačkanjem novca, nakita, ovoga puta i mobilnih telefona. Povremeno su pucali u vazduh. Ovde su nastavili sa izdvajanjem muškaraca. Izdvojili su 930 muškaraca, od 16 do 65 godina. Ljudi su brojali izdvojene, i svi smo znali koliko je njih izdvojeno. Utovarili su ih u četiri velika kamiona i odvezli. Kasnije smo saznali od onih koji su oslobođeni da su tri dana bili u zatvoru u Smrekovnici/Smrekovnice a potom ih je policija odvela na albansku granicu i oslobodila. Neki su ostali u zatvoru.

Oko 17:00 časova dobili smo kartone i rekli su nam da idemo kućama. Trčala sam na mesto gde su mi uzeli Burima. Putem sam videla kako gore kuće, nameštaj po ulicama i na nekoliko mesta velike lokve krvi. Na mestu gde su izdvojili muškarce i Burima nije bilo nikakvog traga. Otrčala sam kući da vidim ima li Rafeta i Ćemala. Nije ih bilo. Izašla sam na ulicu, kukajući i

⁴⁵ Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu, MKCK-a, mart 2001 / februar 2004.

⁴⁶ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁴⁷ Izjava LB.mart 2000. Baza podataka FHP.

pitajući ljude, koji su takođe kukali i trčali tražeći svoje, da li je neko video moje. Navečer smo se okupili svi kojima su izdvojeni muškarci pored kuže Džezaira Pasome. Izbrojali smo 68.

4.3.2. U akciji «Zeleni kartoni», 22. maja 1999. godine, policija je izdvojila i trojicu braće Melenica: Aliju/Ali (1841), Hasana/Hasan (1848) i Šabana Melenicu/Shaban melenica(1950), zatim Alijevog sina Nusreta/ Nysret (1968) i sina Muslije/Musli, Šefkiju/Sehki (1977). Tada ih je polsednji put video Musli, četvrti brat koga, verovatno kao najstarijeg, nisu izdvojili. Prema njegovim rečima⁴⁸, 22. maja oko 7:00 časova policija je opkolila njihovo naselje. To im je bio znak da će biti isterani iz kuća. Pre toga akcija isterivanja iz kuća sprovedena je 19. aprila. Srspeke snage ispraznile su jedan deo grada, naređujući Albancima da se smeste u deo grada oko gradskog groblja. Ovoga puta, 22. maja, upućeni su na gradsko groblje kao mesto gde će im biti podeljeni zeleni kartoni za kretanje. Svedok FHP-a, Musli Melenica navodi da su oko 8:30 časova šestorica uniformisanih lica, sa znakom tigra na rukavima, ušla u njihovo dvorište, pozivajući gazdu da izađe napolje. Musli je izišao a oni su ga pitali da li imaju kartone. Ovaj je rekao da ih je policija obavestila da će im kartoni biti podeljeni 24. maja, na šta mu je jedan vojnik rekao «Spremi porodicu i idite kod groblja». Musli je obavestio porodicu i njih 28 je izašlo na ulicu. Tu je video i komšije Hamdiju/Hamdi i Bajrama Osmani/ Bajram Osmani sa porodicama. Zajedno sa njima bilo ih je 40. Uz put su im se pridružile porodice Macastena i Musa, kao i druge porodice koje su im bile komšije, sve isterane iz kuća kao i oni. Uz put ih je pratila policija. Kod kuće Džezaira Pasome/Xhezaira Pasome zaustavila ih je grupa od dvadesetak «paramilitaraca» koji su im tražili novac i zlato. Svedok Musli pamti jednog visokog, crnomanjastog koga su drugi oslovljavali sa «gazda Roki». On nije govorio, prstom je izdvajao muškarce. Najpre je izdvojio najmlađeg brata Šabana/Shabana, potom Hasana, Alijinog sina Nusreta, Muslijevog sina Šefkiju/Shefki, pa komšije Muharema/Muharrem (1967), Ljulzima/Lulzim (1972), Naima/Naim (1962) i Afrima/Afrima Bajrami (1968). Naknadno su izdvojili i njegovog brata Aliju/Ali. Musli je video kada su izdvojili sina i zeta Šabana/Shabana Merovci, Dritana (1968) i Mensura Gerguri/Mensur Gerguri (1964). Ostalima su naredili da produže prema groblju. Kod groblja su zadržani do 17:00 časova a onda su ime rekli da idu kući. Musli je pokušao da se vrati putem kojim su došli do grobnice ali policija mu nije dozvolila. Sutradan je otišao do kuće Džezaira Pasome/ Xhezaira Pasome.

Sve je izgledalo kao u horor filmovima. Kuća je bila izgorela. U jednoj sobi koja nije bila uhvaćena vatrom našao sam velike tragove krvi i čaure. Tepih je bio natopljen krvlju, a po zidovima je bilo tragova metaka. Sve mi je govorilo da je tu obavljeno streljanje. U kupatilu sam video kadu punu krvi. Delovi zapaljene odeće bili su rasuti po dvorištu. Otišao sam u susednu kuću, kuću Sezaira u istom dvorištu, i tu sam video tragove krvi. U toj kući našao nekoliko ličnih karata i pasoša. U kući porodice Mikullovc i Feka, obe pored kuća porodica Pasome, našao sam tragove krvi ali leševa nije bilo.

Identifikacijom posmrtnih ostataka, nađenih u grobnici BA05, utvrđeno je da posmrtni ostaci BA-05-377T, BA-05-307DT i BA-05-309DT. Pripadaju **Nusretu Meljenica/Nusret Melenica**, posmrtni ostaci BA-05-340T **Šabanu (Ibrahim)**

⁴⁸ Izjava M.M, mart 2000. Baza podataka FHP.

Meljenica/ Shaban (Ibrahim) Melenica, posmrtni ostaci BA-05-269T **Aljiji (Ibrahim) Meljenica/ Ali (Ibrahim) Melenica** a posmrtni ostaci BA-05-367T **Šefki (Musli) Meljenica/ Shefki (Musli) Melenica**⁴⁹.

Do 15. novembra 2005. godine na Kosovo su vraćeni i identifikovani posmrtni ostaci Muharema/Muharrem, **Šabana/Shaban, Afrima/Afrim i Ljiljzima/Lulzim Bajrami, Dritana/Dritan Merovci i Mensura Gerguri/Mensur Gerguri**, koje je svedok⁵⁰ FHP-a video među izdvojenim mušakrcima 22. maja

4.3.3. Dritan Merovci sa svojom suprugom Graniti i troje dece živeo je u kući svoga oca Šabana/Shabana, poznatog neuropsihijatra, u ulici Gjergj Fishta br. 3. U vreme bombardovanja NATO, Šaban/Shaban je pozvao i ćerku Nerimane/Nerimane sa njenim suprugom Mensurom Gerguri/Mensur gerguri i njihovo troje dece da budu zajedno. Ukupno ih je bilo petnaestoro u kući 22. maja, kada su u dvorište ušla dvojica rezervista, naređujući da muškarci izađu napolje a žene i deca da ostanu u kući. Nisu tražili novac i nisu nikoga maltretirali. Povelili su sa sobom Šabana/Shaban, Dritana/Dritan i Mensura/Mensur. Išli su ulicom Sitnica koja vodi prema gradskom groblju. Zaustavili su ih ispred kuće Džezaira Pasome/Xhezaira Pasome. Prema rečima Šabana/Shaban, zatekli su veći broj muškaraca licem okrenutim prema zidu kuće. Bilo je puno policije i vojske, kojima je naređivao inspektor Dragan Mihajlović. Tu je video i Zorana Vukotića. Nijedan od njih nije bio maskiran. Šabanu/Shaban su naredili da nastavi prema groblju, a Dritanu/Dritan i Mensuru/Mensur da se pridruže ostalim muškarcima, pored zida. Pre nego što je krenuo, Šaban.shaban je prišao inspektoru Mihajloviću i drugim policajcima, pitajući ga čemu izdvajanje muškaraca kada svi imaju kartone i da su ostali u Vušitrnu/Vushtrri po dozvoli komandira policije Vučine. Mihajlović mu je odgovorio da on nastavi prema groblju, a da će posle kraćeg razgovora i ostali doći tamo. U kolini civila stigao je do groblja, gde je na livadi bio okupljen, perma njegovim rečima ceo Vučitrn/Vushtrri. Sedeo je na livadi kada su mu prišli policajci, Safet, Musliman i Zoran Dančetović, sin direktora trgovinskog preduzeća Čičavica. Pitali su ga šta on tu radi, a on im je odgovorio da je kao i ostali isteran iz kuće. Rekli su mu da je slobodan i da ide kući. Šaban/Shaban kaže da je on jedini koga su tog dana oslobodili, ne zna zašto su to uradili. Policija mu nije dozvolila da se vrati istim putem kojim su ih doterali do groblja. Kući je stigao oko 12:30 časova i supruga i ćerka ispričale su mu da je policija vratila Dritana/Dritan i Mensura/Mensur i da su od Dritana/Dritan tražili kola a od Mensura/Mensur 500 DM. Dritan im je dao ključeve od mercedesa a Mensur je tražio od supruge 500 DM. Ona je u panici izvadila 10.000 DM i dala im. Šaban/Shaban navodi da mu je supruga ispričala da je čula da se Dritan obratio jednom policajcu rečima: «Zorane, molim te, pusti me, imam troje dece». Dritan je izveo kola iz dvorišta. Njima su otišli Zoran i još dvojica, sa novcem. Trojica policajaca su pratila Dritana/Dritan i Mensura/Mensur.

Sutradan je Šaban Merovci/Shaban Merovci potražio predsednika opštine, Slobodana Doknića, moleći ga za pomoć. On tvrdi da mu je predsednik opštine doslovno rekao: «Shabane, u kući Xhezaira Pasome ubijena su sedam lica. Ne mogu ti reći ko su oni, ali budi uveren da tvoj sin i zet nisu među njima. Verovatno su dovedeni u zatvor u

⁴⁹ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁵⁰ Isto.

Smrekovnicu. Proveriću da li su tamo i javiću ti.» Posle dva dana javio mu je da nisu u Smrekovnici ali da su živi i odvedeni u nepoznatom pravcu.

Prilikom razgovora sa istraživačima FHP-a, u martu 2000. godine, Šaban Merovci/Shaban Merovci je rekao da vodi pregovore sa nekim Srbima na visokim pozicijama i da oni traže 188.000 DM da bi oslobodili Dritana i Mensura. Rekao je da je postavio uslov da ih vrate kući, odakle su odvedeni.

4.3.4. Čazim Uka/Qazim Uka je prvi ušao u kuću Džezaira Pasome/ Xhezaira Pasome, u potrazi za ćerkom, sinom i snajom, koje je poslednji put video kako, prema njegovim rečima, po naredbi lokalnog Srbina, Zorana Vukotića, ulaze u tu kuću. U vreme događaja porodica Čazima Uke/Qazim Uka boravila je u oštećenoj kući suseda Ekrema Maljoku/Ekrem Maloku, jer su srpske snage spalile njihovu kuću 3. maja, kao i još 17 drugih. Porodica Uka je brojala devet članova: Čazimova/Qazim supruga Sevdije/Sevdie, sin Ahmet/Ahmet, snaha Ajše/Ajshe, njihovo troje dece i Čazimova/Qazim majka Mete/Mete. 22. maja, oko 6:00 časova, tri policajaca su ušla u kuću Ekrema Maljoku/Ekrem Maloku i naredili da svi izađu na ulicu. Pri tom su muškarcima pretresli džepove, nađenih 300DEM su uzeli a lične karte bacali na pod. Naredili su im da idu kod groblja radi dobijanja zelenih kartona. Prema rečima Čazima Uke /Qazim Uka⁵¹, u trenutku kada su oni isterani, na ulici su bili vojnici u raznim uniformama ali nije bilo civila. Kuća Džezaira Pasome/ Xhezaira Pasome je bila udaljena 30 metara. Kada su stigli do nje, «uniformisano lice, plav, atletski razvijen i ne stariji od 30 godina» koji je stajao na vratima, zasutavio ih je i kada im se približio prepoznali su Srbina iz Vučitrna, Zorana Vukotića, radnika pisarnice Opštinskog suda.

Zoran se obratio mom sinu Ahmetu, pitajući ga ko smo mi. Moja pordica, rekao je Zoranu a ovaj onda pitao za Sekine da li je udata. Potom je tražio od Ahmeta da spusti dete iz naručja i da ostanu on, njegova supruga Ajshe i sestra Sekine. Rekao mi je da će sa njima obaviti neki razgovor i da će nam se pridružiti kod groblja. Video sam strah u očima moje dece ali sam im rekao da će sve biti u redu, jer tako kaže Zoran. Moje poslednje reči njima su bile da ćemo ih čekati kod groblja, dok su kroz dvorišna vrata ulazili u kuću Hxezaira Pasome. Video sam Zorana iza njih. Od kuće gde su mi deca zadržana pa do groblja nema više od 200 metara. Tamo je već bilo ljudi i sve više ih je stizalo. Video sam Shabana Merovci koji mi je rekao da su mu odvojili sina Dritana i zeta Mensura, zatim Ukshin Musu, koji mi je rekao da su mu uzeli sina Fehmiju i bratanca Arsima. Ponovo je krenulo odvajanje muškaraca, s tim što su ih kamionima odvezli nekuda. Nekoliko dana kasnije saznali smo da su ih doveli u zatvor Smrekovnice, a potom na albansku granicu, ali da među njima nema naših. Oko 17:00 časova pustili su ans da idemo kućama. Ja sam krenuo da vidim šta mi je sa decom. Sreo sam komandira policije Simića koji je u tom trenutku policiji naređivao povlačenje. Insistirao sam da sa njim razgovaram. On mi je odgovarao da nema vremena. Kada sam rekao da može da me ubije ali da moram da vidim šta se desilo sa mojom decom, on je rekao da me niko neće ubiti i da mogu da idem slobodno. U dvorištu Pasome nikoga nije bilo. Ispred vrata video sam gomilu zapaljene odeće. Kroz dvorište, sve do vrata od kuće, vodio je trag od krvi. Meni je izgledalo kao da su leševi vučeni iz kuće

⁵¹ Izjava Q.U., mart 2000. Baza podataka FHP.

kroz dvorište, na ulicu. Drugi sprat je goreo. Na balkonu sam takođe video tragove od krvi, razbacane cipele i patike. Tražio sam obuću moje dece ali nisam našao. Na pločicama u kuhinji bilo je tragova krvi. Tepih u dnevnoj sobi je bio pun krvi. U kupatilu sam video najužasniji prizor. Bila je puna krvi. U kući Sezaira Pasome našao sam tragove krvi, ali ne u količini kao u prvoj kući. Tu sam našao 15 ličnih karata koje su sa spoljne starne bile čiste a sa unutrašnje zamrljane krvlju. Uveče je puno ljudi došlo kod mene. Prebrojali smo 68 lica koja su zadržana pred kućom Xhezaira Pasome. Ljudi su pominjali razne Srbe koje su videli pred kućom Pasome i kod groblja. Osim Zorana Vukotića, pominjali su Goroljuba Paunovića, koji je radio u pošti, Zorana Dančetovića, Predraga Martinovića, Slobodana Trifunovića, Nikolu Ivanovića, i druge.

Identifikovani posmrtni ostaci **Sekine (Ćazim) Uka/ Sekine (Qazim) Uka** vraćeni su na Koosvo 26. maja 2004. godine, posmrtni ostaci **Ahmeta (Ćazim) Uka/ Ahmet (Qazim) Uka** 29. marta 2005 a **Ajše (Azem) Uka/ Ajshe (Azem) Uka** 27. maja 2005. godine⁵².

4.3.5. U kući Šahina Feka/Shahin Feka, u ulici Kosova, nalazilo se 21 lice u trenutku kada je grupa policajaca ušla u dvorište, oko 7:30 časova. Tu su bili, pored Šahina/Shahin, njegova supruga Bahtije/Bahtie⁵³, njihovo četvoro dece, rođaci Sadrija/Sadri i Ekrem Feka/Ekrem Feka. Isterali su ih na ulicu, a onda je jedan policajac ušao u kuću i nakon pet minuta čula se pucnjava. Niko nije znao zašto je taj policajac pucao, kada je kuća bila prazna. Izišao je noseći kasete, za koje Bahtije/Bahtie tvrdi da nisu pripadale njima, pitajući Ahmeta gde je kasetofon. Ahmet mu je rekao da nema kasetofon, da to nisu njegove kasete.

Policajac nije slušao njegovo objašnjenje nego je uhvatio Shahina za rame, uveo ga u dvorište i zatvorio vrata. Nije prošlo dva do tri minuta, čuli smo pucnjavu. Kada je prestala policajac je izišao na ulicu. Ja i moja svekrva Miradie, Shanova majka smo zakukale. Meni je prišao policajac, tražeći da pustim dete da me ubije. Ja sam prestala ali moja svekrva nije mogla. Onda je taj policajac uzeo Miradie, uveo je u dvorište i opet smo čuli pucnjavu. Policajac je izišao na ulicu, prešao na stranu gde je stajao Ekrem sa decom i počeo je da ga tuče. Deca su plakala, a Ekrem je od batina pao na zemlju. Taj policajac video je na njegovom vratu zlatan lanac i počeo je da vuče, da mu skinu sa vrata. Ekrem mu je rekao da će mu dati lanac, na šta mu je policajac odgovorio da nema potrebe da mu poklanja, jer će mu sam uzeti lanac. Uveo ga je u dvorište i otprilike, posle pet minuta izišao. Nismo čuli pucnjavu. U to vreme nikoga osim nas nije bilo na ulici. U neko vreme počele su da nailaze kolone ljudi i nama je ovaj policajac naredio da se priključimo. Policija nas je otpratila do groblja, gde je ponovo bilo odvajanja muškaraca. Dobili smo zelene kartone i rekli su nam da možemo da se vratimo kući. Izdaleka smo primetili da nam je kuća zapaljena. Smestili smo se kod komšinice čija je kuća bila manje oštećena i Sadrija je otišao da pregleda naše dvorište. Ispričao nam je da je u dvorištu na tri mesta video lokve krvi. Doneo je maramu koju je nosila Miradie. Na njoj je bila rupa od metka. Leševi su nestali. Sutradan smo

⁵² Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁵³ Izjava B.F.mart 2000.Baza podataka FHP.

od jednog mladića Agima Oshlani, saznali da je on pobjegao ispred policije kada je ušla u njegovu kuću i da se sklonio u naše dvorište, nadajući se da neće dolaziti tamo gde su počinili ubistvo. Tu se skrivao i kada je čuo otavranje kapije sklonio se u šaht, odakle je čuo glas koji naređuje da se pokupe tela i natovare u kamion. Kada je bio siguran da je policija otišla, izišao je i video da su odneli leševe.

Na osnovu DNK analize posmrtnih ostataka, nađenih u grobnici BA05, utvrđeno je da posmrtni ostaci BA-05-181T pripadaju **Miradije (Hajriz) Feka/ Miradie (Hajriz) Feka**, BA-05-372T i BA-05-361DT **Šahinu (Dževat) Feka/ Shahin (Xhevat) Feka**, a BA-05-329T **Ekremu (Jahir) Feka/ Ekrem (Jahir) Feka**, koji su prema navodima svedoka ubijeni 22. maja u Vučitrnu/Vushtrri. Tela su vraćena na Kosovo⁵⁴ **4.3.5.** Feratu (Sami) Tirići/Ferat (Sami) Tiriqi su 22. maja ubijena dva sina, čija su tela nađena u grobnici BA05. Identifikovani posmrtni ostaci Murata i SerhataTirići/Murat⁵⁵ i serhat Tiriqi vraćeni su na Kosovo 12. marta 2004.

O okolnostima pod kojima su nestali [ubijeni], istraživači FHP-a razgovarali su sa njihovim ocem, Feratom (Sami) Tirići/Ferat (Sami) Tiriqi, u martu 2000. godine u Vučitrnu/Vushtrri. Tom prilikom otac nestalih mladića je ispričao da se 22. maja nalazio kod sestre u ulici Metohijska, kod stare ambulante. Oko 6:30 isterani su iz kuće i upućeni da idu kod groblja. Ispred kuće Džezaira Pasome/Xhezaira pasome zaustavila ih je grupa policajaca, i na tom mestu izdvajali su 10 ili 11 muškaraca, među njima Ferata i njegove sinove. Ocu su uzeli 790DM, koliko je imao u džepu. Postrojili su muškarce uza zid i terali ih da pevaju « Ko to kaže, ko to kaže Srbija je mala...» Tukli su ih pendercima, kundacima i nogama. Najpre je jedan policajac pozvao mlađeg sina, Serhata/Serhat da izađe iz reda, pitao ga za OVK i onda ga uzeo za ruku i odveo u kuću porodice Feka. Pola sata kasnije, drugi policajac je izdvojio drugog Feratovog sina, Murata, kome je sa ruke skinuo ručni sat, zatim Ariana Prokuplu/Arian Prokupla i Šahedina Madžunija/Shahedin Maxhuni, i druge muškarce koje Ferat nije prepoznao. Ostale, starije muškarce, policija je nastavila da tuče. Feratu su tom prilikom polomili dva rebra. Posle 40 minuta naredili su im da idu kod groblja.

Uveče je Ferat ušao u kuću porodice Feka, u koju je odveden njegov sin Serhat. Tamo je našao izgoreli leš muškarca koji nije mogao da identifikuje. Sledećeg dana nije mogao da ustane iz kreveta zbog slomljenih rebara. Od komšija je čuo da je u blizini zamenik komandira policije Slobodan Trifunović, te je poslao komšiju da ga pozove. Zamenik komandira se odazvao pozivu, došao i pred ukućanima rekao da ne brinu, da im sinovi nisu ubijeni u kući Xhezaira Pasome.

Ferat je nastavio da se raspituje i od Roma koji su radili u komunalnom preduzeću je saznao da su 22. maja popodne videli kamion ispred kuće Džezaira Pasome/Xhezaira Pasome, da je vozač bio izbeglica iz Hrvatske i da je kamion odvezao leševe za Mitrovicu a odatle za Kraljevo.

5. Batajnica 07 [BA07]

⁵⁴ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁵⁵ Isto.

U grobnici je nađeno oko 74 tela. Do 15. novembra 2005. godine na Kosovo je vraćeno 56 identifikovanih posmrtnih ostataka. Među njima su posmrtni ostaci 38 osoba koji su, prema evidenciji MKCK, poslednji put viđeni u aprilu 1999. u Kosovo Polju/Fushe Kosove i 14 osoba, poslednji put viđene 24. maja 1999. u selu Slovinje/Silovi, opština Lipljan/Lipjan.

5.1. Kosovo Polje/Fushe Kosove: april 1999.

Tokom aprila, u dve odvojene prilike, 1. i 21. aprila, u Kosovo Polju/Fushe Kosove nestalo je 33 Albanca. Njihove porodice su sumnjale da su ubijeni ali budući da nisu našli tela, verovali su da su živi.

5.1.1. Prvog aprila 1999. godine u naselju 11, u Kosovu Polju/Fushe Kosove ubijeno je osam članova iz tri porodice Krasniqi: Hamit (Kadri), Vezire (Halil), Fatmir (Hamit), Arben (Hamit), Bljerta/Blerta (Fatmir), Hamdi (Riza), Agron (Hamdi) i Miradije (Zećir)/Miradie (Zeqir) i četiri člana porodice Sila/Syla: Zumer (Ismail/Zymer (Ismail, Nazmije (Miftar)/Nazmie (Miftar), Naim (Zimer)/Naim (Zymer) i Valjbona (Zimer)/Valbona (Zymer). Njihova tela su nestala.

O tom događaju FHP je neposredno saznao od Ljeme Krasnići/Leme Krasniqi, majke 14. godišnje Bljerte/Blerte⁵⁶

Naše tri porodice Krasniqi živele su u naselju 11, u kućama 34, 35 i 36. Dva dana nakon početka bombardovanja, svi smo krenuli za Prishtine, jer smo smatrali da je sigurnije u većem gradu. Na raskrsnici su nas zaustavila četvorica policajaca. Dvojica su nosili crne maske. Odmah su počeli da tuku naše muškarce, bez ikavog povoda. Jedan od njih se obratio Naimu, bratu mog supruga, rečima da mu treba odseći glavu, pitajući ga da li se seća kako su se tukli kao deca. Naim ga nije prepoznao po glasu. Drugi maskirani policajac je toliko tukao Arbena da mu je pocepao usta. Arben je posle toga imao četiri kopče, koje mu je stavio moj suprug, koji je bio lekar. Naredili su nam da se vratimo kući, što smo i učinili. Po povratku, odlučili smo da se muskarci sakriju na tavan kod Zymera Sylu. Prvog aprila, oko 18:00 časova dogodilo se ono čega smo se plašili. Ja sam u tom trenutku bila kod komšinice Sadete Mresori, Iz njene kuće sam videla da su ispred kuće Sylu stala jedna policijska kola i da su šestorica policajaca, od kojih su dvojica bili maskirani, krenuli prema Zymerovoj kući. Ti maskirani ličili su mi na onu dvojicu maskiranih koji su nas zaustavili pet dana ranije na raskrsnici. Videla sam ih kada su sa Fatmirom izašli iz kuće i krenuli prema drugim kućama u istom dvorištu. Sakupili su sve na jednom mestu i držali ih tako oko sat vremena. Za to vreme čula sam da su se policajci međusobno oslovljavali imenima "Cucla", "Peđa" i "Draga" ili "Drago". Nakon sat vremena, taj Cucla je nešto rekao policajcima, što nisam mogla da razumem, ali sam čula kako se obratio našima, rekavši "gospodo, gospode i gospodice". Odmah posle ovih reči čuli su se rafali a posle toga mrtva tišina. Nekoliko minuta nakon pucnjeva videla sam policajce kako ulaze u automobil i odlaze. Nisam videla da su sa sobom povukli leševe. Dva dana sam ostala sakrivena kod komšija, bez hrabrosti da izađem i vidim šta mi je sa ćerkom, suprugom i ostalima. Bilo mi je jasno da su streljani. Htela sam da se ubijem, nisam imala razloga da živim.

⁵⁶ Izjava svedoka L.K.oktobar 1999.Baza podataka FHP.

Porodica Mresori je stalno motrila na mene. Dva dana kasnije, komščinica Sahadete Mresori, skupila je hrabrosti i obišla sve tri kuće i našla je tragove krvi. U Hamitovoj kući, našla je tela Hamiat, Zymera, Miftara i Hamdie. Rekla mi je da nije bilo drugih leševa. Ja sam sigurna da one večeri policajci nisu poneli tela, to sam mogla videti jasno. Rodila mi se neka nada da su policajci one noći ostale odveli žive a da ja to nisam primetila. Ponadala sam se da mi je ćerka živa, da mi je suprug živ i ostalihi.

Desetog avgusta 2005. godine, KCKiM predao je administraciji UNMIK-a identifikovane posmrtno ostatke **Bljerte/Blerte (Fatmir) (1985), Vezire (Haljilj)/Vezire (Halil) i Arbena (Hamit) Krasniqi/Arben (Hamit) Krasniqi i Zumera (Smajl) Sulja/Zymer (Smail) Syla**. Sedmog septembra 2005. godine KCKiM je vratio na Kosovo posmrtno ostatke **Hamdije (Riza)/Hamdi (Riza) i Miradije (Zećir)/Miradie (Zeqir) Krasniqi i Valjbone (Zimer)/Valbone (Zymer), Naima (Zimer)/Naim (Zymer) i Nazmije (Miftar) Sila/Nazmie (Miftar) Syla**, nađenih u grobnici BA07⁵⁷.

5.1.2. Porodice Mirena živele su u naselju Nakarada/Nakarade u Kosovo Polju/Fushe Kosove. 21. aprila nestalo je 16 muškaraca iz ovih porodica, među kojima i otac Mekfirete, Kimete i Nuriye/Nurie, Ismet Mirena. Prema njihovim navodima, policajci i njihove komšije Srbi, rezervisti, odveli su njihovog oca i još 15 rođaka po imenu: Idriz (Zenun), Mentor (Idriz), Veton (Idriz), Hakif (Zenun), Nazif (Zenun), Nezir (Zenun), Avni (Beqir)/Avni (Beqir), Hilmi (Xhafer)/Hilmi (Xhafer), Fehmi (Xhafer)/Fehmi(Xhafer), Hamdi (Xhafer)/Hamdi (Xhafer), Bedri (Muharrem), Zećir (Muharem)/Zeqir (Muhamerr), Sami (Muharem) Mirena i Sokol (Ćazim) Rama/Sokol (Qazim) Rama.

U izjavi FHP-u) Mekfirete⁵⁸ je najpre pomenula da je 24. marta ubijen njen rođak Mehdi. Ona navodi da je tog dana, oko 14:00 časova videla jedan mercedes, bele boje, kako prolaze njenom ulicom [Krušavačka], i zaustavlja se kod mosta Kruševca/Krishevc. Potom je čula rafal a onda videla da mercedes napušta most velikom brzinom. Niko iz njenog naselja se nije usudio da izađe i vidi šta se desilo na mostu. Uveče, kada su se porodice Mirena okupili, videlo se da nema Mehdiye, koji je ujutro izišao iz kuće da nešto obavi. Sutradan, njen otac je otišao da potraži Mehdiu, i na mostu, odakle se čuo rafal, koji pominje Mekfirete, našao je njegovo telo. Bio je pogođen u stomak. Sahrani su ga u selu Krusevac/Krishevc, jer im, prema navodima sevdoka, policija nije dozvolila da ga sahrane na gradskom groblju.

Nakon tog događaja, porodice Mirena su odlučile da ne izlaze iz kuća. O samom događaju 21. aprila, svedokinja je ispričala:

Oko 19: 30 časova kod nas je došao stric Hamdi. Slušali smo vesti TV Crne Gore, nadajući se da će i ta noć proći bez incidenata. Tada smo čuli tri pucnja. U tom trenutku ušla je Hamdijeva žena Hyrie i rekla nam da se mi, devojčice brzo sklonimo, da bežimo iz kuće. Rekla je još da je policija opkolila naše naselje i da su ranili rođaka Nazifa. I Nurie je to videla. Ona je čula da

⁵⁷ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁵⁸ Izjava svedoka M.M.,decembar 1999. Baza podataka FHP.

policajci pozivaju muškarce po imenu, tražeći da svi izađu zbog pregleda ličnih karata. Čula je da zovu rođake Hakifa, Bedriu i Zeqira, i videla da je rođak Hakif išao od kuće do kuće i pozivao muškarce da se sakupe u dvorištu rođaka Zenuna.

Nas tri sestre, zajedno sa našom majkom Azeminom i sa našim strinama Sanie, Hidajete, Hyrie i njenim sinom Fatlum, Qamil i Ajkun, izašle smo i sakrile se u potok, udaljen oko 80 do 100 metara od naše kuće. Dok smo išle prema potoku, čule smo glasove policajaca kako se obraćaju našim muškarcima imenima. Čule smo kada su se našem ocu tražili ličnu kartu, a potom da kažu da su svi UÇK. Deset minuta kasnije videle smo dva kamiona, koji su ušli u dvorište naših kuća i stali ispred kuće rođaka Zenuna, gde su bili sakupljeni svi muškarci. Čuli smo samo zvuk motora. Desetak minuta kasnije čuli smo neku viku i potom 48 rafala. Videli smo kada su krenuli. Petnaestak minuta kasnije videle smo veliku vatru kod Lismir mosta, na istom mestu gde smo preko dana videli da policija donosi drva. Ta vatra se nije ugasila sve do 6:00 sati sledećeg dana. Kod potoka smo ostale do 2:00 časa izjutra, u vodi, u tom potoku, u strahu da ne budemo otkrivene. Bila je potpuna tišina, samo se vatra kod Lismirovog mosta videla. Smrzli smo se u tom potoku, jer smo stajale u vodi, te smo odlučili da se vratimo kući, pa šta bude. U kućama nikoga nije bilo. Noć smo provele zajedno u kući rođaka Muharrema.

Sutradan, 22 aprila, pretražili smo okolinu i nismo naišli na tragove, osim krvi kod kuće rođaka Nazifa. Znali smo da je Nazif ranjen jer se to desilo u prisustvu Nurie, ali nismo znali šta je posle bilo sa njim i drugim muškarcima.

U dve odvojene prilike, maju i avgustu 2005. godine, iz Srbije su na Kosovo vraćeni posmrtni ostaci 11 muškaraca iz porodica Mirena: **Bedri (Muharem) Mirena/ Bedri (Muharem) Mirena, Idriz (Zenun) Mirena/ Idirz (Zenun) Mirena, Zećir (Muharem) Mirena/ Zeqir (Muharem) Mirena, Sami (Muharem) Mirena/ Sami (Muharem) Mirena, Arben (Bećir) Mirena/ Arben (Beqir) Mirena, Nazif (Zenun) Mirena/ Nazif (Zenun) Mirena, Ismet (Zumer) Mirena/ Ismet (Zymer) Mirena, Avni (Bećir) Mirena/ Avni (Beqir) Mirena, Hamdi (Džafer) Mirena/ Hamdi (Xhafer) Mirena, Haćif (Zenun) Mirena/ Haćif (Zenun) Mirena, Nezir (Zenun) Mirena/ Nazif (Zenun) Mirena**⁵⁹.

5.2. Slovinje/Silovi: 24. maj 1999.

Prema podacima Verifikacione misije Kosovo⁶⁰ srpske snage su u selu Slovinje/Silovi ubile između 16 ili 17 albanskih civila. Obdukciju tela su obavili srpski lekari a tela su sahranjena u pojedinačnim grobnicama.

Na listi nestalih MKCK evidentiran je nestanak 15 muškaraca i 2 žene iz Slovinja/Silovi.

⁵⁹ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁶⁰ *Kako viđeno tako rečeno*, Izveštaj OEBS Verifikacione komisije Kosovo, izdavač FHP, reprint 2004.

Do 15. novembra 2005. godine sudbina 12 muškaraca je razjašnjena. Njihova tela su nađena u grobnici BA07: **Raif (Maljić) Šalja/ Raif (Maliq) Shala, Ramadan (Azem) Sopi/ Ramadan (Azem) Sopi, Zećir (Hamdi) Etemi/ Zeqir (Hamdi) Etemi, Isak (Zejnula) Bitići/ Isak (Zejnulla) Bytyqi, Hasan (Šefki) Bitići/ Hasan (Shefki) Bytyqi, Fatmir (Šefki) Bitići/ Fatmir (Shefki) Bytyqi, Faik (Baljik) Gerbeši/ Faik (Balik) Gerbeshi, Haki (Hasan) Ismailji/ Haki (Hasan) Ismaili, Baljik (Feriz) Gerbeši/ Balik (Feriz) Gerbeshi, Jonuz (Hamdi) Pacoli/ Jonuz (Hamdi) Pacolli, Šaip (Baljik) Gerbeši/ Shaip (Balik) Gerbeshi, Heset (Iljaz) Lekići/ Heset (Ilaz) Lekiqi, Naser (Redžep) Ismailji/ Naser (Rexhep) Ismaili, Bejtuš (Salji) i Gerbeši/ Bejtush (Sali) Gerbeshi⁶¹. 6. Perućac**

Iz grobnice je iskopano 26 celih tela i 52 dela. Obdukcijom i antropološkim veštačenjem utvrđen je minimalan broj od 48 tela, 38 žrtava muškog pola, jedna žrtva ženskog pola, dok za devet žrtava, zbog velike oštećenosti posmrtnih ostataka, nije bilo moguće odrediti pol.

Do 15. novembra 2005. godine na Kosovo je vraćeno 20 posmrtnih ostataka, za koje nađenih u ovoj grobnici, od kojih 14 pripadaju Albancima koji su poslednji put viđeni u Đakovici/Gjakove i 6 Albancima, kojima se gun iz Kraljane/Kralan.

⁶¹ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

6.1. Kraljane/Kralan: 2. 3. i 4. april 1999.

Do 15. novembra 2005. godine, KCKiM vratio je na Kosovo šest tela Albanaca, koji su poslednji put viđeni u selu Kraljane/Kralan u opštini Đakovica/Gjakove 2. 3. ili 4. aprila 1999. godini.

Prema podacima FHP-a, pripadnici Vojske Jugoslavije su 3. ili 4. aprila 1999. godine u selu Kraljane/Kralan odvojile više desetina mladih muškaraca. DNK analiza posmrtnih ostataka, nađenih u masovnoj grobnici Perućac, pokazuje da tela šestorice muškaraca, predata OMPF-u, pripadaju osobama koje je zadržala regularna vojska Jugoslavije 2. 3. ili 4. aprila 1999. godine.

MKCK je registrovao nestanak 64 osobe 3. i 4. aprila u selu Kraljane/Kralan⁶² Prema podacima FHP-a, pripadnici Vojske Jugoslavije, 2. 3. i 4. aprila odvojile su 96 mladića od njihovih porodica, koji nisu viđeni posle toga.

6.1.1. Među nestalim u Kraljane/Kralan je Bekim Gaši/Bekim Gashi. U izjavi⁶³ FHP-u njegova supruga navodi da je policija 28. marta 1999. isterala albansko stanovništvo iz sela Vojnik i primorala ih da se upute prema Albaniji. Ljudi su u koloniji krenuli prema Kraljanu/Kralan, da bi stigli do Đakovice/Gjakove a odatle u Albaniju. Ona kaže da su u koloniji bili i stanovnici Kline/Kline. Osam članova Gaši/Gashi, računajući Bekima, išlo je peške. U Kraljanu/Kralan je kolona naišla na jedinicu OVK, čiji je komandant rekao ljudima da ne dozvoljava da napuštaju kuće. Posle te naredbe cela kolona je ostala u Kraljane/Kralan, sklanjajući se u obližnju šumu. U šumi su proveli dva-tri dana. Svedokinja navodi da su srpske snage napale selo 2. aprila i da je došlo do sukoba sa UÇK na samom ulazu u selo. Civili su bili u šumi, čekajući da se smiri situacija. Čuli su pucnjavu. Oko podne u šumu su došli vojnici OVK i njihov komandant je civilima rekao: „mi se povlačimo, nismo u stanju da zaustavimo srpsku vojsku, mi idemo, ko hoće sa nama dobro jeste a ko neće nek mu je bog u pomoć». Jedinica OVK je otišla preko šume a masa je ostala tu gde je i bila.

Nakon odlaska UÇK-a, odlučili smo da nastavimo put za Albaniju i to preko sela Kromovik da bismo preko Gjakove za Albaniju. Dok smo išli naišla je srpska vojska koja je nas zaustavila i odmah je iz kolone odvojila sve muškarce, među kojima i moga muža Bekima. Videla sam da su sve muškarce svukli do pojasa i vezali su im ruke a zatim su nama ženama naredili da sa decom nastavimo put. Sve muškarce su uputili na jednu livadu. Kolona je nastavila put i peške stigla u Albaniju.

Posle nekoliko dana u Albaniju su stigli dosta muškaraca koji su bili zadržani, a među njima i Haxhi Derguti, koji je mome mužu stric, i kada smo ga pitali o sudbini Bekima i ostalih, rekao nam je da su ih sve držali tri dana i tri noći vezane a zatim su zadržali samo 96 muškaraca, isključivo mladih ljudi a među njima i Bekima. Ostale su pustili i omogućili im da nastave put za Albaniju. On nije znao šta se posle zadržavanja 96 mladića dogodilo sa njima.

⁶² Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu, MKCK-a, mart 2001 / februar 2004.

⁶³ Izjava svedoka N.G., februar 2000. Baza podataka FHP.

Posle našeg povratka iz Albanije pokušali smo da dodjemo do nekog saznanja o sudbini moga muža i ostalih lica iz grupe od 96 ali u tome nismo imali uspeha.

Nestanak **Bekima (Muharem) Gaši/Bekim (Muharem) Gashi**, rođen 23.septembra 1974. godine je zaveden u MKCK-u pod brojem BLG-802782.U dokumentu MKCK evidentiran je nestanak 82 muškarca i jedne žene, koji su poslednji put viđeni u Kraljane/Kralan, 2. 3. ili 4. aprila 1999⁶⁴.

6.1.2. Osmanu Dušiju/Osman Dushi je u Kraljanu/Kralan zadržan sin Nazmi (1968) i rođaci Masar (Ymer)/Masar (Imer) (1972), Šefčet i Dževdet (Ismail)/Shefqet (1971) i Xhevdet (1969) (Ismail). O tome šta se događalo, počev od 27. marta, kada je grupa policajaca došla u mahalul gde žive porodice Duši/Dushi⁶⁵, svedok je FHP-u rekao:

Izjutra, 27. marta, oko 9:00 sati u našu mahalul došla je grupa policajaca u trenutku kada je moj brat od strica, Sylejman stajao na kapiji. Odmah su pucali i ubili ga. Kada smo čulo pucnjeve izašli smo i na ulaznim vratima našli Sylemana koji je još bio živ. Imao je sedam rana. Brzo smo kolima krenuli za bolnicu u Peje. Dežurni lekar dr.Hysen Mazrekaj je konstatovao da je Sylejman u međuvremeu umro.Ubili su ga policajci iz Kline ali ko je sve bio ne znam.

Sutradan, odlučili smo da napustimo Kline. Posle ubistva Sylejmana osećali smo da se može svašta dogoditi. Spremali smo se a nismo znali kuda. Nas je bilo preko 100 jer pored našeg bratstva Dushi imali smo u kući i nekoliko porodica iz Joshanice, Bokshiqi i Malog Gjurgjevika. Spremili smo traktore, natovarili hranu i sve što smo mislili da će nam zatrebati.

Negde oko 18:30 sati pojavila se grupa od 10 policajaca, sa zamenikom komandirom policije u Kline, koji nam je saopštio da imamo svega 20 minuta da napustimo kuće i krenemo za Albaniju. Kako sam u dvorištu imao kamion i dvojla kola, golfa i audi, jedan policajac po nadimku Điki, tražio mi je ključeve, i to sam morao da dam.

Na glavnoj ulici smo našli i druge porodice, te smo skupa krenuli prema Gjakove. Bilo nas je hiljade.Onako u koloni stigli smo oko ponoći u selo Kromovik, i tu kod mosta, u razgovoru se pročulo da je u Gjakove ubijen veliki broj ljudi.

Odlučili smo da idemo u Kralan a zatim da nastavimo za selo Gllogjan i da tražimo utočište u tamošnjoj crkvi. Tako, umesto da idemo direktno za Albaniju skrenuli smo za Kralan. Do 2.aprila bilo je mirno. Međutim, toga dana je u selo ušla vojska, sa tenkovima i oklopnim vozilima. Nismo imali kuda nego smo sa jednim belim čaršavom, u znak predaje, izašli u centar sela. Došla je vojska i počela da odvaja žene i decu. Nas muškarce su uputili u jednu drugu ulicu, odmah do glavne . Zadržali su 50-60 traktora i 10 putničkih

⁶⁴ Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu, MKCK-a, mart 2001 / februar 2004.

⁶⁵ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

automobila, a zatim su ženama i deci, a bilo je i nekoliko staraca, naredili da krenu za Albaniju. Mi, Nama, mušakrcima surekl da idemo kod potoka. Padala je kiša a vojnici su nam naredili da se svučemo do pojasa. Onda su nas onako gole spustili malo niže, oko 20 metara dalje odmostagde smoostavili odela. Potok je na tom mestu bio dublji. Naredili su nam da stanemo na obalu potoka, da podignemo ruke iza vrata i da budemo u stroju. Onda je neko naredio jednom vojniku da krene tenkom na nas. Čuli smo zvuk tenka kako nailazi, mislim da je tenk bio udaljen svega 10 metara, I odjednom glas jednog oficira: "ko je naredio da se narod gazi tenkom, odmah se vrati". Tenk se okrenuo i vratio. Na ovom mestu, do pojasa goli, držani smo oko tri sata. Sve vreme kiša je padala. Smrzli smo od hladnoće. Nakon tri sata, naredili su nam da se obučemo ali ne svoju odeću nego onako redom.

Sutradan, 3. aprila oko 9:00 sati do nas su došla dva vojnika i kako smo mi odredili Enver Hotija iz Jošanice da kontaktira sa vojskom, uputili se njemu i rekli mu: pokupi 10.000 DM i slobodni ste. Možete odmah da idete za Albaniju. Enver je odredio jednu grupu ljudi da sakupe pare, a koliko je sakupljeno ne znam ali sam video kada je Enver jednom od ovih vojnika dao sakupljene pare. Nakon što su uzeli pare ova dva vojnika i otišla, došao je jedan vojnik i rekao da za svaki traktor treba da damo po 100 DM da bi smo mogli da idemo u Albaniju traktorima. Sakupili smo i ove pare i dali ovom vojniku. nije prošlo mnogo vremena kada smo primetili da vojska bacačima plamena pali naše traktore i auta.

Uveče je stigao jedan oficir i saopštio nam da ima naredbu da nas kamionima odvede dogranice sa Albanijom i da treba da čekamo da stignu kamioni. Stigla su dva i njima su odvezli starije osobe i bolesne. Nama muškarcima su dozvolili da naložimo vatru da se grejemo.

Sutradan ujutro došao je jedan oficir i održao nam besedu, kako ovo što se dešava ne valja nikome, ni Srbima niti Albancima, da je ovaj rat organizovan od strane unutrašnjih neprijatelja i stranih, na čelu sa Amerikom....Na kraju jerekao da ćemo biti slobodni da idemo svi za Albaniju. Nije još završio svoj govor, kada je stigla grupa vojnika od pet, šest, i počeli da odvajaju i vode mladiće. Ovaj oficir nije reagovao. Kada smo videli da su povelili 96 mladića, pitali smo ovog oficira gde ih vode ai on nam je rekao da ne treba da brinemo, da će se oni ubrzo vratiti, da idu samo da zatrpaju rovove koje je UQK ostavila otvorene. Poverovali smo ovom oficiru i kada nam je rekao da možemo da krenemo, krenuli smo, sigurnie da će nas mladići stići.

Stigli smo u Albaniju, čekali, ali se naši maldići nisu pojavili. Osim mog sina i rodaka, vojska je zadržala i još neke koje znam po imenu: Valdet (Isuf) Buqani, Pashtrik (Vesel) Krasniqi, Bajram (Riza) Bytyqi, Qaush (Musli) Morina, Illir (Avdyl) Kelmendi i Sheremet Ismaili, bivši policajac. Najpre su odvojili Sheremet Ismaili, i kako je njegov sin bio bolestan, Sheremet je vonjicima pokazao lekove i nudio se da on ide sa njima, tako su vojnici njega povelili a ostavili sina.

Suguran sam da je u Kralan bila redovna vojska. Oni su imali teško naoružanje, vojnu uniformu i nisu bili namazani po licu. Vojska je odgovorna za sve što smo preživeli u Krajan i za nestanak 96 mladića.

Sudbina dvojice muškaraca, koje pominje svedok Duši/Dushi je poznata. Tela **Paštrika (Veselj) Krasnići/ Pashtrik (Vesel) Krasniqi i Envera (Husen) Hoti/ Enver (Hysen) Hoti** nađena su u masovnoj grobnici Perućac. U decembru 2004. njihova tela su vraćena na Kosovo⁶⁶. **6.1.3. Selman (Rahim) Desku/Selman (Rahim) Desku**⁶⁷ je bio u grupi starih osoba, koje je vojska kamionima perbacila do granica sa Albanijom. Nakon povratka iz izbeglištva bio je na mestu gde su zadržani muškarci:

Nakon završetka rata, kada smo se vratili u selo Kralan, na mestu gde su zadržana 96 lica, pronašli smo neke skelete, i to samo neke izgorele delove. Nismo bili sigurni da li pripadaju ljudima ili zivotinjama.

6.2. Đakovica/Gjakove: od 24. marta do 2. aprila 1999.

Prema podacima MKCK u dve odvojene prilike, 31. marta i 1. aprila 1999. godine, u Đakovici/Gjakove je nestalo 40 Albanaca. Do 15. novembra 2005. godine, sudbina 14. orice⁶⁸ je razjašnjena: njihove idedentifikovane posmrtno ostatke KCKiM je predao UNMIK-u. **6.2.1.** Dr Izet Hilma je ubijen 25. marta. Pokojni Faton Pološka/Faton Poloshka, u vreme događaja direktor komunalnog preduzeća “Cabrat”, čiji su radnici sakupljali leševe i sahranjivali ih na gradskom groblju, navodi u izjavi FHP-u da je policija, prilikom iskopavanja leševa, u maju 1999. godine, posebno taržila grob dr Izeta Hime, komentarišući da je on prvi koga su ubili⁶⁹. **6.2.2.** Dvanaest muškaraca je nestalo nakon što ih je jedan oficir VJ odveo na brdo Cabrat, gde je bila smeštena vojska: Sokol (Adem), Skender i Xahfer Berisha (Hazir), Arben i Ardian (Bajram) Krasniqi, Masa i Qenan (Xhemajl) Gjocaj, Gazmend (Muhedin) Krasniqi i Agim (Xheladin) Nushi i Shpetim (Musli) Zeka, Osman (Cenë) i Erkand (Osman) Smajlaj.

Š.B., koji je jedini izbegao sudbinu svojih rođaka, navodi u izjavi⁷⁰ FHP-u da je 1. april počeo sa spaljivanjem kuća u ulici Bajram Curri, gde je živeo:

Video sam sedam policajaca, među njima Šćepanović Miloša i Drašković Lazara. Oni su zapalili kuće. Kasnije sam saznano da je bilo više policije, ali da se skrivali. Zapalili su kuću moga oca Adema, kuću Hazira Berisha, Bajrama Krasniqi, Muse Matoshi i Xhemal Gjocaj. Prvo su pucali automatskim puškama na dvorišna vrata. Mi smo svi pobjegli iza kuće i preko ogradnih zidova se udaljili. Žene i deca su izašli na ulicu i policija im je dozvolila da produže. Skupili smo se u kući Xheladina Bozhadaj, iza moje kuće. Tamo nas je bilo 13 muškaraca: Sokol (Adem), Skender i Xahfer Berisha (Hazir), Arben i Ardian (Bajram) Krasniqi, Masa i Qenan (Xhemajl) Gjocaj, Gazmend

⁶⁶ Isto.

⁶⁷ Izjava svedoka S.D., april 2000. Baza podataka FHP.

⁶⁸ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁶⁹ Vidi: II Sudbina nestalih Albanaca, 4.2.3.

⁷⁰ Izjava svedoka Š.B. novembar 2000. FHP. Baza podataka FHP.

(Muhedin) Krasniqi i Agim (Xheladin) Nushi i Shpetim (Musli) Zeka, Osman (Cenë) i Erkand (Osman) Smajlaj. Preskakali smo ogradne zidove i preko tih zidova i kapidžika stigli smo do starog mlina - vodnice porodice Guta. Tu su nam se pridružili još neki koji su bežali, čija imena ne znam. Policija nas je primetila i krenuli su za nama. Jurili su nas do Crepociglane. Oni su nas jurili trčeci a pored njih su išla, nekazastava i pizgauer. Preskočili smo fabričku ogradu. Videli smo da je gore na brdu Cabrat Vojska Jugoslavije. Bilo je oko 10:30. Sišao je jedan oficir sa puškom prema nama. Mogli smo da pobegnemo ali smo znali da je policija na ulici u blizini Crepociglane. Oficir je bio crnjomanjast, visok oko 180 sm. Vido sem mu čin - jedna deblja i dve tanke linije. Naredio je da se skupimo, a potom je pokazao na Cabrat, kod vojske. Bilo nas je oko 30, ja sam bio zadnji. Kad smo prolazili pored fabrike Crepane, ja sam pobegao. Primetio me oficir. Počeo je više da stanem ali nije pucao. Valjda je računao da će mu, ukoliko mene juri, pobeći ostali. Iz daljine sam video da su se svi popeli na vrh Cabrata ali nisam čuo pucnjeve.

U nekom trenutku primetio sam da se policija približava mestu gde sam se ja sklonio, pa sam pobegao. Video sam da su zapalili još neke kuće i da se vraćaju prema centru. Žene su izašle iz tih zapaljenih kuća, te sam se jaumešao sa njima i prošao sam pored policije neprimećeno. Otišao sam do kuće i video da je nema. Na autobuskoj stanici našao sam deo moje porodice. U toku noći policija je zapalila sve kuće pored autobuske stanice i ljudima naredila da idu za Alabaniju. Mi smo usmereni da idemo preko graničnog prelaza Qaf Prush, 9 k. od Gjakove. Vojska je bila pored puta, sve do garnice, ali nas nije dirala.

Svi muškarci, koje pominje svedok, evidentirani su u dokumentu MKCK. Za dvojicu je nepobitno utvrđeno da su ubijeni i da su njihova tela sa Kosova prebačena u Srbiju hladnjačom koja je potopljena u jezero Perućac. Nakon što je hladnjača izvučena iz jezera, izvučena sutela i sahranjena u formiranugrobnicu, na ušću rečice Derventa u jezero. U decembru 2004. godine KCKiM je predao UNMIK/OMPF-u posmrtnu ostatku braće, **Džafera (Hazir) Beriše/ Xhafer (Hazir) Berisha i Skendera (Hazir) Beriše/ Skender (Hazir) Berisha.**

6.2.3. Nekoliko dana nakon početka bombardovanja u gradu se počelo pričati da policija proteruje Albance iz kuća i hapsi muškarce. Iz straha za sinove Nesrete i Muharrem Kumnova hteli su da odu iz Đakovice\Gjakove. Spakovali su se 30. marta ali su ih komšije, videvši ih sa stvarima, ubedile da im se može svašta dogoditi, govoreći da su čuli da policija izdvaja muškarce iz kolona i ubija pred očima porodica. Čuvši to, porodica Kumnova odustaje od napuštanja kuće. Pozvali su svoje rođake da dođu kod njih, smatrajući da će se osećati sigurnije ako ih je više u kući. Sutradan, 31. marta, u kuću porodice Kumnova došli su njihovi rođaci Querkezi koje je policija isterala iz kuće 27. marta. Istoga dana, popodne došli su i susedi Enver Bunjaku, Zekie Bunjaku, Lutfi Bunjaku, Bekim Bunjaku, Gezim Deva, Shkelzen Binishi/Skeljzen Biniši, Ferdeze Efendija, Artan Efendija, zbog toga što su na vestima čuli da policija hapsi muškarce, pa su mislili da je bolji da budu u krugu većeg broja ljudi.

Sin Nesrete i Muharrema, Albion i nekoliko mladića sedelo je u jednoj sobi, a ostali su u drugoj sobi slušali vesti. Iz te sobe se vide dvorišna vrata. Odjednom je Bekim [Bunjaku], koji je takođe slušao vesti, uzviknuo da u dvorište ulaze trojica policajaca.

Otrčao je kod muškaraca i svi su pobjegli kroz prozor pre nego što su policajci ušli u kuću. Zekie Bunjaku, Muslimanka iz Bosne je otvorila vrata. O tome šta se dalje događalo N.K. je ispričala⁷¹ FHP-u :

U kuću su ušla dvojica policajca koje nismo poznavali. Jedan je bio visok, imao je plavu kosu i smeđe oči a drugi je bio nizak i crn. Ponašali su se vrlo korektno. Rekli su nam da će da pretresu kucu i da vide ko je prisutan. Nakon što su nas legitimisali rekli su mom suprugu Muharremu i Enveru Bunjaku da su bezbedni i da ne moraju da napuštaju kuću. Zatim su pretresili kuću i otišli. Moja ćerka Arjeta je otrčala u drugu sobu i kroz prozor je videla kako su dvojica policajaca uhapsili Albiona, mog sina, Lutfi Bunjaku, Bekima Bunjaku, Gezima Deva, Shkelzena Binishi i Artana Efendiu. Sestra Artana Efendie, Ferdeze je istrčala na ulicu do glavne ulice i videla mladiće u ležećem položaju, licem prema zemlji, opkoljene policijom. Jedan od policajca pitao je Ferdeze da li poznaje nekog od mladića a ona je iz straha da ih ne ubiju ako kaže da ih poznaje, rekla da nikoga ne poznaje. Ferdeze se vratila kući i ispričala nam šta je videla. Moja sestra od tetke Fikrije Puka koja živi blizu mene, ispričala mi je da je videla kada su mladiće ubacili u neki džip i nekuda odvezli.

Nakon dva sata dosli su drugi pripadnici policije, koje takodje nismo poznavali, i isterali su nas iz kuće. Otišli smo u Haxhiymerovu mahalu i smestili smo se kod moje svekrve Xhejlane Kumnova. Nakon nedelju dana došla je policija, isti policajci koji su bili kod nas kad su uhapsili naše sinove. Jedan od njih me pitao gde su muškarci moje porodice. « Policija je uzela naše sinove, istog dana kada ste vi bili u našoj kući», odgovorila sam a on je na to rekao da ne zna ništa o tome i da su ih drugi uhapsili. Tražio je njihova imena da se raspita, rekavši da će doći da me obavesti, ako nešto sazna. Takođe mi je rekao da ne brinem, jer su verovatno u zatvoru u Peje.

Svi muškarci, koje N.K. nabroja da su uhapšeni 31. marta, zavedeni su u dokumentu MKCK o nestalim⁷². Identifikacijom posmrtnih ostataka, nađenih u masovnoj grobnici Perućac, utvrđeno je da posmrtni ostaci D-25 i DP-11, D-3 i DP-4, D-6 pripadaju osobama koje su poslednji put viđene 31. marta 1999. godine u Đakovici/Gjakove: **Shkelzen (Haqif) Binishi**, D-3 i DP-4 **Artan (Osman) Efendiu** a D-6 **Bekim (Lutfi) Bunjak**⁷³.

7. Grobnice u Petrovom Selu

7.1. Ćirez/Qirez: 30. april 1999.

Prema podacima FHP-a, 30. aprila su pripadnici redovne policije, vojske i paravojnih formacija opkolili šumu "Jabukovo Polje" kod sela Ćirez/Qirez i pronasli oko 80 seljana, koji su se tu skrivali. Pod batinama su ih odveli u džamiju u Ćirezu/Qirezu. Istoga dana, u džamiju je dovedena i druga grupa zarobljenih muškaraca, takođe skrivenih u okolnim šumama. Svedoci su FHP-u rekli da cene da je bilo oko 230 zarobljenih muškaraca, među njima 36 maloletnika. Te noći, džamiju je čuvalo pet

⁷¹ Izjava svedoka N.K., januar 2001. Baza podataka FHP.

⁷² *Nestale osobe u vezi sa događajima na Kosovu*, MKCK-a, mart 2001 / februar 2004.

⁷³ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

redovnih vojnika, a sutradan su došli pripadnici paravojnih formacija, koji su se prikazivali kao “Seseljevci” i “Arkanovci”. Oni su sve odrasle muskarce odvezli u četiri kamiona, dva zelena vojnička i dva civilna, žuta kamiona. Prvi kamion, je krenuo prepođne, i otišao u pravcu Lipljana/Lipjan. Ti zarobljenici su odvedeni u zatvor Dubravu kod Peći/Pejei, gde je nekoliko njih stradalo od bombi NATO a više desetina ubijeno od strane pripadnika specijalnih jedinica MUP Srbije, da bi preživeli, 9. juna, bili odvedeni u zatvore u Srbiji. Drugi i treći kamion, krenuli su nekoliko sati kasnije, prema Glogovcu/Gllogocu. Zarobljenici iz vojnog kamiona su streljani dok su zarobljenici iz žutog kamiona odvedeni u policijsku stanicu u Glogovcu/Gllogoc. Predveče je krenuo i četvrti kamion sa zarobljenicima, koji su odvedeni u rudnik Šavarina pored fabrike “Feronikl” u Glogovcu/Gllogoc i streljani. Prema izjavama preživelih svedoka, tela streljanih muškaraca nisu nađena. Nema svedoka o tome šta se dogodilo sa 36 maloletnika koje su svedoci videli u džamiji u rukama vojske. Prema podacima FHP-a kod Šavarine streljano je preko 100 muškaraca.

7.1.1. U jednom od dva kamiona koji su 1. maja, istovremeno krenula iz džamije u Ćirezu/Qireza prema Glogovcu/Gllogocu nalazio se i Behar Topilla⁷⁴, student metalurgije u Mitrovici/Mitrovice. Prema njegovom neposrednom uvidu, jedan kamion je odveo zarobljenike u policijsku stanicu u Glogovcu/Gllogoc a drugi se zaustavio u blizini fabrike “Feronikl”, gde su streljana 45 muškarca. Behar Topilla je jedini preživeo.

On je 30. aprila uhvaćen u šumi Vrbovca-Verbovca, zajedno sa rođacima: **Islam, Rrahman, Osman, Rashit/Rašit i Zeqir Topilla/Zećir Topila** iz Gladno Selo/Gllanaselle. Bežeći od granata, ubijen je Zećir/Zeqir, dok su svi drugi osim Behara ranjeni. Kada su stigli blizu sela Baks/Baks, uhvatila ih je grupa pripadnika vojske, koji su ih opljačkali i pod batinma odveli u džamiju.. Sutradan su dosli paramilitarci, koji su odvezli zarobljenike u četiri kamiona, dva vojna i dva civilna. Behar se nalazio u prvom vojnom kamionu, zajedno sa 44 muškaraca. U opisu streljanja kod fabrike « Feronikl », Behar je FHP-u opisao sledeći prizor:

Kamion u kojem sam ja bio krenuo je prvi, a odmah posle njega krenuo je i drugi, žuti, takođe pun zarobljenika. U kamionu je bilo sedam paramilitaraca koji su nas cuvali. Putem su nas terali da pevamo četnicke pesme. Dok smo mi pevali, oni su nas tukli. Jednog zarobljenika koji je sedeo pored mene, jedan paramilitarac je udario flašom u glavi. On je jauknuo od bola, a zatim je paramilitarac rekao : « evo samo jos ovo » i zabio mu nož u glavu. Iz glave mu je potekla crna krv. Drugi paramilitarac, star oko 30 godina, plav, visok, sa kratkom bradom, u šarenoj uniformi i sa plavom maramom oko glave, koji je sedeo pored mene, povikao mi je : « sta gledaš » i izvadio nož kojim mi je posekao srednji prst leve ruke. Zatim mi zabio nož u levo rame i vrat. U tom trenutku vozač kamiona je povikao: “Đuro, dođi ovamo”, tako sam saznao da se zove Đura.

Prema istom svedoku, bilo je oko 14:00 casova, kada se kamion zaustavio kod fabrike “Feronikl”. Tamo su paramilitarci naredili zarobljenicima da se prestroje pored Šavarine [jame]. U svom opisu Behar nastavlja :

⁷⁴ Izjava svedoka B.T.septembar 1999.FHP. Baza podataka FHP

Dok sam silazio sa kamiona, primetio sam da je zarobljenik koga je paramilitarac ubo nožem u glavu, ostao u kamionu. Bio je mrtav. Pored kamiona stajao je jedan rezervista u vojničkoj uniformi. Bio je star oko 40 godina, crnomanjast, sa naočarima. Držao je svesku i nešto je zapisivao. Stekao sam utisak da nas prebrojava. U trenutku kada sam prošao pored njega, prišao mu je jedan od paramilitaraca koji je bio sa nama u kamionu i pitao ga: “sta da radimo komandire”, a on mu je odgovorio: “likvidiraj sve **Slavko**”.

Nekoliko minuta nakon što su prestrojili zarobljenike, rezervista sa naočarima dao je naredbu i zatim su sledili automatski rafali. O tome kako je preziveo, Behar je izjavio:

Pao sam sa prvim leševima. Pucnjava je trajala dok nisu svi pali. Mislim da nije trajalo duže od deset minuta. Nastavili su da pucaju i kada smo svi već pali u jamu. Kada su meci pogodili jednog pored mene, povređen sam i ja u nos i levo oko. Ljudi su jaukali. Ježio sam se od bola i straha. U jednom trenutku sam čuo razgovor o tome da li ima još živih i da treba nastaviti sa streljanjem. Neko od njih predložio je da se baci bomba i stvarno, bomba je eksplodirala. Posle toga nastala je tišina. Kao kroz maglu čuo sam da neko kaže : « idemo ». Neko vreme ostao sam nepomičan. Čuo sam jedan jauk. Kroz leševe, krv, odsečene ruke i noge, uspeo sam pronaći ranjenika. Bio je ranjen u predelu stomaka, u nogu, ramena i u glavu. Živeo je toliko da me zamoli da prenesem poruku njegovom bratu Dritonu, za kojeg mi je rekao da se nalazi u Dobroshevcu, da su on, njegov brat Arben i stric Shpend ubijeni kod fabrike. Nakon ovih reči čuo sam razgovor na srpskom i smeh : « gledaj 40 Šiptara ». Nisu se dugo zadržili, čuo sam kola kako odlaze. Osim mene nije bilo prezivelih.

Nakon četiri pokusaja, Behar je uspeo da izađe iz jame, duboke oko 15 metara. Iako je slabo video, zbog povređenog oka, uspeo je da se skloni u obližnju šumu. Deset minuta nakon toga, dvojica u uniformama su ga приметli i počeli su da ga jure. Dok su oni vikali “ gde si majku, ti šiptarsku”, Behar je legao na zemlju i pokrio se lišcem. Pred sumrak je ustao i nastavio put dalje. Ne zna zašto, ali je počeo da peva četnicke pesme, koje nije znao od ranije, iste one pesme koje su pevali zarobljenici na putu prema jami. Kada je stigao u šumu sela Globare/Gllobare, ugledao je najlonski šator i čuo glasove na albanskom jeziku. U tom zbegu civila pronašao je oca.

U dokumentu MKCK o nestalim evidentiran je nestanak više od 100 muškaraca koji su poslednji put viđeni u Ćirezu/Qirez ili u Glogovcu/Gllogoc. Prema podacima FHP-a, svi koji su streljani u Šavarine kod fabrike “Feronikl” dovedeni su kamionima iz džamije u Ćirezu/Qirez. U tom kontekstu, 8 identifikovanih predatih posmrtnih ostataka do 15. novembra 2005. godine, za koje se navodi da su poslednji put viđeni u Glogovcu/Gllogoc, pripadaju osobama koje su kao zarobljenici držani u džamiji u Ćirezu/Qirez, a odatle, u dva kamiona odvedeni na streljanje kod fabrike “Feronikl”: Zenel (Beqir) Veliqi, Selami (Ali) Dobra, Vehbi (Ismet) Gashi, Ismet (Hamdi) Gashi, Ferat (Islam) Krasniqi, Ramadan (Xhafer) Arber (Zeqir) Gashi i Abedin (Ymer) Nika.

7.1.2. Velići Džafer/Veliqi Xhafer, iz sela Polac/Poljac jedan je od trojice koji su preživeli streljanje kod fabrike Feronikela. Poslednji put je video svog sina

Šukrija/Shyqri (13) u džamiji, zajedno sa još 35 maloletnika koje je vojska zadržala, nakon što su paramilitarci odveli odrasle muskarce prema Glogovcu/Gllogoc. Prema izjavi koju je Xhafer dao FHP-on se sklonio u šumu kod sela Vrbovac/Vrbovc, kada su 30. aprila, srpske snage napale sela oko Glogovca/Gllogoc i Srbice/Skenderaj. Toga dana, Džaferu/Xhafer se pridružio i njegov najstariji sin Šukri/Shyqri, koji je do tada bio sa majkom. Oko 13 :00 časova, dok je i dalje trajala pucnjava u Vrbovcu/Verbovcu, 25 uniformisanih lica opkolili su šumu i tom prilikom zarobili sve koji su se tu nalazili, oko 130 muškaraca, među njima nekoliko maloletnika koji su tu bili sa svojim očevima. Odveli su ih do jedne doline, gde je bio jedan tenk. U svom opisu događaja Džafet/Xhafer je izjavio FHP-o:

Pored tenka, osim 25 paramilitaraca koji su nas zarobili, bilo je tu još oko 50 uniformisanih lica, vojnika, policije, četnika sa velikim bradama i dugom kosom i šubarama na glavi. Bilo je i « Šeseljovaca » i « Arkanovaca ». Šeseljovci su nosili uniformu plave boje sa šarama, istovetna sa uniformom regularne policije, sa amblemom belog orla ispod koga je pisalo Šeselj, dok su Arkanovci imali zelenu uniformu bez šara. Dok su nas tukli, kada bi završili Šeseljovci, tada bi oni drugi rekli: “pustite nas Arkanovce malo da uživamo”. Glavni je bio neki Čarli. Po uniformi smo znali da pripada Šeseljovcima. Bio je visok, mrsav, star oko 45 godina i imao je skroz ošišanu kosu. Od oružja je nosio puškomitraljez, veliki nož i kljesta.

Prema navodima svedoka, iz šume su odvedeni u džamiju u Ćirez/Qirez. Sutradan, grupa paramilitaraca ušla je u džamiju i nardeila zarobljenicima da u redu dvoje po dvoje izađu iz džamije.

Nakon što su izveli jedan broj zarobljenika, u džamiji je ostalo 110 lica, uključujući i maloletnike. Vojnik koga su zvali Bosanac, prišao mi je i rekao : « žao mi je jer cete svi biti streljani, ali za decu ne brini, oni će ostati u našim rukama i svi ce biti pušteni ».

Džafer/Xhafer je poslednji od odraslih muškaraca koji je napustio džamiju. Pre nego što su ga paramilitarci ubacili u četvrti kamion, on je čuo jednog od paramilitaraca kada je rekao Bosancu : « *uradite sta hocete sa tom decom, jer se mi više ne vraćamo sa kamionima* ». Četvrti kamion, sa 31 zarobljenikom, odvežen je kod fabrike « Feronikl », gde je streljano 29 muškaraca. Džafer/Xhafer je uspeo da pobegne zajedno sa Bajramom Xani/Hani. Posle rata počeo je da traži sina i ostale maloletnike koje je ostavio u džamiji. Sudbina maloletnika Šukri Velići/Shyqri Veliqi, Betim i Shpetim Prokshi/ Betim i Špetim Prokši , Kustrim Krasniqi/Kuštrim Krasnići, Veton Xani/ Veton Xani, Safet i Bahri Sokoli, Sami Sefedini, Agron Ibrahim i drugih još uvek nije razrešena..

U masovnoj grobnici otkrivenoj u selo Čikatovo/Cikatove e Re, pronađena je odeća maloletnog Betima (13) na telu 75.godišnjeg starca. U toj grobnici nisu nađena tela.

7.2. Izbice: 28 mart 1999.

Prema podacima FHP-a, dobijenim od svedoka, posle 24. marta u okolini sela Vojnik vodile su se borbe između srpskih snaga i UCK. Zato se stanovništvo sklonilo u obližnje selo Izbice. 26. marta seljani su primetili da se i oko ovog sela grupišu vojne

formacije. U strahu, meštani su pobjegli u obližnju šumu. Nakon dva dana, 28 marta, srpske snage, opkolile su više stotina albanskih civila i tom prilikom odvojili muškarce od žena i dece. Toga dana, ubijeno je 148 lica, koje su kasnije sahranili preživeli. Sredinom maja, Televizija CNN prikazala je amaterske video snimke iz Izbice, na kojima se vidi gomila leševa i krvave odeće. Imena 130 ubijenih objavilo je Tužilaštvo Haskog tribunala u dodatku optužnice protiv Slobodana Miloševića.

7.2.1. Nezir Tači/Nezir Thači iz naselja Ozrim u selu Vojnik⁷⁵, jedan od preživelih, navodi, u izjavi FHP-u da se 26. marta u Izbice nakupilo oko 10.000 ljudi. 28 marta, oko 10:00 časova, vojska i policija krenule su prema šumi gde su bili sklonjeni civili. Jedan broj muškaraca, među njima i Nezir, uspjeli su da pobjegu prema šumama "Mirush" i "Stojevc", dok su u dolini "Lugu i Izbices" ostale žene, deca, starci kao i jedan broj mlađih muškaraca koji nisu uspjeli pobeći. Nezir i drugi muškarci ostali su skriveni u šumi pet dana, bez hrane, samo sa vodom. Sa brda su videli da se vojska i policija povlače iz Izbice i idu prema selu Turicevc. Posle pet sata pešacenja, Nezir i ostali muškarci stigli su u Izbice, na mestu "Lugu i Izbices". O tome šta je zatekao tamo on kaže:

Posle pet sati stigli smo u selo i videli smo da ima dosta ubijenih ljudi, 4,5 ubijenih krava i zapaljenih traktora. Našli smo razbacenu odeću. Kada smo videli ovaj užas, potršali smo da vidimo ko je sve ubijen jer je svako imao nekog svog. Ubijeni su bili nekako grupisani u tri-cetiri grupe, od oko 30 lica. Neki su bili na jednom brdu s desne strane a drugi sa leve. Bilo je nekoliko mrtvih i na ulazu u šumu, verovatno prilikom bekstva. Okrenuli smo svaki leš da bi smo ga identifikovali. Svako je prepoznao svog bližnjeg ili meštane svog sela. Brojali smo ih i ustanovili da je ubijeno 148 lica. Kada smo se malo smirili, odlučili smo da ih sahranimo jer su se leševi već raspadali. Radili smo sve do 22:00 sati i sve leševe smo sahranili u toj dolini. Svakome smo na grobu zapisali ime i prezime.

7.3.2. Jašar/Jashar, njegov otac Selman i sin Sami Ljoši/Loshi ubijeni su 28.marta u Izbice. FHP je razgovarao sa Kadrije Ljoši/Kadrie Loshi⁷⁶, i ona je tom prilikom pričala kako su vojnici odvojili njene najbliže i druge muškarce:

Sedeli smo u dolini i jedan od naših je podigao belu krpu kao znak predaje. Žene su stavile bele marame na glavu da bi se sto bolje videlo da se radi o nenaoružanim civilima. Vojska nas je opkolila. Imali su različite uniforme. 20 njih, u zelenim uniformama, ušli su među ljude i tražili novac. Kada su završili sa pljačkom, počeli su da izdvajaju muškarce. Nisu imali milosti ni prema mentalnim bolesnicima. Iz moje porodice najpre su odvojili sevkra Selmana, zatim supruga Jashara, a onda su ih sa ostalim izdvojenim muškarcima odveli malo dalje od mase. Moj sin Sami je držao u krilu osmomesečnog sina Arlinda. Jedan od uniformisanih, u tamnozelenoj uniformi, primetio ga je i rekao mu: "Ti, šta čekaš" a odmah zatim "daj dete majci". Sami je predao bebu svojoj ženi Vjollci, koja je bila trudna i sva je drhtala od straha. Rezervista je uhvatio Samiu za rame i udarajući ga u stomak odveo ga kod ostalih muškaraca. Nama su naredili da krenemo prema Albaniji. Gurali su nas

⁷⁵ Izjava svedoka N.T.septembar 1999.Baza podataka FHP.

⁷⁶ Izjava svedok K.L. januar 2000. FHP. Baza podataka FHP.

automatima i pucali u vazduh da bi nas uplašili. Dok me je jedan vojnik gurao, molila sam ga da mi pusti sina. Trazio mi je 1.000 maraka i ne čekajući moj odgovor rekao mi " ne ne mogu da ti pustim sina" i nastavio da me gura. Kolona je krenula i kako sam bila zadnja videla sam kada su sve odvojene muskarce podelili u dve grupe. Iz daljine od 20 metara videla sam kada su streljali prvu grupu. Sami i Jashar su bili u drugoj grupi. Njih su odveli na drugu stranu šume tako da nisam uspela videti šta se desilo sa njima. Svekva Selmana nisam videla. Pucalo se rafalno deset minuta, a sa druge strane neprekidno se granatiralo.

Selman, Jašar/Jashar i Sami Ljoši/Loshi su zavedeni u dokumentu MKCK o nestalim u Izbice, 28. marta 1999. DNK metodom utvrđeno je da posmrtni ostaci PS-II-25 pripadaju Jašaru/Jashar a posmrtni ostaci PS-II-34 Samiji/Sami Ljo[i/Loshi Jašara, nađeni u drugoj grobnici u Petrovom Selu, a viđeni poslednji put u selu Izbice 28. marta 1999⁷⁷.

7.3.3. Među licima navedenim u dodatku optužnice protiv Slobodana Miloševića su Bajram Derviši/Bajram Dervishi, Zade Dragaj, Haljit Haliti/Halit Halitu, Rustem Hoti/Rrustem Hoti, Hajzer Kootori/Hajzer Kootori, Ilaz Musliu/Iljaz Musliu, Jašar/Jashar i Sami Ljoši/Loshi, čiji su posmrtni ostaci nađeni u drugoj grobnici u Petrovom Selu i vraćeni na Kosovo..

7.3.4. Prema dokumentaciji Vojske Jugoslavije⁷⁸, jedinice VJ su ekshumirale a sudsko-medicinska ekipa na čelu sa dr Gordanom Tomašević izvršila je spoljašnji pregled i identifikaciju 101 leša u selu Izbice.

7.3.5. DNK analizom je utvrđeno da su trojica braće Butiqi, kojima se gubio trag nakon puštanja iz zatvora u Prokuplju 8.jula 1999. godine, ubijeni da su njihova tela bila shranjena u tajnoj masovnoj grobnici u Petrovom Selu. Tela **Agrona/Agroni, Mehmeta/Mehmet i Ulja (Ahmet) Bitići/Ylli (Ahmed) Bitiqi**, američkih državljana, Republika Srbija predala je SAD-a u martu 2002.

Braća Bitići/Bitiqi cy lišena slobode 26.juna 1999. године prilikom ulaska na teritoriju Srbije bez ličnih dokumenata. Tog dana, oni su iz Prizrena pošli da prevezu dve porodice Roma, susede svoje majke, do granice sa Srbijom, budući da su se oni plašili da putuju sami. U to vreme, granični prelaz između Kosova i Srbije nije bio jasno obeležen tako da su braća Bitići/Bitiqi i romske porodice prešli na teritoriju Srbije, a da toga nisu bili svesni. Braća Bitići/Bitiqi su prekršajno kažnjeni na 15 dana zatvora zbog ilegalnog prelaska granice i kaznu su služili u Okružnom zatvoru u Prokuplju. Romske porodice su se sve vreme raspitivale o braći Bitići/Bitiqi preko inspektora SUP-a, Zorana Stankovića, i od njega su dobile informaciju da će braća biti puštena ranije, 8. jula, i da će ih otpratiti do Meradra. Romske porodice su tog 8.jula došle u Prokuplje, oko 13:00 časova, prema dogovoru sa inspektorom Stankovićem da bi zajedno sa njim otpratili braću Bitići/Bitiqi. Na prijavnici zatvora su saznali da su braća puštena iz zatvora a od inspektora Stankovića da su po njih došli pripadnici MUP Srbije iz Beograda i da će ih oni odvesti do Meradara.

⁷⁷ Vidi: Identifikovane žrtve čiji su posmrtni ostaci nađeni u masovnim grobnicama perdati UNMIK-u.

⁷⁸ Vojska Jugoslavije i Kosovo i Metohija 1998 – 1999. *Primena međunarodnog prava oružanih sukoba*, NIC Vojska, 2001.

Međutim, ubrzo su romske porodice saznale da braća Bitići/Bitiqi nisu stigli kući. Obratili su se ponovo inspektoru Zoranu Stankoviću i zatvoru u Prokuplju ali niko nije zano da im kaže gde su braća Bitići/Bitiqi i ko i kuda ih je odveo iz zatvora.

Obdukcijom tela je utvrđeno da su braća Bitići/Bitiqi streljana u Petrovom Selu, pred jamom, u kojoj su nađeni vezanih ruku i sa povezom preko očiju.

U javnsoti u Srbiji je veoma rašireno uverenje da su braća Bitići/Bitiqi ubijeni jer su bili pripadnici Atlantske brigade OVK, koju su činili Albanci američki državljani, i da je ubistvo izvršeno po naređenju najviših funkcionera MUP Srbije.

Tužilaštvo za ratne zločine republike Srbije pokrenulo je 2003. godine istragu o ubistvu braće Bitići/Bitiqi ali rezultati nisu poznati.

8. Zaključak

8.1. Podaci nedvosmisleno pokazuju da su u masovnim grobnicama u Srbiji nađena tela Albanaca koji su ubijeni u grupama, od 10 do 300 ljudi. Velika većina ubijenih su muškarci u godinama vojne sposobnosti, ali je indikativno da među žrtvama ima značajan broj dece i osoba starijih od 60 godina.

8.2. Ekshumacije i obdukcije tela su obavljene efikasno i u kratkom roku. Iz nejasnih razloga stručnjaci Instituta za sudsku medicinu u Beogradu nisu se bavili utvrđivanjem uzroka smrti žrtava, čiji su posmrtni ostaci nađeni u grobnicama na lokaciji Batajnica, dok je tim stručnjaka Vojno medicinske akademije [VMA], koji je vršio obdukcije na lokaciji Perućac, u pojedinim slučajevima utvrdio da je smrt nastupila ispaljivanjem projektila u potiljak.

8.3. Izabrane lokacije masovnih grobnica i stanje u kojem su nađeni posmrtni ostaci pokazuju da su tela zakopavana sa namerom da se uklone dokazi o počinjenim zločinima. U tom kontekstu, vatra, teške mašine i mehanički predmeti su korišćeni radi uništavanja i sabijanja leševa.

8.4. Ima ozbiljnih indicija da se u Srbiji, u vreme Slobodana Miloeševića, sprovodilo prikrovanje zločina putem spaljivanja posmrtnih ostataka albanskih žrtava u fabrikama koje koriste peći sa visokom temperaturom. Grupa nevladinih organizacije se u decembru 2004. obratila predsedniku skupštine Srbije sa zahtevom da formira komisiju za utvrđivanje činjenica o navodima FHP-a da je u fabrici *Mačkatica*, tokom bombardovanja, spaljeno nekoliko desetina tela albanskih žrtava, prenetih sa Kosova. Predsednik skupštine Srbije još uvek nije dogovorio na taj zahtev nevladinih organizacija.

Problem nestalih neće biti završen predajom svih ekshumiranih tela. Osim tog humanitarnog posla, Republika Srbija ima obavezu da porodicama saopšti punu istinu o sudbini njihovih najbližih i omogućiti pravdu za žrtve.